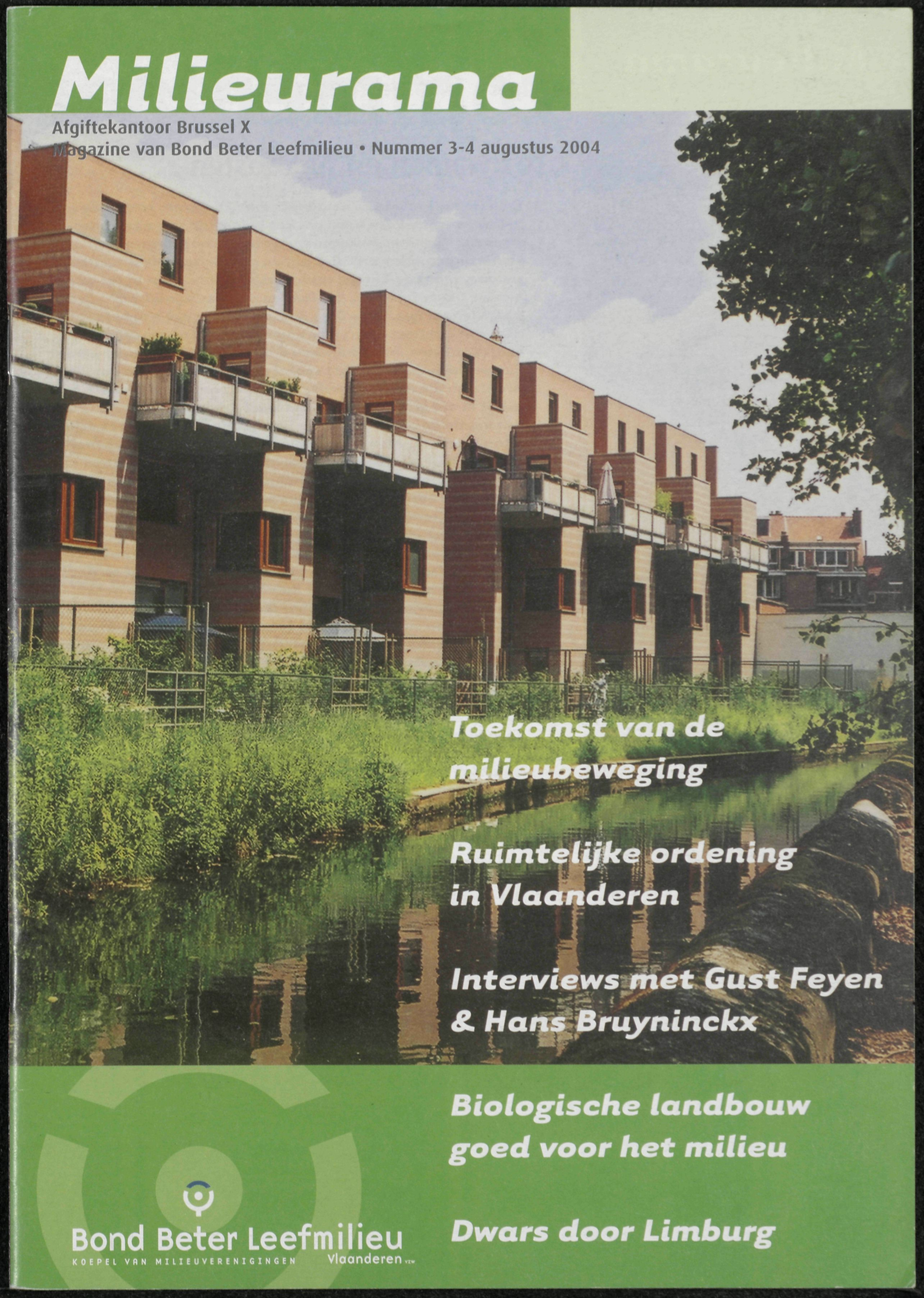

Milieurama

Afgiftekantoor Brussel X

Magazine van Bond Beter Leefmilieu • Nummer 3-4 augustus 2004

***Toekomst van de
milieubeweging***

***Ruimtelijke ordening
in Vlaanderen***

***Interviews met Gust Feyen
& Hans Bruyninckx***

***Biologische landbouw
goed voor het milieu***

Dwars door Limburg

Bond Beter Leefmilieu

KOEPEL VAN MILIEUVERENIGINGEN

Vlaanderen vzw

DOSSIER MILIEUBEWEGING

Dag van de Aarde	4
Ronde tafel: hoe denkt de milieubeweging over haar eigen toekomst?	6
Ronde tafel: hoe denken andere bewegingen over de milieubeweging?	10
Hoe denken Vlaamse én Braziliaanse jongeren over de toekomst én over de milieubeweging?	14
Milieuberichten	16
Te boek: Wat is nieuw en het lezen waard in de BBL-bib?	18
Beweging: interviews met ex-BBL-voorzitter Gust Feyen & de nieuwe BBL-voorzitter Hans Bruyninckx	20
Lokale milieudossiers: Dwars door Vlaanderen: Limburg	24
Schadelijke stoffen in huis	28
Is biologische landbouw beter voor het milieu en waarom is dat zo?	32
DOSSIER RUIMTELIJKE ORDENING	
Industrieterreinen	36
Wonen	40
Het Hanzestadproject in Brugge	44

commentaar

Ze kwamen uit het oosten . . .

Toen we op 1 mei in Europa plots met 25 waren, rolden de politici over mekaar heen om het belang daarvan te onderstrepen. Niet eens twee maanden later confronteerde verkiezingszondag ons niet alleen met de zoveelste zwarte zondag, maar de Europese verkiezingen leverden in tal van de nieuwe Oost-Europese EU-landen ook een pijnlijk anti-Europees signaal op. "Wij willen Europa niet", zegt een belangrijk deel van het Oost-Europese electoraat. "En", voegen hun in hoofdzaak neoliberale leiders daar aan toe, "wanneer we dat Europa toch willen, is dat vooral omwille van de economische voordelen die ons dat biedt." Een performant milieubeleid wordt in die landen als een obstakel gezien.

Een koude douche voor al wie van het Europees project écht iets wil maken. Nu we daar bovenop nog een nieuwe commissievoorzitter krijgen die die voorname post krijgt, niet ondanks maar net omwille van het feit dat hij een conservatieve grijze muis zonder veel profiel is, dan is het duidelijk dat we op Europees milieuvlak de komende jaren een broeksriem wellicht best kunnen gebruiken.

Het is bijgevolg verontrustend dat de regering Leterme – op enkele zeldzame uitzonderingen na – haar ambities op dat vlak niet verder legt dan het halen van de Europese richtlijnen. Toegegeven: wanneer Vlaanderen en België alle Europese richtlijnen in eigen wetten en beleid zou omzetten, zou dat al een gigantsche stap voorwaarts zijn. Maar wanneer je dat op langere termijn doortrekt en Europa gaat flink op de milieurem staan, dan dreigt Vlaanderen op milieuvlak stappen terug te gaan zetten. Onverantwoord. Temeer omdat, zoals ook BBL-voorzitter Hans Bruyninckx blijft herhalen, een degelijk milieubeleid economische ontwikkeling absoluut niet in de weg hoeft te staan.

Maar dan moeten we die verdere economische ontwikkeling wel loskoppelen van het energiegebruik, en zeker van energie uit fossiele brandstoffen. Dat is dé uitdaging voor de toekomst, en bijgevolg is het hartverwarmend dat we die frase wél klaar en duidelijk terugvinden in het nieuwe regeerakkoord.

stef boogaerts
hoofdredacteur

Een nieuwe regering, een nieuwe minister, een nieuw regeerakkoord

Dat voormalig Unizo-baas Kris Peeters de nieuwe milieuminister in de Vlaamse regering van Yves Leterme is geworden, had wellicht niemand verwacht. Maar dat wil natuurlijk nog niet zeggen dat we van de nieuwe minister niets verwachten.

Toen de regering Leterme haar regeerakkoord voorstelde, liet de milieubeweging weten daar warm noch koud van te worden. Het bevat inderdaad een aantal goede milieumaatregelen, een aanzet tot een plattelandsbeleid, een ruimtelijk beleid dat stoelt op het Structuurplan Vlaanderen Het straalt ook het besef uit dat het energiebeleid grondig moet worden aangepakt. Maar echt ver gaat het voorlopig nergens.

Dat wordt dus in de eerste plaats de taak van Kris Peeters, die zowel milieu als energie onder zijn hoede krijgt? Al zullen we natuurlijk ook nauwlettend toekijken op wat Yves Leterme met landbouw en Dirk Van Mechelen met ruimtelijke ordening doet.

... in de volgende Milieurama?

- een evaluatie van het beleid van ex-milieuminister Freya Van den Bossche en (hopelijk) een interview met Bruno Tobback, de nieuwe federale milieuminister
- grootstedenbeleid in Vlaanderen: speelt ook de burger mee?
- Milieu en gezondheid: onze kinderen zijn de dupe!

Dag van de Aarde werd ... en wordt groot succes!

De Dag van de Aarde die de gezamenlijke milieubeweging op 25 april in de Mechelse Nekker neerzette was een overweldigend succes. Met 8 000 waren we, vanuit alle hoeken van Vlaanderen en vanuit alle denkbare natuur- en milieuverenigingen. Het werd, anderhalve maand voor de verkiezingen, een duidelijk signaal aan de politiek. Dank aan al wie deze dag tot zo'n grandioos feest maakte. En dank aan u die er die zonnige zondag ongetwijfeld ook bij was.

En volgend jaar horen we jullie al vragen? Wel, volgend jaar wordt er op zondag 24 april in elke provincie een grote Dag van de Aarde-activiteit opgezet. En nog een jaar later gaan we nog een echelon lager, want dan is de Dag van de Aarde een verzameling lokale activiteiten. En dat heeft dan natuurlijk weer alles te maken met de gemeenteraadsverkiezingen die in het najaar van 2006 plaatsvinden.

Colofon

Milieurama
tweemaandelijks magazine van Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen
24ste jaargang, nr. 3 - 4

Redactie

• hoofdredactie: Stef Boogaerts
02 282 17 29, 0497 537 992
stef.boogaerts@bblv.be
• fotoredactie & advertentiewerving:
Linda Sonck, 02 282 17 27,
linda.sonck@bblv.be

Bond Beter Leefmilieu

Twee kerkenstraat 47, 1000 Brussel
tel. 02 282 17 20, fax 02 230 53 89
info@bblv.be, www.bondbeterleefmilieu.be

Werken mee aan dit nummer

Stef Boogaerts, Hans Bruyninckx,
Bart Bruynseels, Chris Castro,
Chris Ceustermans, Jasse Cnudde,
Tom De Saegher, Fred de Warrimont,
Chris Dutry, Gust Feyen, Jos Gysels,
Eric Grietens, Geert Kempeneers,
Iris Lauwaert, Steven Lpez,
Jan Peumans, Linda Sonck,
Lieve Van den Eede, Eric Vandorpe,
Paul Van Oyenbrugge, Sofie Van Hove,
Luc Vanneste, Dirk Van Regenmortel,
Luc Vervoort, Toon Vrelust, Tija Vrolix

Foto cover: Aangenaam wonen aan de Dijle in Leuven, foto: Linda Sonck

Vormgeving: Transparant, Oostende

Druk: Druk in de Weer cv, Gent
Milieurama wordt gedrukt met vegetale inkt op niet-gebleekt 100% kringlooppapier.

Verantwoordelijke uitgever

Danny Jacobs, Twee kerkenstraat 47, 1000 Brussel

Abonneren op Milieurama

20 euro: jaarabonnement
40 euro: abonnees in het buitenland
50 euro: steunabonnement
overschrijven op 001-1475409-18 van Bond Beter Leefmilieu

Combi-abonnementen

Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu kunnen hun leden een uiterst voordelig combi-abonnement van Milieurama aanbieden. Interesse? Neem snel contact op met Set en Bea op het BBL-secretariaat, 02 282 17 20.

Copyright

Overname van artikelen is warm aanbevolen, mits bronvermelding en kennisgeving.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie. De Milieurama-redactie noch Bond Beter Leefmilieu dragen daarin enige verantwoordelijkheid.

Giften

Wil u Bond Beter Leefmilieu steunen, stort dan uw bijdrage op rekeningnummer 523-0801218-73. Vanaf 30 EUR ontvangt u een fiscaal attest. Alvast bedankt!

24

32

44

We waren er allemaal!

25 april 2004 gaat de geschiedenis in als een belangrijke mijlpaal voor de Vlaamse milieubeweging. Want toen die zondagochtend bleek dat alles lekker ging lopen, was dat op zich al een historisch feit. Het was tenslotte de allereerste keer dat we met alle natuur- en milieuverenigingen samen zo'n groots evenement opzetten. Toen we 10 uur later de dag afsloten met 8 000 deelnemers op de teller, hadden we niet alleen bewezen dat we konden organiseren, maar ook dat we konden mobiliseren. En dat er voor milieu en natuur in Vlaanderen wel degelijk een breed draagvlak bestaat.

Dat 8 000 Vlamingen natuur en milieu belangrijk genoeg vinden om daar voor naar Mechelen te komen, is een belangrijk politiek signaal. En dat was ook de bedoeling van de Dag van de Aarde: aan politiek en middenveld duidelijk maken dat natuur én milieu echt wel belangrijk zijn.

In de verkiezingscampagne is het milieuthema nooit komen bovendrijven. De Vlaamse regering, en in de eerste plaats milieuminister Kris Peeters, moet ervoor zorgen dat milieu in het beleid wél bovendrijft. En aangezien nogal wat deelnemers aan de Dag van de Aarde vandaag in de Vlaamse regering zitten, kan dat niet eens zo moeilijk zijn ...

de

25 april was een groot feest, een groot succes, met veel jong, schoon en kleurrijk volk. Maar betekent dat ook dat we ons over de toekomst van onze beweging geen zorgen meer hoeven te maken? Tja, dat is misschien wat te snel geconcludeerd. En dus lees je daarover in dit milieubewegingsdossier op de komende bladzijden héél veel meer. Maar eerst genieten we samen nog heel even van het gigantische milieufeest dat we samen op poten hebben gezet!

Een beetje schone lucht en een

Milieubeweging kijkt met vertrouwen naar eigen toekomst

Met de Dag van de Aarde toonde de milieubeweging zich van haar allerbeste zijde: kleurrijk, positief en dynamisch. Jong ook, en vooral: (nog steeds) in staat om een massa volk op de been te krijgen. Maar het is natuurlijk niet elke dag Dag van de Aarde, en misschien heeft de medaille ook een iets minder schitterende ommezijde.

Worden we samen oud en grijs? Hebben we het actievoeren verleerd? Is de afstand tussen basis en professioneel kader niet te groot? En zijn we wel actief waar het beleid wordt gemaakt, namelijk op Europees niveau? Rond die en een handvol andere vragen zette Milieurama een aantal mensen rond de tafel. Allemaal mensen uit de milieubeweging, die even in eigen hart mochten kijken. En wij kijken graag even mee ...

Wij worden stilaan oud en grijs. Et après nous le déluge?

Hans Bruyninckx: Dat de milieubeweging steeds grijzer wordt, valt wellicht niet te ontkennen. Die evolutie is niet alleen eigen aan de milieubeweging, daar leidt momenteel elke sociale organisatie aan. Dat is het veranderende engagement van de mensen: jongeren tot 30 jaar identificeren zich niet meer met 1 item. Dat is de 'zapcultuur'. Maar we zien ook dat de jongeren bij JNM (Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming) zich nog wél inzetten! En dat wij verouderen, midden een vergrijzende maatschappij, is dat erg? Het zijn ook de gepensioneerden die tijd hebben om zich voor een maatschappelijk doel in te zetten.

Op korte termijn zijn die gepensioneerden een zegen, maar voor de langere termijn hebben we toch wel een jonge generatie nodig. Wat doen we aan dat probleem?

Jasse Cnudde: Ik noem dat geen pro-

bleem, wel een aandachtspunt. En wij hoeven als milieubeweging niet te klagen, de noordzuidbeweging is er veel erger aan toe en die heeft géén JNM, voor ons is dat een luxe. We moeten de jongeren wel bevragen hoe ze over ons denken, hoe ze ons zien als milieuorganisatie, wat ze willen en wat hen bezig houdt.

We mogen ons op die JNM toch ook niet blindstaren. Die zorgt wel voor nieuwe 'kaders' in de milieubeweging, maar niet voor het voetvolk.

Eric Van Dorpe: We hebben te lang gedacht dat JNM onze rangen zou komen versterken. Er is te weinig doorstroom, een verbreding van onze interessegebieden, onze 'focus' is een must. Ik noem de vergrijzing trouwens wél een probleem, zeker op het gebied van de vrijwilligers. Bovendien worden die vrijwilligers te veel belast voor het te kleine aanbod aan mensen. We mogen ook geen misbruik maken van de weinige vrijwilligers die er zijn. Ze zijn met steeds minder die steeds meer werk moeten verzetten, ze mogen niet uitgebuit worden. Misschien moeten we maar eens meer met de verschillende spelers in onze beweging samen zitten over de aanpak, de strategie, de toekomst van de milieubeweging. In West-Vlaanderen hebben we dat recent trouwens al eens gedaan.

Die jongeren van de JNM zijn ook actief in Wereldwinkel, Broederlijk Delen, vredesbeweging ... JNM is

niet de jeugdbeweging van de milieubeweging ...

Toon Vrelust: De doorstroming van JNM naar de milieubeweging is nu minder evident dan vroeger, velen haken af. Jongeren vereenzelvigen zich met de gehele sociale sector en niet enkel meer met de milieusector. Misschien moeten ook wij ons perspectief verbreden?

Dirk Van Regenmortel: Milieubeweging is vrijwilligerswerk. Dat betekent goed georganiseerd omgaan met structuren. Daar moet je jongeren niet mee lastig vallen. We moeten wel eens nadenken over wat we als organisatie willen: activist zijn of een breed draagvlak bereiken door de organisatie en de structuur uit te bouwen. Jongeren moeten de kans krijgen zelf iets te organiseren, en we moeten hen daar wel bij ondersteunen, maar zonder ze lastig te vallen met alles wat erbij komt. Mensen organiseren zich in deze tijd sowieso veel minder.

Jasse: We moeten af en toe een feest opzetten! Onze grijze werkwijze is voorbijgestreefd. Wat heel belangrijk is, is het creëren van een 'wij'-gevoel, door leuke projecten als de Dag van de Aarde. Onze manier van werken moet niet geprojecteerd worden naar de jongeren, de jongeren moeten zelf een stijl ontwikkelen.

Onze toekomst is er dus één van grote verscheidenheid en kleurenrijkdom. Maar hoe vorm je dan nog een beweging?

Eric: Netwerking is heel belangrijk. En

en beetje proper water ...

daar hoort ook de JNM in thuis. JNM'ers moeten voeling hebben met de provincie waarin ze werken. Jammer dat ze niet naar de vergaderingen komen.

Jasse: Het is gewoon een probleem van leeftijd hoor. Generaties veranderen: onze grijze stijl werkt niet meer - 'kom eens naar een vergadering' - maar de bottom-line blijft wel dezelfde. We moeten een leuk, mooi, aantrekkelijk aanbod hebben, zodat ze zelf de stap naar ons zetten. De stagiairs die we bij VBV hebben, die kennen de milieubeweging niet. Lappersfort en Vloesberg, dat kennen ze wel. Jongeren willen actie!

Toon: Het centrale punt is toch het shoppen, jongeren laten zich niet zomaar voor één gat vangen. Bovendien is de milieuproblematiek ook maatschappelijk verschoven. Nieuwe tendensen, zoals de andersglobalisering - dat vindt de jeugd wél logisch.

Iris Lauwaert: En dus moeten we als milieubeweging die andersglobalisering ook in ons gedachtegoed opnemen.

Hans: Dé milieubeweging bestaat niet. Sommige mensen zijn met natuur bezig, andere kijken alleen naar vogels en nog andere zijn met 'politiek' bezig. En wie zijn dan die zogenaamde leden van de milieubeweging? Ecolife heeft geen leden maar bereikt wel duizenden mensen. Ook de inhoud van een begrip als 'lidmaatschap' verandert, niet alleen in de milieubeweging. Vroeger lag alles vast via de zuilen maar dat is verleden tijd. JNM en de dossiervreters zoeken elk hun eigen draagvlak.

Dirk: De milieubeweging is een open beweging van open mensen, versus de

massa gesloten, bange mensen. We zijn een open beweging en moeten dat blijven, mét jongeren en mét senioren. Daarom moeten we investeren in structuren, ja. Maar we moeten ook in vraag durven stellen of al die structuren die we gecreëerd hebben wel nodig zijn, we moeten oppassen voor overstructurering. Daarnaast moeten we ook actie voeren, we moeten een openheid ontwikkelen voor nieuwe acties. We moeten het actiegericht behouden. Maar je kan ook niet blijven actie voeren als je met te weinig bent. Wanneer je met vijf gaat betogen, bijt je in je eigen staart.

Heeft de verdergaande professionalisering van de milieubeweging geen groeiende afstand met de basis tot gevolg: basis versus waterhoofd? Actie is voor de vrijwilligers, het lobbywerk voor de professionals. Werken beiden wel genoeg samen?

Jasse: Je moet vooral weten wat je aan elkaar hebt. De structuur en organisatie van BBL bieden wel een meerwaarde, daar zou ik blijven in investeren. Hét sterke punt van BBL is de beleidswerking. Maar laat anderen hun acties maar doen hé. Er moet inderdaad wel meer overleg zijn tussen de basis en het lobbywerk op hoog niveau. Je moet een duidelijke strategie hebben.

Eric: Overleg is belangrijk. Er is nood aan duidelijke afspraken. Weten wat we kunnen bespreken en wat niet en dat op alle niveaus.

Dirk: Wat het secretariaat zegt is niet

per definitie juist en wat de basis zegt is ook niet per definitie juist. Diversiteit in de beweging is goed. Wat is trouwens actie? Met een delegatie naar (toen nog informateur, n.v.d.r.) Yves Leterme gaan is ook een actie. En een heel goed advies van de MiNaraad is ook actie. Onze honderden mensen in milieuraden en Gecoro's, dat is ook actie.

Jasse: En we ondersteunen die ook.

We zijn als milieubeweging stormenderhand het tijdperk van overleg en participatie binnengetrokken.

Eric: Ja, en we moeten onze tentakels stelselmatig nog verder uitbreiden. Via onder andere intercommunales en Resocs - de milieubeweging zou daar in opgenomen worden - moeten we onze boodschap aan andere mensen overmaken. We moeten nieuwe vormen van participatie en netwerking ontwikkelen. Hans: De milieubeweging staat inderdaad voor het participatiemodel. Maar er zijn verschillende manieren van participatie. Dat kan in raden zijn maar ook de burger/consument geeft via zijn gedrag een signaal. Participatie kan ook een manier zijn om verzuring tegen te gaan.

Eric: Een probleem is dat we in die raden te negatief overkomen, zo van: "daar zijn ze weer, die zagen ..."

Dirk: Belangrijk is dat we nieuwe vormen, nieuwe projecten met een positieve ingesteldheid stimuleren. We moeten als beweging durven veranderen. En binnen die organisatie moeten we stre-

We zijn een open beweging en dat moet zo blijven, mét jongeren en mét senioren.

ven naar een diversiteit aan mensen en strategieën.

Vorige zondag was het alweer een zwarte zondag, al zou ik het veeleer een zure zondag noemen. Dragen wij daarin ook een verantwoordelijkheid?

Hans: We zijn niet verantwoordelijk voor de verzuring, maar we kunnen wel meehelpen om ze tegen te gaan!

Wij komen te negatief over.

Hans: De meerwaarde van de milieubeweging is de diversiteit en het is dus belangrijk om nieuwe mensen aan te spreken, ook mensen met een andere visie en een andere afkomst. We moeten ons eigen imago in vraag durven stellen. Te veel mensen associëren ons met slechte, lastige dingen. De afbraak van zonevreemde woningen bij voorbeeld. Het kwam over alsof BBL blij was dat die mensen op straat stonden. De vervelende kanten van het beleid worden te vaak gekoppeld aan de milieubeweging.

Het zijn altijd 'die gruen' geweest ...

Hans: Dat is niet zo, maar het komt zo over. We moeten onze communicatiestijl aanpassen. We zijn rijk aan diversiteit. We hebben baardige vogelkijkers en we hebben boombewoners die 16 meter hoog in een boom gaan hangen ... Aan die openheid moeten we onze communicatiestijl aanpassen. Milieurama bij voorbeeld is een aaneenschakeling

van negatieve dingen.

We kunnen toch niet doen alsof er met het milieu niets aan de hand is?

Jasse: Neen, maar we moeten daar een evenwicht in vinden. We zijn niet verantwoordelijk voor de verzuring, maar we zijn wel mee verantwoordelijk voor de oplossing.

Hans: We hebben onze verantwoordelijkheid in de maatschappij, we moeten de mensen zich doen aanpassen. Mensen nemen het ons kwalijk dat zonevreemde woningen platgegooid worden. We kleven het beeld aan van de regelneverij. Kijk maar naar de heffingen in het afvalbeleid, daar krijgen mensen eczeem van. Toegegeven, die regelneverij is ook fel overdreven in de media.

Dirk: Wij komen over als een defensieve organisatie, terwijl we een opbouwend verhaal hebben. Het gaat over natuur en bossen. Maar we komen soms als fundamentalisten over.

Zijn we dat soms niet een beetje?

Dirk: Ja, soms. Ik heb dat onlangs nog meegemaakt. In Berlaar wordt een gebied overgedragen aan Aminal afdeling Bos en Groen. En wat gebeurt daar? De Amerikaanse eiken worden terstond afgezaagd, want ze zijn streekvreemd. Dat begrijpen de mensen niet, je had de reactie moeten zien ...

Hans: We zijn een beweging met een heel eigen bereik: ons publiek is een

intellectueel en financieel sterke groep. Andere groepen bereiken we niet. Als we het debat over verzuring willen aangaan, moeten we zeer goed beseffen welke gelimiteerde visie op de samenleving we hebben. We hebben zeer weinig voeling met wat er gebeurt, maar we komen wel heel betweterig over wanneer we oplossingen aandragen. We moeten die links-intellectualistische betweterigheid laten vallen. Wij zijn het kerkkoor en preken tot onszelf. We moeten uit ons hoekje breken. Als we naar een postmodernistische Algerijnse dichter gaan luisteren is dat leuk voor ons, maar dan zijn we niet het Vlaams Blok aan het bestrijden.

Toon: We moeten mensen van andere sociale klassen een plaats geven in onze beweging. De Federatie van allochtone jongeren, de vierdewereldbeweging, daar hebben we nog nooit contact mee gehad. Alsof die mensen daar niet klaar voor zouden zijn.

Zij wellicht wel, maar wij?

Toon: We moeten die mensen betrekken, de dialoog aangaan.

Hans: We moeten allochtonen niet bij ons betrekken, maar we moeten een dialoog aangaan. We moeten samen dingen doen en dat hoeft niet op ons terrein te zijn.

Jasse: We moeten zoeken naar raakvlakken. We hebben een positief verhaal. Dat is zo, maar het komt er echt niet door. We hebben een Intrigerend, aantrekkelijk verhaal. Wat betekenen bossen? Die geven zuurstof! We moeten een herkenbaar positief profiel krijgen. We hebben bij de VBV een halftijdse werknemer aangeworven om het bosverhaal te vulgariseren, gericht op het technisch onderwijs.

Dirk: Er heeft bij BBL nog nooit een allochtoon gesolliciteerd ...

En doen we daarmee iets aan de verzuring?

Toon: Dat mensen uit de vierde wereld en migranten verzuurd zijn, dat zou ik nog kunnen begrijpen. Maar het zijn ook die in de villawijken. Als we daar als piepkleine beweging een bijdrage aan zouden kunnen leveren – het gaat tenslotte over een beetje schone lucht en een beetje proper water ...

Dirk: In de perceptie van het publiek zijn we een defensieve beweging. Maar we zijn integendeel een pro-beweging. We moeten niet altijd in de aanval gaan, altijd negatief berichten. We mogen niet te extreem gaan en hebben een positief imago nodig. Zoals de Greenpeace-actie 'Save the whales'. Dat is positief en eenvoudig.

Hans: Je zou de mensen eigenlijk moeten meenemen naar een bos, ze voor een boom zetten en ze doen in- en uitademen. En hen dan zeggen dat de lucht vervuild is door wat ze uitgeademd hebben, maar dat die boom dat voor hen weer zuivert.

Welke mensen gaan zich dan engageren?

Hans: Niet de mensen uit de probleemwijken, die hebben andere zorgen. We hebben als milieubeweging niet altijd voeling met het terrein en komen bijgevolg betweterig over. De visie van de milieuorganisatie op de maatschappij is te gelimiteerd. We moeten de intellectuele taboes loslaten. Om allochtonen bij onze beweging te betrekken, moeten we opgeleide allochtonen aanwerven die onze boodschap kunnen verkondigen.

Jasse: De vraag is: hoe die arme, allochtone, minder bedeelde ... mensen bereiken? Die mensen delen niet onze bezorgdheid.

Dirk: Met 'Antwerpen aan 't woord' bewijzen we dat het kan. Bij dat participatie-initiatief zijn niet alleen de 'blanke' wijkcomités maar ook de allochtonenverenigingen betrokken. En ook individuele, ongebonden allochtonen tonen interesse.

Eric: We moeten ook eens kijken wie er binnen onze vijver zit. We hebben veel te veel 'belevers', de diversiteit is er niet echt.

Dirk: De diversiteit is er wél! Kijk eens naar de klimaatwijken, die organiseren energieborrels voor de hele wijk. Er gebeurt wel degelijk wat. Heel veel zelfs. En wat het integratieprobleem betreft: daar moeten we op dezelfde, verrijkende manier mee bezig zijn.

Jasse: We zijn weer bezig die mensen bij 'onze' dingen te betrekken, dat is verkeerd!

Toon: We mogen ons niet enkel op allochtonen concentreren, maar vooral ook op de Vlaams Blok-kiezers.

Jasse: We moeten plaatsen creëren waar verschillende verenigingen mekaar kunnen ontmoeten.

Elke gemeente of stad zou zo'n locatie, een open huis moeten hebben.

Dirk: Wij doen aan zelforganisatie. Dat moet ook kunnen bij allochtonen. Die worden nu 'versteunpunt'. Wij hebben tenslotte ook jarenlang moeten vechten om onze stem te mogen verheffen. Allochtone verenigingen moeten ook de kans krijgen om hun stem te verheffen. Ze krijgen wel overal wat steun, maar dat verloopt heel paternalistisch. De zelforganisatie moet gestimuleerd worden en ze moeten de kans krijgen langetermijnprojecten op te zetten. Ik denk ook dat we bijvoorbeeld sociaal werkers moeten aantrekken om op milieuvlak met allochtonen te gaan werken.

Jasse: Ik zie het eigenlijk omgekeerd. Wat Dirk voorstelt is dat ze zich aansluiten bij ons en dat ze voor ons een meerwaarde worden. We moeten opletten dat we de allochtonen niet naar ons proberen te trekken maar dat we de dialoog aangaan. We moeten veeleer uitgaan van de vraag: wat kunnen wij voor hen betekenen? Welke voordelen gaan wij hen bieden? Het is belangrijk dat wij ons aansluiten bij projecten van allochtone organisaties.

Dirk: Gezien de maatschappelijke en politieke evolutie moet het zeker financieel mogelijk zijn om allochtone organisaties de middelen te geven om zelf projecten op te zetten op lange termijn.

We focussen als beweging op Vlaanderen en nog een beetje op België, maar het milieubeleid wordt grotendeels op Europees niveau gemaakt. Blijven we daar als beweging niet een beetje achter? Wegen we daar wel op het beleid?

Hans: We zijn daar institutioneel aanwezig, met lobbymachines: het Europees Milieubureau (EEB), de Green 8, Friends of the Earth International (FOEI), Greenpeace Europe, Climate Action Network (CAN) ... Die vervullen hun rol heel goed, de Europese milieubewegingen zijn beter georganiseerd dan de Vlaamse ... Het Directoraat-Generaal Leefmilieu verwacht die druk van het EEB tegen de politiek ook, wan-

neer we als beweging op de administratie wegen werkt het ook! Maar het Europees beleid draagt inderdaad bij tot vervreemding van de mensen.

Liberalisering, de grootschaligheid van het onderwijs: de mensen zijn bang.

Iris: Maar dat wordt aan de Vlaamse mensen niet duidelijk gemaakt.

Toon: In Wallonië zegt di Rupo: hier blijven ze af. Dat doen ze in Vlaanderen niet!

De jeugdbonden hebben ook een Europese koepel.

Toon: Ja, Youth and Environment Europe (YEE), maar die werkt niet. Je mag niet vergeten dat het aspect 'jeugd' in de jeugdbonden belangrijker is dan het aspect 'milieu'.

Iris: De beweging in Europa moet meer in beeld komen. Op dat niveau is men met de globale thema's bezig.

Rond de tafel

- **Eric Van Dorpe**, bestuurder BBL en voorzitter West-Vlaamse Milieufederatie
- **Hans Bruyninckx**, BBL-voorzitter, politicoloog en hoogleraar milieubeleid
- **Dirk Van Regenmortel**, coördinator campagnes en projecten bij Bond Beter Leefmilieu
- **Iris Lauwaert**, bondsvoorzitster Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) en **Toon Vrelust** (bestuurslid en ex-bondsvoorzitter JNM)
- **Jasse Cnudde**, directeur van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV)
- **Stef Boogaerts**, hoofdredacteur van Milieurama als moderator
- **Bart Bruynseels, Tijs Vrolix en Sofie Van Hove** (en de cassetterecorder) als notulisten

Middenveld koestert milie

Ronde tafel: de milieubeweging in een breder maatschappelijk kader

De milieubeweging heeft haar eigen toekomst natuurlijk voor een groot deel zelf in handen. Toch staat onze beweging permanent onder invloed van tal van sociale en maatschappelijke factoren.

Daarom vroegen we, net na de zoveelste zwarte zondag, aan enkele maatschappelijke spelers als het ACW en de Gezinsbond welke rol zij onze beweging toedichten. We hadden er ook nog graag iemand van 11.11.11 en het Belgisch Sociaal Forum bij gehad, maar die haakten op het laatste moment af.

De milieubeweging op het snijvlak van het grote middenveld en de andersglobalisten ...

Welke is volgens jullie de rol van de milieubeweging: nu en in de toekomst?

Tom De Saegher: De milieubeweging is een belangrijke nieuwe beweging die stilaan ook lokaal vrij goed ingebed geraakt. Als ACW zijn wij een bredere beweging, met in oorsprong vooral een sociale invalshoek. Ons verleden is nu eenmaal sterk bepaald door onze band met de vakbond. Maar we zijn vandaag ook met milieu en natuur bezig, en vooral ook met ethische economie en duurzame ontwikkeling, waarin het sociale en het ecologische verenigd worden. Dat willen wij ook zoveel mogelijk promoten.

De milieubeweging is met milieu bezig en het ACW doet dat ook. Betekent dat dan dat we dubbel en dus overbodig werk leveren?

Tom: Overbodig zeker niet! We vertrekken immers vanuit een totaal verschillend uitgangspunt. We bekleden bovendien een andere plaats in de samenleving, en hebben bijgevolg een verschillende visie op het omgaan met het beleid, met de politiek. Wij hebben een expliciet politieke opdracht, we willen verantwoordelijkheid nemen en onze standpunten op de politieke agenda krijgen en beschikken daartoe over een breed draagvlak en goede politieke contacten. De milieubeweging is totaal anders.

En dus kan het een belangrijke meerwaarde opleveren wanneer we elk onze eigen identiteit behouden. Natuurlijk hebben onze werkingen ook heel wat raakpunten, en zijn er dus ook samenwerkingen mogelijk. Bijvoorbeeld de acties om het gebruik van regenwater te stimuleren. We merken bovendien ook dat wanneer we naar de lagere echelons gaan, via KWB bijvoorbeeld, we voor ondersteuning ook vaak weer bij de milieubeweging terechtkomen.

Hans Bruyninckx: Onze doelstelling is wel heel gelijklopend, weliswaar vanuit een andere invulling, maar onze politieke strategie is vooral heel anders. Onze beleidsploeg heeft gelijkaardige doelstellingen als die van Tom's studiedienst bij het ACW, ze gaan gewoon anders te werk. Het ACW is ook totaal anders gegroeid. En natuurlijk is er ook de historische band met de CD&V. Dat is overigens de enige partij die toelaat om zo te werken.

Tom: We werken structureel inderdaad samen met ACW-mandatarissen van de CD&V, maar in functie van andere dossiers kloppen we ook bij andere democratische partijen aan.

Maar wat is dan het verschil nog tussen de milieubeweging en het ACW?

Hans: Er zijn twee grote, heel belangrijke verschillen. Ten eerste de afkomst: het ACW is heel zuilgebonden, Bond

Beter Leefmilieu is steeds onafhankelijk geweest en zal dat ook altijd blijven. En ten tweede focuste het ACW heel lang vooral op de uitbouw van de welvaartsstaat: relatie werkgever/werknemer, het economische ... Daarom zit het ACW in de kern van het overleg, terwijl wij daar moeten inbreken.

Dirk Van Regenmortel: Je hebt de zogenaamde oude en de nieuwe sociale bewegingen; wij behoren tot de tweede soort, en lange tijd waren wij vooral actiegericht, terwijl het ACW al een goed beleid en een solide structuur had. Maar via onder andere de MiNaraad krijgen wij nu ook inspraak in het beleid. Vroeger was het ACW voor ons een doelgroep, nu is het een partner. Via het ACW kunnen wij bovendien een veel groter publiek aanspreken. Maar we blijven doorgaans wel verschillende strategieën gebruiken.

Tom: Die samenwerkingsverbanden moeten versterkt en gestructureerd worden.

Hans: De nieuwe sociale bewegingen spelen in allerlei overlegmodellen een steeds belangrijker rol en dus komen we het ACW ook steeds vaker tegen. Aan de andere kant staat men ook steeds meer open voor ons, kijk maar naar de MiNaraad en de Serv.

Dirk: In de Staten-Generaal van het Middenveld loopt dat prima. De samenwerking is nooit groter geweest dan daar. Dat is ook een hele bonte bende, maar het is belangrijk dat we de middenveldgedachte op de agenda hou-

lieubeweging

den. Natuurlijk ga je je stilaan vragen stellen over je rol. Dat begint nu wel te spelen – kijk maar naar Natuurpunt, die vereniging heeft zelfs haar missie totaal veranderd. Wij willen bovendien dat er nieuwe spelers komen: fietsers, openbaarvervoergebruikers, ... hebben we al, nu moeten we ons nu bij voorbeeld ook tot allochtonen richten. We moeten hen (onder)steunen in zelforganisatie.

Samenwerking met het ACW lukt dus wel. Is dat voor de Gezinsbond ook zo?

Chris Dutry: De milieubeweging vervult een heel belangrijke voortrekkersrol en vervult die rol ook met verve. En er zijn natuurlijk raakpunten tussen onze werking en die van de milieubeweging. Qua samenwerking zet de Gezinsbond nu de eerste voorzichtige stappen, er is een zekere angst om een deel van de achterban te verliezen – de Gezinsbond heeft nu eenmaal een volstrekt pluralistisch karakter.

De milieubeweging ook.

Chris: Ja, maar de Gezinsbond is een veel bredere beweging. En de mensen zijn wel bereid, maar ze moeten eerst door jullie aangepord worden. Dat is de voortrekkersrol van de milieubeweging. Maar wij zijn natuurlijk ook met milieu bezig, dat spreekt voor zich. En vanzelfsprekend zijn er raakpunten: ecofiscaliteit, hernieuwbare energie, ecodesign en grondstoffen, mobiliteit, biodiversiteit, consumentengedrag (water, energie, grondstoffen). En natuurlijk ook de ecologische schuld, dat is ook een heel belangrijk thema.

Dirk: In Wallonië doen we de campagne Vive la rue wél samen met de Ligue des familles, de tegenhanger van de Gezinsbond. De Gezinsbond appelleert rond dezelfde thema's, maar doet dat op een andere manier omdat het zich tot een veel groter publiek richt. Vandaar de koudwatervrees die we soms ervaren om dingen samen op te zetten.

Het is toch niet makkelijk voor zo'n brede beweging om de mensen bij

voorbeeld uit hun auto te 'ranselen'.

Hans: Dat doen wij als milieubeweging ook niet! We moeten op het vlak van mobiliteit de sociale verzuchtingen van de mens respecteren en verzoenen met de oplossing voor een aantal ecologische problemen. Je kan de mensen niet gewoon uit hun auto gaan trekken. En je moet ook de mogelijkheden creëren: als we in Morsel een snelle verbinding naar Antwerpen hebben, dan blijven de mensen vanzelf wel uit hun auto.

Dirk: Het ACW en de Gezinsbond hebben een veel grotere achterban dan wij. Met hen samenwerken kan ons draagvlak bijgevolg aanzienlijk vergroten. Die samenwerking gaat wel voor concrete projecten, maar niet over de ganse lijn.

Mensen op hun plichten wijzen: hoe ligt dat bij de Gezinsbond?

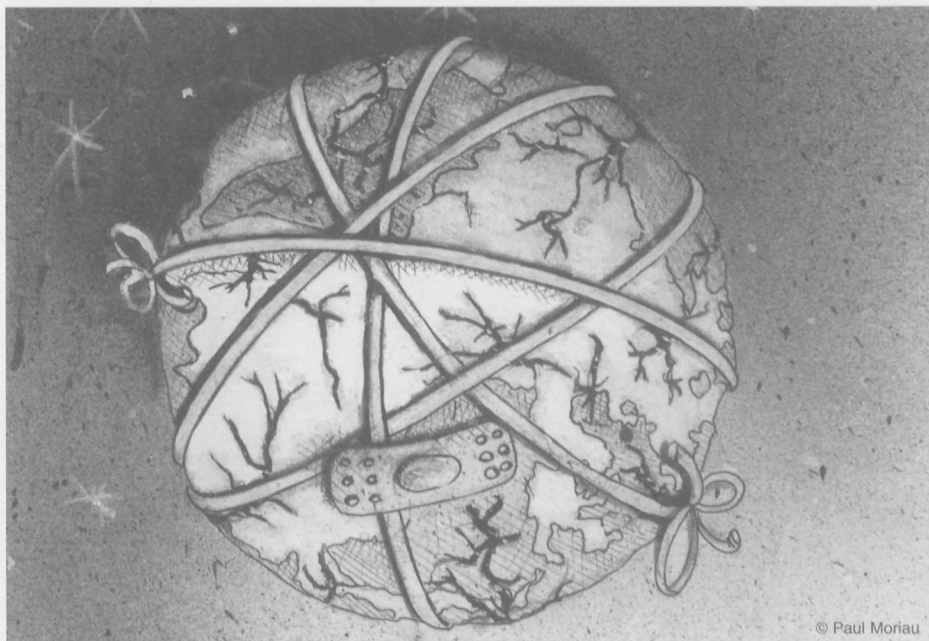
Chris: We hebben een duurzaamheidsonderzoek gedaan (terwijl hij het rapportje met enige fierheid op de tafel legt), maar mobiliteit zit daar niet in.

Toeval of bewust?

Chris: Ik weet het niet ... Misschien wel bewust. We maken ook reclame in ons blad voor auto's: we geven er elk jaar een paar weg. We zouden ook betere prijzen kunnen vinden, een aandeel in een windturbine of zo.

Tom: Het is inderdaad heel belangrijk dat de boodschap positief blijft. Wanneer we over mobiliteit spreken, moeten we de mensen bij wijze van spreken niet uit hun auto gaan sleuren, maar we moeten wel de voordelen voor de mensen van een andere aanpak aanhalen. Wat zijn de voordelen voor het individu? Mensen kijken steeds meer: "welk voordeel brengt dat op voor mij?" Maar: we moeten ook de collectieve voordelen benadrukken. Mensen hebben rechten én plichten, en ze moeten ook op hun plichten gedrukt worden. Mensen warm maken voor collectieve voordelen op langere termijn is zeer

Werken aan een beter, een goed leefklimaat, dat doen we samen met de mensen.

© Paul Moriau

moeilijk. Toch moeten we dat blijven doen. Ook met het oog op de verzuring.

Dat is onze slogan: hier én nu, elders én later ...

Tom: Ja, maar het is toch vaak mogelijk om op een persoonlijk voordeel te wijzen. Bij rationeel water- en energieverbruik heb je immers een financieel voordeel én een milieuvoordeel.

Dirk: Dat doen wij ook! Werken aan een beter, een goed leefklimaat, dat doen we samen met de mensen. De mensen verenigen zich, komen samen op voor vb een zone 30 in hun straat. We komen samen met hen op voor de leefkwaliteit in de wijk: spelen, wonen, groen, natuur. Maar ook 'de wereld in de wijk': andere gemeenschappen, oude en vereenzaamde mensen. We zijn een volwassen beweging die dicht bij het beleid staat, en we moeten ook beseffen dat het beleid niet zoveel marge heeft. De mensen moeten hun angsten leren overwinnen. En we moeten hen daarbij helpen. Geef de allochtonenkoepels geld voor zelforganisatie!

Behoren die allochtonenkoepels ook tot het zogenaamde middenveld?

Tom: (na even aarzelen en naar mekaar kijken) Ja, natuurlijk!

Zitten ze dan ook in de Staten-Generaal van het Middenveld?

Dirk: Neen, maar het moet natuurlijk wel kunnen!

Aan de ene kant het middenveld, aan de andere de andersglobalisten. En als milieubeweging knabbelen we aan beide kanten aardig mee.

Toon Vrelust: Dat kan perfect, het is gewoon een kwestie van met mensen samen te werken. Ik ben wel een pleitbezorger van de visie dat de milieubeweging véél socialer moet worden.

Tom: Op het middenveld is er plaats voor iedereen. We moeten gewoon gemeenschappelijke zaken nastreven.

Hans: We moeten naar een andere wereld. Dat is een structureel probleem. Maar in de feiten kun je dat realiseren via een revolutie of een implosie, en beiden zijn zeldzaam. Dus moeten we daar

institutioneel aan werken. We willen op lange termijn structurele veranderingen maar we moeten daar in onze huidige wereld structureel aan werken.

Vakbonden en milieu, hoe zit dat?

Tom: Dat lukte doorgaans niet zo goed, maar toch zie je de laatste jaren ook daar een kentering. Veel standpunten van de vakbonden liggen dicht bij de milieubeweging dan bij de werkgevers. En dat hoeft absoluut niet problematisch te zijn.

Dirk: Tijdens een debat over mobiliteit en economische ontwikkeling zaten we nagenoeg op één lijn met het ABVV (behalve die van het havenbedrijf). Zij beseffen ook wel je in de langetermijnpolitiek moet omschakelen naar een ander beleid, dat nieuwe en duurzame economische ontwikkelingen ook kansen bieden.

Zij zitten natuurlijk met het probleem dat ze de huidige arbeidsplaatsen moeten verdedigen terwijl sommige sectoren niet meer rendabel zijn. Ik begrijp dat volkomen, maar je zou moeten durven zeggen, OK, op termijn gaat deze sector verdwijnen, we richten onze aandacht resoluut op een andere deelsec-

tor. Anders kun je niet duurzaam gaan ontwikkelen.

Hans: Macro-economisch gezien is milieubeleid ondersteunend voor een duurzame economie. Natuurlijk zullen investeringen voor het milieu in sommige sectoren slachtoffers maken, maar die mensen zullen gewoon verschuiven naar een andere sector en op lange termijn zal de economie daardoor beter draaien, minder verlieslatend zijn en vooral: groen en duurzaam.

Die boodschap moeten wij overbrengen, dat milieu werkgelegenheid ondersteunt. Want dat is zo! De top-milieulanden staan ook aan de top qua economie en werkgelegenheid, die statistieken lopen gelijk. En waarom? Daar wordt de groene gedachte algemeen aanvaard door de maatschappij en het beleid. Je moet het gewoon durven: in de Kuipersstraat in Antwerpen zitten ook geen kuipers meer ...

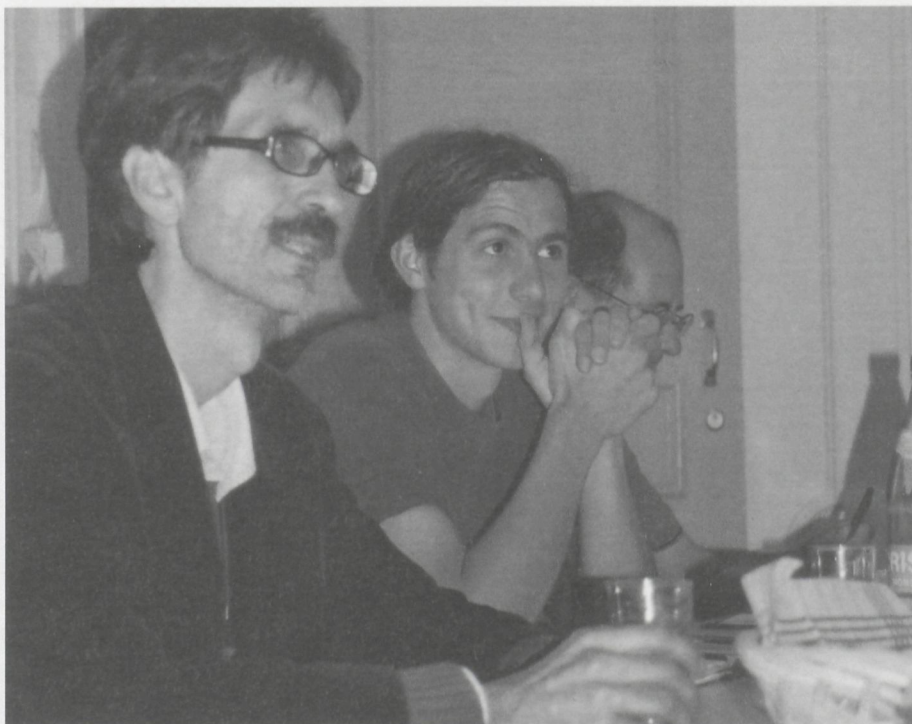
Toch leeft de omgekeerde gedachte, en de media versterken dat verkeerde beeld nog.

Hans: Ja, in de media leeft het verkeerde beeld, daar moet aan gewerkt worden.

Tom: Het is de taak van de milieubewe-

Op het middenveld is er plaats voor iedereen.

We moeten gewoon gemeenschappelijke zaken nastreven

ging om te blijven zeggen dat economie en milieu elkaar versterken.

Dirk: We doen het in België allemaal niet hé. De landbouw, welke kansen geven we die? Vergelijk dat eens met de aanpak in andere Europese landen. In Zweden en Denemarken is duurzaamheid de grondstroom, bij vakbonden, sociale bewegingen, overheid én industrie! Dat kunnen wij ook hoor. De brandstofcellen van de schone auto's in Londen zijn in het SCK in Mol ontwikkeld. Ook de Vlaamse bouwindustrie is heel verouderd. Wonen is zowel bij de Gezinsbond en het ACW als bij de milieubeweging een belangrijk thema. In Duitsland bouwt men 300 000 nieuwe sociale laagenergiewoningen. Waarom kan dat hier niet?

Hans: Daar hebben we het middenveld voor nodig.

Onder andere het ACW dus ...

Tom: Een kat is een kat: de investeringskost voor een laagenergiewoning is groter, en er is geen geld. Maar de 72 800 mensen die op een sociale huurwoning en de 10 000 die op een sociale koopwoning wachten, die achterstand kun je ook met gewone woningen niet op korte termijn wegwerken. Maken we dan niet beter de keuze om een paar huizen minder te bouwen, maar het dan wel meteen goed doen?

Dirk: De milieukost van gewone woningen weegt zwaarder door dan de hogere investeringskost.

Hans: We kampen met een gigantisch mobiliteitsprobleem, en we hebben energetisch het slechtste woonpark van Europa. Daar moeten we dringend werk van maken, en dat kan wellicht alleen via de zogenaamde derdepartijfinanciering.

Tom: Dat is een zeer goed initiatief, alleen is de vraag: hoe ga je dat fonds spijzen?

Samen de verzuring aanpakken? Netwerken vormen?

Jos Gijssels: We zijn als nieuwe sociale beweging vertrokken vanuit een anti-cultuurstandpunt, een gevoel van: de samenleving functioneert in bepaalde segmenten niet. En dat heeft ons oorspronkelijke discours bepaald, onze actievormen, onze organisatievormen.

De samenleving heeft dat signaal zeer snel opgenomen, dat heeft niet eens 20 jaar geduurd. Maar wij zijn wel in ons oude discours blijven hangen, ondanks de gewijzigde context. We zijn dan beginnen desintegreren, altijd maar meer, nieuwe en kleinere clubs. De laatste jaren komt dat model onder druk te staan, de samenleving hoort ons niet meer, ze neemt dat ook niet meer. Op het moment dat het debat met de grote boze wereld moest beginnen waren we alleen met onszelf bezig.

Daar wordt toch aan gewerkt?

Jos: Ja, de laatste jaren hebben we daar stilaan een antwoord op gevonden. De fusie van Wielewaal en Natuurreservaten tot Natuurpunt is daarin zeer belangrijk. Rationalisering is dat. Ook Bond Beter Leefmilieu werkt als koepel veel rationeler dan vroeger, vandaag is BBL tamelijk representatief voor het hele veld. Met de Dag van de Aarde hebben we ook op dat vlak een belangrijk signaal gegeven. Nu vinden we plots ook Greenpeace in dat model.

Die openheid tot samenwerking en netwerking missen we nog een beetje in de samenwerking met organisaties buiten de milieubeweging.

Jos: We doen dat wel, maar niet op basis van lijstjes. Wanneer het moment zich aandient, gebeurt het wel. Vroeger probeerden we dat alleen met de boeren - samen in het buitengebied. Nu doen we dat met jeugdorganisaties, golfverenigingen, ruiters, zweefvliegers, het havenbestuur ... Samen met ruiters tegen de verharding van veldwegen, dat volstaat als katalysator.

Hans: In dezelfde zin moeten we vanuit onze eigen agenda ook bereid zijn om creatief met het bedrijfsleven samen te werken. Beter bouwen en beter vervoeren ... Dat moet georganiseerd worden en daar moeten ook de bedrijven aan meewerken. Maar dat is natuurlijk pas mogelijk wanneer wij een pak taboes opzij zetten, we moeten er voor willen kiezen. Tja, onze achterban vindt dat misschien af en toe een brug te ver, zo van: die dingen moeten we nu net niet doen.

Toon: Dat is natuurlijk de evolutie ... We

moeten er ook aan werken dat mensen zelf een ecologische woning gaan vragen. Je mag niet vergeten dat het klassieke middenveld, na de ontzuiling, zijn rol ook aan het herdefiniëren is. En wij zijn zonder het te weten ook veel meer op dat klassiek middenveld gaan lijken. Met 50 000 leden, zoals Natuurpunt, heb je ook een culturele rol. Onze maatschappijvormende rol is minstens even belangrijk als de 5 000 ha natuur die we beheren.

Natuur en milieu tegen de verzuring. Dus toch?

Toon: Die sociale component van een natuurgebied werkt wel degelijk: de vlindertuin in Kortrijk heeft een hele dynamiek op gang gebracht in de sociale woonwijk in de buurt.

Rond de tafel

- **Chris Dutry,**
redacteur van De Bond (Gezinsbond)
- **Tom De Saegher,**
studiedienst ACW
- **Hans Bruyninckx,**
BBL-voorzitter, politicoloog en hoogleraar milieubeleid
- **Dirk Van Regenmortel,**
coördinator campagnes en projecten bij Bond Beter Leefmilieu
- **Toon Vrelust,**
bestuurslid en ex-bonds-voorzitter Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM)
- **Jos Gijssels,**
beleidscoördinator. Natuurpunt vzw (die er pas aan het eind van het debat bij was)
- **Stef Boogaerts,**
hoofdredacteur van Milieu-rama als moderator
- **Bart Bruynseels, Tijs Vrolix en Sofie Van Hove** (en de cassetterecorder) als notulisten

De milieubeweging? Neen, die k

Hoe jongeren denken over toekomst, milieu en milieubeweging

Wanneer de milieubeweging naar haar eigen toekomst kijkt, is het doorgaans de ouder wordende garde die omkijkt naar wat achter hen komt. En dat is misschien niet meteen een groot gat, maar alleszins toch een vraagteken. Want iedereen weet dat een doorsnee jongere zich wel degelijk bekommert om de toekomst en dus ook om het milieu. Alleen zie je ze - op een horde JNM'ers na - zelden in de milieubeweging. En daarom vergeleken we de mening van enkele Braziliaanse universiteitsstudentes met wat enkele Vlaamse, net-afgestudeerden over de toekomst, het milieu en de milieubeweging denken.

25 000 jongeren voor een andere wereld

Tenten tot aan de gezichtseinder, en sfeer, enthousiasme en geloof in een andere wereld die tot ver in de hemel reiken. Daarvan getuigen ook de vlaggen, vaandels, spandoeken en borden van honderden organisaties voor een andere wereld. We zijn op de Juvenade 2003, het jongerenkamp van het derde Wereld Sociaal Forum in Porto Alegre. De 25 000 vooral jonge deelnemers kwamen vanzelfsprekend vooral uit Brazilië zelf, maar er liep ook schoon jong volk rond uit Japan, de Filipijnen, Algerije, Zuid-Afrika, Zweden, Duitsland ... Zelfs een enkele Vlaming had er zijn tentje opgeslagen. Wanneer je dat allemaal van op een afstandje bekijkt, denk je al snel: hier breekt straks de revolutie uit. Maar wanneer je met die jongeren gaat praten, kiest de grote meerderheid voor de oplossingen waarvoor ook de meerderheid van de 'oudere' deelnemers aan het Sociaal Forum kiest: grondige hervormingen van IMF, Wereldbank en andere wereldorganisaties, de politiek moet opnieuw de overhand krijgen op de economie en er moeten oplossingen komen voor problemen als armoede, onrecht, uitbuiting en milieuverloeding. Eén kritiek aan de oudere deelnemers van het Forum hebben ze wel: "Daar wordt veel te veel gepraat. Wanneer we een andere wereld willen, moeten we die zelf bouwen."

Juvenade

Natuurlijk waren de jonge Brazilianen op de Juvenade vooral kinderen van de betere klasse, en daarom verbaast hun grote en eerlijke besef van de toestand des te meer. Want de Braziliaanse jongeren willen allemaal een oplossing voor de schrijnende armoede in hun land, en ze willen allemaal een oplossing voor de toenemende milieuproblemen in het zo natuurrijke Brazilië. Zo ook Valeria Isoppo, een vlotte studente literatuurwetenschappen die een aardig mondje Frans praat en die me spontaan meetroonde naar de felgesmaakte voordracht van Fritsjoef Capra over het energieprobleem. "Je suis ecologiste", zei ze trots. Toen ik repleceerde dat ik dat sinds mijn twaalfde ook ben, welden de vreugdetranen spontaan op in haar grote ogen. Ook voor Maria José, een studente uit het naburige Uruguay, is de toekomst van de aarde het belangrijkste motief om erbij te zijn.

Mariana, Ana en Fabiana

In het Juvenade-kamp troffen we drie jonge studentes aan: Mariana Barbosa Vicar, Ana Carolina C. de Oliveira en Fabiana de Queiraz Miranda. Gelukkig kwebbelt Mariana vlot Engels. "Wij zijn actief in de universitaire studentenbeweging en wij strijden voor vrede en sociale gelijkheid. We komen naar hier om te kijken wat er allemaal gebeurt, om mensen te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen." De seminaries die ze op het Forum

volgt, zijn - alweer - erg ecologisch getint. Mariana studeert trouwens voor bosingenieur. "Brazilië is een heel natuurrijk land. Het behoud van de biodiversiteit is ons belangrijkste probleem. We weten niet eens wat er allemaal leeft in het regenwoud, en buitenlandse wetenschappers gaan met de patenten lopen. En de mensen die in het regenwoud leven hebben helemaal niets."

Oh ja, deze jongeren kennen de milieubeweging wel. Met hun studentenbeweging associëren ze zich graag met zowel Greenpeace en Friends of the Earth als met Amnesty International en Oxfam. "Bij ons is de milieubeweging anders dan bij jullie", zegt Ana Carolina nog. "Hier in Latijns-Amerika hebben de meeste ecologische bewegingen ook een sociale doelstelling. We maken dat onderscheid veel minder dan jullie in Europa." Haar prioriteiten? Op de eerste plaats de armoede, op de tweede het milieu. En bij milieu gaat het zowel om de leefkwaliteit in de steden (sloppenwijken!), als om het afvalprobleem, GGO's, de kwaliteit van het oppervlaktewater en natuurlijk ook het Amazonewoud. Braziliaanse jongeren die de wereld kennen ...

Greet van de multiculti-Meuleberg

Maar hoe zit het omgekeerd? Om dat te weten zochten we Greet Van Daele en Sarah Scheepers op. Neen, niet meteen jongeren die actief zijn in de milieubewe-

Mariana, Ana en Fabiana

Sarah Scheepers

Greet Van Daele

e ken ik niet

ging, maar wel jonge mensen met een hoge opleiding en een groot hart voor alles en iedereen in de wereld. Europese evenknieën dus van de Braziliaanse jongeren. Greet is 23 uit het Limburgse Houthalen-Helchteren. "Aan de rand van de Meuleberg," vult ze snel aan. "Een migrantenwijk met een steenkoolverleden, en bijgevolg ben ik de omgang en het samenleven met andere culturen van kindsbeen af gewoon." Na haar middelbare opleiding wilde ze maatschappelijk assistent worden, en via een ommetje langs psychologie en pedagogie kwam ze uiteindelijk ook op de sociale hogeschool terecht. In juni 2003 studeerde ze daar af in de richting sociaal-cultureel werk, met een thesis over veerkracht bij kinderen. Sinds enkele weken is Greet trouwens aan de slag bij het kinderrechtshuis in Alken, waar ze tijdens haar derde jaar ook vier maanden stage liep. Nog tijdens haar studie ging ze op inleefreis naar Zuid-Afrika: "Die ervaring heeft richting aan mijn leven gegeven, ik denk daar nu nog elke dag aan." En meteen na haar studie ging ze met fysiek gehandicapte jongeren naar Spanje en trok ze voor een langere periode naar Sri Lanka, Thailand ...

NGO's niet geloofwaardig

Engagement in overvloed dus. Maar waar liggen haar prioriteiten terzake? "Persoonlijk ben ik meer bezig met armoede, de noordzuidkloof. Maar milieu is ook heel belangrijk. De problemen zijn er en de rol van het Westen daarin is ook duidelijk." En of ze daar ook in het verre buitenland zo over denken? "In Sri Lanka zijn de mensen nog met de primaire behoeften bezig. Het is een kwestie van overleven, en dan is morgen belangrijker dan volgend jaar. In Thailand zijn de mensen afgestemd op het leven met de natuur: ze slapen als het donker is." En de milieubeweging in Vlaanderen, kent ze die? "Neen, eigenlijk niet." Elke problematiek in de samenleving heeft met de kloof te maken. Maar het is zo moeilijk werken met heel dat sociale veld. 100 000 verschillende bewegingen die hun eigen ding willen bereiken, iedereen hangt naar' zijn' subsidies ... Iedereen ziet toch dat alle problemen met mekaar verbonden zijn en toch zijn de bewegingen zo verschrikkelijk verdeeld. Er wordt veel geld in gepompt, maar op die manier is het eigenlijk niet goed besteed." Sociale bewegingen kunnen dus niet op veel respect rekenen, en toch ergert Greet zich mateloos aan de onver-

schilligheid van de mensen:

"Ik heb nooit kunnen vatten dat mensen hier zo weinig rekening houden met het milieu: je hebt er nu geen gevolgen van, dus trek ik me er geen bal van aan. Het gaat verdomd toch over onze eigen toekomst, en die van onze kinderen en kleinkinderen! Aan die mentaliteit moeten we dringend werken."

Ecofeminisme

Hetzelfde engagement, maar een (nog) vuriger variant ervan, ontmoeten we bij sociologe Sarah Scheepers. Sarah werkt momenteel als genderonderzoekster op de KUL. Haar roots liggen in Waterschei, maar ze 'resideert' al jaren in Antwerpen. "Ideologisch ben ik vooral bezig met het feminisme, met de relatie man-vrouw. Dat zit de hele tijd door in mijn hoofd. De machtsverhoudingen tussen mensen, wat doe je daaraan. Dat moet een maatschappelijke prioriteit worden. Vrouwen doen niet of te weinig mee aan de realisatie van het BNP, aan de belangrijkste denk- en productieprocessen ... Milieu en dierenwelzijn zijn ook heel belangrijk, zonder zuivere planeet zijn er geen mannen en vrouwen meer. En het milieuprobleem is ook een vrouwelijk probleem: water en hout halen, de akker bewerken, voedselbereiding ... Vrouwen hebben een andere band met het milieu, en daar wordt in NGO-kringen te weinig rekening mee gehouden. Er wordt te veel vanuit mannelijke standpunten gedacht. Ze bekijkt dus ook het milieuprobleem vanuit een feministisch perspectief." Ecofeminisme?

Wat ze daar zelf aan doet? "Ik kan niet de zeehonden en de oceanen redden. Het ligt me wel nauw aan het hart en ik geef die bewegingen ook geld, maar ik doe er niets fysieks aan: het is niet mijn job en ik ben niet actief in de beweging."

Publieke goederen

Haar prioriteiten? "De tweederangspositie van de helft van de wereldbevolking. Maar ik vind het ook belangrijk dat we meer gebruik maken van het openbaar vervoer, ik gebruik ecologische wasproducten, spaar water en brandstof. Dat wil ik 'later' ook aan mijn kinderen meegeven. Want ik vind het wel belangrijk dat we ons inzetten voor publieke goederen. Ik kan mensen niet begrijpen die mensen die zich inzetten niet begrijpen. Je moet toch niet aan alles voordeel hebben." Toch een geknipte madame voor de milieubeweging. "Ja? Eerlijk gezegd: ik

ken die beweging niet. Bond Beter Leefmilieu, ja, de naam zegt me natuurlijk wel wat." Maar Limburgse bewegingen kent ze niet en ook van JNM heeft ze nooit gehoord. De Maten, het Wik en andere Limburgse natuurgebieden kent ze wél, maar dat die beschermd zijn wist ze niet, laat staan dat ze de beheerder ervan kent. "Ik heb daar nooit tijd in gestoken en heb dus nooit de stap gezet ..." Ik kan even niet volgen. Iemand die goochelt met termen als ecologische voetafdruk, Kyotoverdragen, lucht kopen in andere landen en onze rotzooi gaan dumpen aan de andere kant van de wereld - "Dat baart mij allemaal grote zorgen" - en die de milieubeweging toch niet kent. "Maar ik geef wel geld aan milieubewegingen. Ik ben al jarenlang donateur van Greenpeace en ook nog van een organisatie in Nederland."

Die hebben een jaar of acht geleden eens aan mijn mouw getrokken op de Meir in Antwerpen.

Dat weet ik niet precies, een reportage op National Geographic sprak me wel aan. Ze beschermen vogels maar eigenlijk de hele natuur.

Ja!

Nooit van gehoord ... Als ik ze vind, kan en wil ik ze helpen, maar ik zoek ze niet. Ik heb overigens de indruk dat ze hun ding doen en dat wij daar absoluut niet bijhoren. En ik behoor wellicht ook niet tot hun doelpubliek, anders had ik er wel mee te maken gehad.

Tja, als dat het doelpubliek is van de milieubeweging, dan hoor ik daar inderdaad bij.

Waarop wij stilletjes de bedenking maken: als zij niet tot ons doelpubliek behoort, hebben we geen doelpubliek meer ...

Stef Bogaerts

Coördinator pers & communicatie en hoofdredacteur Milieurama bij Bond Beter Leefmilieu

Meer afvalverbrandingsovens in het Europa van morgen?

Volgens een rapport van de 'Confederation of European Waste-to-Energy Plants' (Cewep) is het verbranden van afval een evenwaardig afvalverwerkingsstelsel, naast recyclage en biologische methoden. Cewep voegt eraan toe dat je afvalverbranding niet als ecologisch onverantwoord kan bestempelen.

Het rapport brengt 70 bestaande studies samen die het ecologische profiel van de verschillende afvalverwerkingsstelsels bestudeert. Alle onderzoeken tonen aan dat het storten van afval de minst milieuvriendelijke oplossing is. Onder bepaalde omstandigheden is verbranding van afval een evenwaardig alternatief voor recyclage en compostering, zo stelt het rapport. Daarbij doelt de Cewep onder andere op de verwerking van de residu's die voorkomen bij recyclagefaciliteiten. Om de stortplaatsen in te dijken, moeten de drie alternatieven uitgebreid worden en dus ook afvalverbranding, is een ander argument van de Confederatie.

Het rapport moet de politieke kritiek op afvalverbranding counteren en de preventie- en recyclagestrategie, die op de agenda van de Europese Unie staat, beïnvloeden.

In Groot-Brittannië verscheen midden mei een gelijkaardige studie die tot dezelfde conclusie kwam. Een diepteonderzoek over het regionale beleid inzake afvalmanagement, betaald door de Britse regering, bracht aan het licht dat afvalverbranding 'weinig negatief effect heeft op het milieu en de volksgezondheid' - zo verklaarde het ministerie van Leefmilieu. Milieuorganisaties waarschuwen dat deze bevindingen kunnen leiden tot een snelle goedkeuring van nieuwe afvalverbrandingsovens en een reductie van de recyclage-inspanningen.

Het Britse rapport gaat nog verder. Het stelt dat er ook bij storten van afval geen 'overtuigend bewijs' is van gevaren voor de volksgezondheid. "Het rapport geeft ons voldoende vertrouwen in de huidige werkwijze van de lokale autoriteiten om de plannen voor nieuwe afvalmanagement faciliteiten dringend door te drukken", zegt onderminister van leefmilieu Eliot Morley.

Het onderzoek richt haar aandacht niet op het veranderende klimaat, het gebruik van natuurlijke bronnen en de globale gevolgen van een afvalbeleid, is het kritische antwoord van de internationale milieuorganisatie Friends of the Earth. En dat is ook het standpunt dat de Vlaamse milieubeweging altijd heeft ingenomen, en dat zal op basis van deze twijfelachtige rapporten zeker niet veranderen.

Nieuw onderzoek over PVC's dubbelzinnig

De Europese Commissie heeft een nieuw ecologisch onderzoek rond PVC en alternatieven uitgebracht. Dat zwengelt de jarenoude discussie rond dit controversiële polymeer opnieuw aan, en de Europese PVC-industrie en milieuorganisaties kwamen dan ook samen om te overleggen over de gevolgen van het onderzoek en de betekenis ervan voor het verdere Europese beleid.

Gedurende het debat ijverden de milieuorganisaties, met Greenpeace op kop, voor de grootschalige vervanging van PVC, met het argument dat PVC's gevaarlijk en niet duurzaam zijn. Als antwoord beloofde de Europese industrie ecologische verbeteringen, waarvan ze de laatste resultaten in april 2004 bekendmaakte.

De expertise die nu werd vrijgegeven omvat 30 vergelijkende publicaties over de verschillende domeinen van het gebruik van PVC's en hun alternatieven.

De expertise benadrukt dat enkel de studies die focussen op het specifieke toepassingsveld betekenisvol is. Die toepassingen zijn onder andere ramen, vloerbedekking, dakranden, buizen, kabels, transport en speelgoed.

Het onderzoek toont aan dat voor vele toepassingen er geen duidelijk verschil is tussen het gebruik van PVC, aluminium of hout. De studie bevestigt dat "PVC zo goed is als elk ander materiaal", zegt de Europese Raad van vinylproducenten in haar eerste repliek. "En dus is er geen enkele reden om PVC's anders te behandelen."

Voor Greenpeace bewijst de studie echter dat "de alternatieve materialen duidelijk de voorkeur moeten krijgen op PVC's." Ze benadrukken dat het onderzoek niet ingaat op de bijkomstige milieu- en gezondheidsrisico's van PVC's.

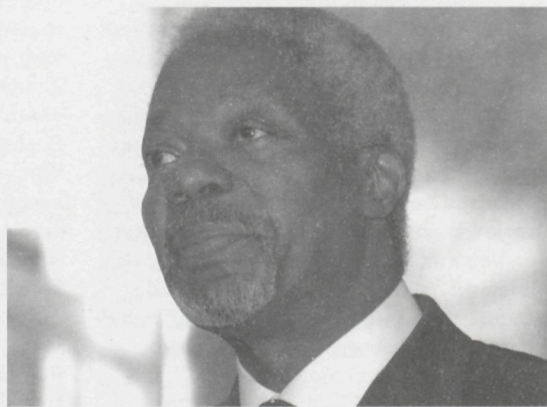
Duurzame ontwikkeling in de vergeethoek

Tijdens de twaalfde VN-commissie voor duurzame ontwikkeling (CSD 12) in New York (19-30 april) klaagde Secretaris-Generaal Kofi Annan van de Verenigde Naties de internationale gemeenschap aan omdat ze te weinig oog heeft voor duurzame ontwikkeling. Annan weet het gebrek vooral aan de aandacht voor de strijd tegen het terrorisme. Die oorlog drukt zijn stempel zo sterk op de internationale politiek dat er voor andere knelpunten maar weinig ruimte overblijft.

Ondertussen krijgt ook het EU-beleid inzake duurzame ontwikkeling het hard te verduren. De Europese Commissie had om een gespecialiseerd advies gevraagd en dat advies ligt er niet om.

De Europese strategie munt uit in algemeenheid. Zowel doelen als middelen om die doelen te bereiken worden te vaag en te abstract geformuleerd.

Deze kritieken klinken niet vreemd in de oren, want ook in ons land werd het tweede Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling niet alleen door de milieubeweging en bewegingen zoals 11.11.11 negatief ontvangen. Ook de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, waarin ook de vakbonden én de werkgevers zetelen, maakte brandhout van het Plan.

Het Verenigd Koninkrijk kan niet mee

Het Verenigd Koninkrijk hinkt hopeloos achterop wat de productie van energie uit biomassa betreft. Dat is het besluit van de Royal Commission on Environmental Pollution. Het Verenigd Koninkrijk kan de Noord-Europese landen niet bijbenen. De commissie gaf de beleidsvoerders een veeg uit de pan en schreef de achterstand toe aan het feit dat jaar in jaar uit een slecht en weinig consistent regeringsbeleid werd gevoerd.

Ook België heeft een grote achterstand op de doelstelling. De Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) heeft berekend hoeveel energie België uit biomassa kan halen en daarbij blijkt dat ons land heel veel kansen laat liggen. De energie gewonnen uit hernieuwbare energiebronnen bedraagt slecht 6% van de totale energieproductie. Daarvan neemt biomassa 32,7% voor haar rekening.

Tussentijds Europees rapport afvalwaterzuivering haalt uit naar lidstaten

De 15 lidstaten van de Europese Unie voldoen niet aan de richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater. Dat zegt de Europese Commissie in haar laatste rapport van de wet van 1991. Het rapport voorspelt niet veel goeds voor de nieuwe EU-lidstaten, die de richtlijn in de komende 10 jaar met minder financiële middelen moeten toepassen.

“Ondanks de verbeteringen vertraagt een groot deel van de voordeelingen bij de meeste lidstaten”, stelt het rapport. “Daardoor blijft eutrofiëring van zee- en kustwater een zwaar en uitzichtloos probleem”. De Commissie beloofde meer wettelijke actie te ondernemen en bij niet-medewerking de financiële EU-hulp te herbekijken.

Het doel van het rapport is het beoordelen van het resultaat van de tweede deadline van de regelgeving. Tegen december 2000 moesten de lidstaten voor alle steden met meer dan 15.000 inwoners immers over een bijkomende rioolwaterzuivering beschikken.

De doelstelling werd slechts in 69% van de gevallen bereikt, enkel Duitsland en Oostenrijk voldoen volledig aan de regelgeving. Griekenland, Portugal en Ierland blijven ver onder de verwachtingen. Toch werd er volgens de Europese Commissie vooral in de kwetsbare gebieden vooruitgang gemaakt. De laatste grote deadline om ook de dorpsgemeenschappen met meer dan 2000 inwoners van een extra zuiveringsinstallatie te voorzien, staat geprogrammeerd voor december 2005. Ondertussen is het aantal grote steden die helemaal geen inspanningen leverden, gezakt van 37 tot 26. Onder die 26 bevinden zich wel nog enkele wereldsteden zoals Milaan.

In vergelijking met de andere lidstaten van de Europese Unie heeft ons land een prima afvalwatersysteem. Toch zijn er ook bij ons nog problemen. Omdat in meer dan de helft van de gevallen het regenwater samen met het afvalwater wordt afgevoerd, loopt het rioolstelsel bij hevige regen over via ‘overstorten’. Een mengsel van afvalwater en regenwater komt zo rechtstreeks in het oppervlaktewater terecht en zorgt daar voor ernstige verontreiniging. Het is de bedoeling dat in 2005 alle risicovolle riooloverstorten gesaneerd zijn.

Milieubox

Zweden gaat het huishoudelijk gebruik van glyphosaat verbieden. Glyphosaat is het meest gebruikte herbicide in Europa en is acuut giftig voor dieren, inclusief de mens. Het VS-ministerie van Volksgezondheid en Milieu (EPA) verklaart trouwens dat glyphosaat extreem persistent is. Zweden volgt nu zijn Scandinavische broer Denemarken dat vorig jaar al maatregelen nam om de vervuiling tegen te gaan.

In België kan je glyphosaat nog altijd in tuincentra aankopen en wordt als veilig en milieuvriendelijk product op de markt gebracht. Cijfers over de verkoop in België van het product zijn echter confidentieel en dus niet te achterhalen.

De Europese industrie kan maar liefst tweehonderd biljoen kilowattuur aan elektriciteit sparen door het gebruik van efficiëntere motoren. Dat bleek althans uit een recente studie van het European Copper Institute. Het spaarzaam energiegebruik zou bovendien meer dan tien biljoen euro uitsparen en de CO₂-uitstoot zou met 100 miljoen ton teruggeschroefd kunnen worden.

In Frankrijk sterven jaarlijks tussen de 6000 en 9000 stedelingen als gevolg van zware luchtvervuiling. Vooral fijne stofdeeltjes in de lucht zijn de boosdoener. De cijfers staan in een nieuw rapport van het Agence France de Sécurité Sanitaire Environnementale en komen hard aan. In het vorig nummer van Milieurama kon u nog lezen dat de luchtvervuiling vorige zomer een ware ravage heeft aangericht. De recente cijfers uit Frankrijk kan men ditmaal echter allerm minst afschuiven op extreme weersomstandigheden.

“In België zijn de cijfers minder spectaculair, maar dat komt door het gebruik van andere parameters. De situatie in ons land is minstens even dramatisch”, zegt Bram Claey, medewerker mobiliteit en klimaat bij BBL.

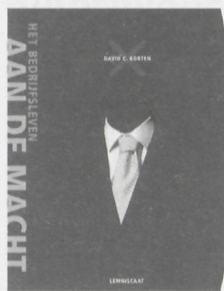
De Chinese State Forestry Administration wil de wet ter bescherming van diersoorten in het wild verstrakken. Volgens het artikel uit de China Daily News van 7 juni bekijkt het departement van Fauna- en Florabescherming hoe ze de huidige wet kunnen aanpassen. De toevoegingen zullen voornamelijk focussen op het beheer van beschermde gebieden en de habitat van wilde dieren buiten de natuurparken. “Zowel de wereldwijde klimaatverandering als de aanwezigheid van mensen in de natuurlijke leefomgeving van de dieren, bedreigen de habitat van verscheidende diersoorten”, zegt vice-voorzitter Zhang Dehui. De uitbraak van de SARS-epidemie vorig jaar toont de nood aan een aangepaste wet die het eten van wilde dieren moet verbieden.

De politierechtbank van Geelong veroordeelt Shell Australië tot de betaling van een schadevergoeding van 44.000 euro. Vorig jaar lekte 360 liter ruwe olie uit een pijpleiding nabij Corio Bay, die daardoor zwaar werd vervuild. De geldsom is het hoogste bedrag uit de geschiedenis dat een bedrijf ooit werd opgelegd voor een inbreuk op dit onderdeel van de Milieubeschermingakte. Shell pleitte tijdens het proces schuldig en engageert zich tot het betalen van de kosten om de baai in haar oorspronkelijke staat te herstellen.

Verschillende milieuorganisaties betoogden vorige maand in New York tegen de introductie van genetisch gemanipuleerde organismen in Zuid-Afrika. Het Forum van het Milieu Justitie Netwerk (EJNF) organiseerde de protestactie omdat Monsanto, het bedrijf dat GGO's wil uitvoeren naar de Zuid-Afrikaanse markt, cruciale informatie achterhoudt, waarin de schadelijke gevolgen van gemanipuleerde gewassen aangetoond worden. “Voor we de gewassen invoeren, moeten we de garantie hebben dat het veilig is”, zegt Mike Louw in naam van de Zuid-Afrikaanse Handelsunie.

Biowatch, een Amerikaanse bioveiligheidsorganisatie, sleepte Monsanto ondertussen voor de rechtbank om inzage te krijgen in de achtergehouden informatie.

Het bedrijfsleven aan de macht

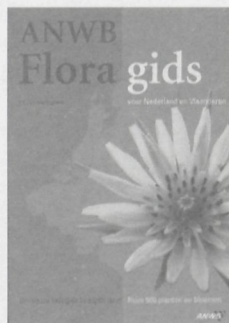
Vanuit zijn ervaring in de bedrijfs-wereld, in belangrijke internationale instellingen en de ontwikkelings-samenwerking, geeft de econoom David Korten zijn analyse op de mondiale economie. Hoe deze steeds

meer in de greep komt van het bedrijfsleven. En wat de desastreuze gevolgen hiervan zijn op maatschappelijk en economisch gebied. Hij schrijft over de groeiende beweging die in verzet komt, de 'beweging voor levende democratie' en pleit voor een economie waarin de mens opnieuw centraal staat. 'Het bedrijfsleven aan de macht' verscheen voor het eerst in het najaar van 1995. Ondertussen groeide de verzetsbeweging en waren er belangrijke sleutelmomenten zoals Seattle 1999. De auteur verwerkt de nieuwe gebeurtenissen in een herwerkte uitgave en vult zijn boek aan met enkele nieuwe hoofdstukken.

- **David Korten.** Het bedrijfsleven aan de macht. De kritische reeks. Rotterdam: Lemniscaat, 2003. 456 p. www.lemniscaat.nl 19,95 euro

Flora in Nederland en Vlaanderen

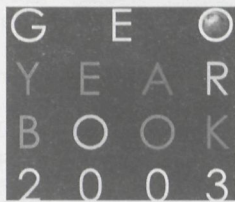
In de flora van ANWB vind je ruim 500 planten en bloemen gerangschikt op bloemkleur. Onderaan elke bladzijde vind je de overname van de botanische gegevens. Een belangrijke hulp bij het zoekwerk, want bij het afdrucken van de kleuren werd niet altijd even zorgvuldig te werk gegaan. Welke planten juist moeten opgenomen worden in een flora en welke als zeldzaam worden aangeduid, is een moeilijke keuze waaraan ook de samenstellers van deze flora niet ontsnapen. Je kan dus wel eens vruchteloos zoeken. Belangrijk pluspunt is de combinatie van veldgids met cd-rom. Die cd-rom is een heruitgave van de Interactieve Flora van Nederland en Vlaanderen.

- **Jan Marijnissen.** ANWB flora gids voor Nederland en Vlaanderen. Den Haag: ANWB, 2004. 272 p. www.anwb.nl 29,95 euro

GEO 2003

Met GEO yearbook 2003 brengt de UNEP de eerste uitgave in een nieuwe jaarlijkse reeks. De Global Environmental Outlook biedt een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen op gebied van milieu. Wat werd er bereikt? Werd er belangwekkend wetenschappelijk onderzoek verricht? En wat waren de vorderingen op het terrein van de duurzame ontwikke-

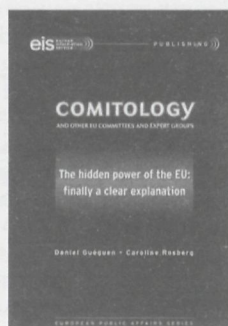

ling? Het jaarboek beschrijft per werelddeel kort de ontwikkelingen. De waterproblematiek kreeg een apart hoofdstuk.

GEO Yearbook 2003. Kenya: United Nations Environment Programme, 2004. 76 p. www.unep.org/geo/yearbook

Comitology

Hoe komt de besluitvorming in de Europese instellingen tot stand? Gewapend met tabellen, cijfers en schema's beschrijft 'Comitology' de rol, structuur en macht van de diverse comité's en werkgroepen die hun stempel drukken op de Europese besluitvorming.

- **Daniel Guéguen en Caroline Rosberg.** *Comitology and other EU committees and expert groups.* The hidden power of the EU: finally a clear explanation. European Public Affairs Series. Brussel: European Information Service, 2004. 91 p. www.eis.be

Breath in!

Welke effecten heeft luchtvervuiling op mens en natuur? Welke vervuiling zorgt voor de problemen die we nu ondervinden met het klimaat? Wat mogen we verwachten van de opwarming van de aarde? Met dit boek willen de auteurs de aandacht vestigen op het verband tussen problemen die veelal apart worden benaderd. En ook aantonen dat er oplossingen zijn. Dat emissies beperken ook zonder grote economische of materiële offers kan. De oplossingen liggen in efficiënter energiegebruik en investeringen in hernieuwbare energie. Wat zijn de hindernissen die concrete acties verhinderen? Welke

stappen neemt de EU en welke internationale afspraken werden er gemaakt? Met achteraan een beknopte literatuurlijst.

- **Per Elvingson & Christer Agren.** Air and the environment. Zweden: Swedish NGO Secretariat on Acid Rain, 2004. 174 p. www.acidrain.org, 0046.31.711.45.15

Wat van ver komt is lekker?

Wat is de impact van globalisering op het milieu en op de positie van boeren, consumenten en multinationale bedrijven? Wat is het alternatief? Deze vragen werden voorgelegd aan zestien boeren, politici, wetenschappers en mensen uit de milieubeweging. De antwoorden lopen sterk uiteen. Maar over enkele punten bestaat er duidelijk eensgezindheid. De perverse siteiten van het systeem moeten uitgebannen worden. En er is nood aan internationale afspraken met oog voor milieu en maatschappij. Sommigen doen concrete voorstellen. Anderen wijzen op de complexiteit van het onderwerp.

In de herfst van 2003 organiseerden Wervel, Vredeseilanden, Oxfam-Solidariteit, Fian en Stedula een colloquium over een gelijkaardig thema: lokaal verweven landbouw. De dag startte met een debat over lokale dynamieken met Vlaanderen als voedingsbod. Het tweede debat 'Lokaal verweven landbouw in

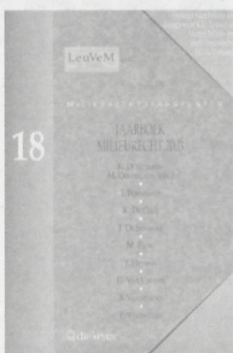
de schaduw van Cancun' plaatste deze dynamieken in een globale context. Gesprekspartners kwamen uit diverse organisaties uit Noord en Zuid. De weerslag van het colloquium vind je in het boek 'Lokaal verweven landbouw, uitdaging voor samenleving en beleid'.

- **Wat van ver komt is lekker?** Essays over landbouw en globalisering. Amsterdam: Milieudefensie en Utrecht: Jan van Arkel, 2004. 136 p. www.milieudefensie.nl

Lokaal verweven landbouw: uitdaging voor samenleving en beleid in Noord en Zuid. Weergave van het colloquium in Brussel op 17 oktober 2003. Leuven, 2004. info@vredeseilanden.be, 016.31.65.80

Jaarboek milieurecht 2003

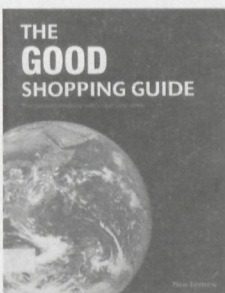

In het jaarboek milieurecht vind je een overzicht van de in 2003 gepubliceerde milieurechtsleer en van de Europese, federale en regionale milieuwetgeving. Vier thema's genieten speciale aandacht: het waterbeleid in Vlaanderen, de milieueffect- en veiligheidsrapportage, het gebruik van uitgegraven grond en het Vlaams milieu- en ruimtelijkeordeningsrecht. Een interessant naslagwerk voor al wie milieurecht tot zijn of haar thema's rekent.

- **Jaarboek milieurecht. Milieurechtsstandpunten 18.** Brugge: Die Keure, 2004. 420 p. www.diekeure.be, 050.47 12 72 109 euro ISBN 90 5958 538 0

Shopping with a clear conscience

Elke twee maanden neemt het tijdschrift Ethical consumer enkele producten en diensten onder de loep. Werd er te werk gegaan met respect voor mens, dier en milieu? The good shopping guide brengt alle gegevens samen. Een handige gids die je toelaat bewust voor een merk te kiezen, of juist niet.

- **The good shopping guide: shopping with a clear conscience.** Londen: Ethical marketing group, 2003. 290 p. www.thegoodshoppingguide.co.uk

Geïnteresseerd in dit onderwerp? Kijk dan ook even op de website van het Worldwatch Institute (www.worldwatch.org/pubs/goodstuff). Je vindt er de online-gids 'Good Stuff: a behind-the-scenes guide to the things we buy'.

The end of over-consumption

In 1995 introduceerde Omslag de jaarlijkse Niet-winkeldag in Nederland. Minder consumeren is de boodschap. Marius De Geus schreef een boek over het onderwerp, 'The

end of over-consumption'. Onze consumptiedrang terugdringen is een van de meest duurzame oplossingen voor de moderne ecologische problemen, schrijft Marius de Geus. Geluk wordt te vaak geassocieerd met luxegoederen en materiële welvaart. Ook de overheid besteedt teveel aandacht aan economische groei en consumptie. Het leidt tot een gevaarlijke druk op de voorraad natuurlijke grondstoffen op aarde. Talrijke rapporten en studies waarschuwen over de toestand van het milieu en toch is het nog steeds wachten geblazen op efficiënte ecologische maatregelen. Volgens de auteur leunt ons Westers denken te dicht aan bij de ideeën van John Locke. We zouden het liberalisme, waarbij primair belang wordt gehecht aan economische vooruitgang, beter herdenken in de richting van andere filosofen, die pleiten voor een stationaire economische ontwikkeling. Naast een stevig ideologisch debat over liberalisme is ook een duidelijke omschrijving van het begrip 'duurzame ontwikkeling' nodig. Een degelijke afbakening van het begrip zorgt ervoor dat duurzaamheid ingebed kan worden in regelgeving en besluitvorming. De auteur pleit ook voor het herintroduceren van de utopisten. Om te communiceren over duurzaamheid zijn ecologische utopieën veel meer geschikt dan abstracte concepten en ideeën.

In het laatste hoofdstuk van 'The end of over-consumption' doorprikt De Geus de relatie tussen materiële welvaart en geluk. Vanaf een bepaald minimumniveau, hoog genoeg om fatsoenlijk te voorzien in een aantal basisbehoeften, leidt de groei van rijkdom niet meer tot meer geluk. De honger geraakt immers niet gestild. Na de ene aankoop volgt het verlangen naar de volgende ... Onze consumptiedrang milderen leidt tot een minder jachtig leven, meer greep op de eigen tijd, aandacht voor 'de kwaliteit van het leven'.

- **Marius de Geus.** The end of over-consumption: towards a lifestyle of moderation and self-restraint. Utrecht: International Books, 2003. 222 p.

Marius de Geus gaf in het voorjaar van 2003 bij Omslag tekst en uitleg over zijn boek. Naar aanleiding van deze lezing gaf Omslag een brochure uit 'Een einde aan overconsumptie'. De brochure kan je aanvragen bij omslag@omslag.nl, www.omslag.nl, 040.2910295

Genen op je bord

Overvloedig gebruik van meststoffen, pesticiden, zware machines, waterverslindende irrigatietechnieken ... Ons huidige landbouwsysteem zorgt voor grote opbrengsten maar stelt het milieu zwaar op proef. De nood aan een gezondere, meer milieuvriendelijke landbouw groeit. In 'Genen op je bord' onderzoeken Ann Van Gysel en haar collega's van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie de mogelijkheden van biotechnologie. De auteur onderscheidt drie kanten aan duurzaamheid: een ecologische, economische en sociale. Volgens Van Gysel is geïntegreerde landbouw het meest geschikt om aan al de eisen te voldoen. Mits de juiste ontwikkelingen worden gestimuleerd bij het onderzoek, schrijft de auteur, kan biotechnologie een belangrijke bijdrage leveren. Genetische manipulatie en veredeling, transgene gewassen, DNA-merkers, micro-organismen ... Wie wil lezen over de technieken en de principes van de biotechnologie, heeft aan 'Genen op je bord' een handig boek.

- **Ann Van Gysel e.a.** Genen op je bord. De Wetenschappelijke Bibliotheek van Natuur & Techniek. Amsterdam: Veen, 2003. 271 p. www.natutech.nl

Natuurbeheer

Vijftien jaar na de eerste uitgave brengen Natuurpunt, het Instituut voor Natuurbehoud en Argus een geactualiseerde en herwerkte uitgave van het boek 'Natuurbeheer'.

Wetgeving, wetenschappelijk onderzoek, expertise en professionalisering zijn sinds 1989 immers sterk gegroeid. De opbouw van het boek lieten de samenstellers ongewijzigd. Je leest over de evolutie van het natuurbehoud en over het natuurbeheer van de verschillende biotopen. Een nieuw hoofdstuk gaat over beheersplanning en -evaluatie. Een standaardwerk voor al wie geïnteresseerd is in het beheer van natuurgebieden en van wilde inheemse planten en dieren.

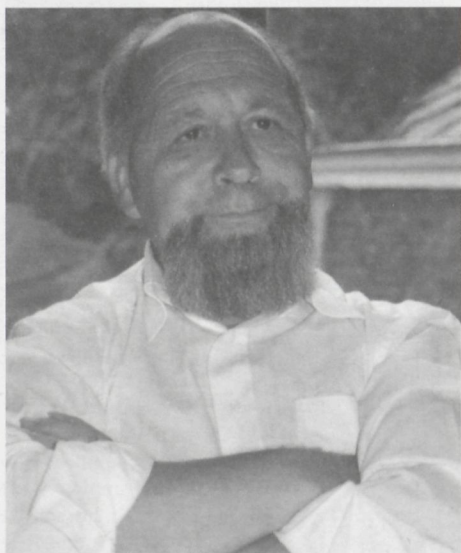
- **Martin Hermy, Geert de Blust en Marc Sloodmaekers.** Natuurbeheer. Leuven: Davidsfonds, 2004. 451 p. www.natuurpunt.be, www.argusmilieu.be, www.instnat.be

BBL-voorzitters aan het woord over

Interview met ex-voorzitter Gust Feyen en huidig voorzitter Hans Bruyninckx

Tijdens de algemene vergadering eind maart legde Gust Feyen na negen jaar voorzitterschap zijn mandaat neer. Hij werd opgevolgd door Hans Bruyninckx, die alvast de komende drie jaar richting en visie geeft aan de Vlaamse milieukoepel. De Antwerpenaar en de Limburger samen rond de tafel krijgen lukte ons niet: we zochten ze allebei in hun eigen biotoop op. Op café met de voorzitter in de Berchemse stationsbuurt, op bezoek bij zijn voorganger in de 'headquarters' van de NAL - in de Hasseltse stationsbuurt ...

Gust Feyen, de afscheidemende BBL-voorzitter
De stommititeiten krijgen we vandaag gratis, die betalen we pas later ...

We zoeken Gust op in het secretariaat van de Natuurbeschermingsactie Limburg in de rustige Geraetsstraat, op een steenworp van het Hasseltse station. Het is Gust zelf die op onze beltoestoot reageert en de deur opengooit. Op dit uur, de reguliere kantooruren liggen inmiddels achter ons, is het huis voor de rest immers al lang verlaten. De ex-BBL-voorzitter wordt geflankeerd door een indrukwekkende papieren muur. "Dat zijn", zegt Gust droogjes, "allemaal staatsbladen. Die mogen nu de container in, we zoeken dat nu allemaal op het Internet op."

Het is dan wel bijna half juli, maar de warme koffie smaakt, zelfs de kachel staat zachtjes te brommen. Over de

opwarming van het klimaat wordt die avond bijgevolg zedig gezwegen ... Gust, bouwjaar 1952, is geboren in de Limburgse mijn gemeente Houthalen-Helchteren, waar hij nu nog steeds woont. Het antwoord op onze eerste vraag ligt bijgevolg een beetje voor de hand.

Hoe is Gust in de milieubeweging terechtgekomen?

Waarop hij met zwier een blik Vlaamse milieugeschiedenis opentrekt. Want net als voor zovelen van zijn generatie groene medestrijders begon het allemaal met de strijd tegen de noordzuidverbinding. Die zou Limburg middendoor snijden en kon op nogal wat tegenstand rekenen. Gust woonde in de buurt van het tracé, en hij toonde toen al veel interesse voor een aantal grotere natuurgebieden in Limburg. "De eerste versie van het noordzuid-tracé sneed een aantal van die gebieden keurig middendoor en dus was de strijd in eerste instantie gericht op het behoud van die gebieden. Toen de drogredenen voor de aanleg van die weg en de verborgen plannen duidelijk werden, richtte de actie zich ook steeds meer tegen de weg zelf."

Maar van een echte visie op mobiliteit was toen wellicht nog geen sprake?

"Neen, uiteraard niet. Er waren toen zelfs nog geen statistieken over hoeveel wagens er per uur passeerden op een weg. Beleidsmatig was er nog geen enkele visie, het was trouwens dezelfde visie waarmee de gewestplannen zijn opgezet. Men voelde wel aan dat er iets moest gebeuren, maar men wist het nog niet wat."

De strijd tegen de noordzuid-verbinding werd met vlag en wimpel gewonnen, maar het verklaart nog niet hoe je bij de NAL bent terechtgekomen ...

"Dat ging snel hoor. Bij de strijd tegen de noordzuidverbinding waren ook mensen betrokken die al langer actief waren rond aan aantal zware metalen dossiers in Noord-Limburg. En zo kwamen we in contact met een aantal andere milieudossiers. Onder andere Tessenderlo Chemie, dat toen alom 'het stinkfabriek' van Limburg werd genoemd. Het was ook in die tijd dat aan de Maaskant het verzet tegen de grindwinningen op gang kwam. Er zijn in die regio overigens enkele nationale natuurbeschermingsdagen georganiseerd: in de jaren zeventig in Kanne-Riemst voor het behoud van de Sint-Pietersberg, in de jaren tachtig tegen de verdere ontgrinding van de Maasvallei." Zo raakte Gust dus stilaan betrokken bij de NAL ... én maakte hij bijgevolg kennis met een heel gamma aan Limburgse natuurproblemen. Gust werkte toen nog als bediende bij de RVA. Bij de NAL werkte was hij dus eerst jarenlang als vrijwilliger actief, maar later kon hij aan de slag als professioneel medewerker. Nu zijn ze op het secretariaat van de NAL overigens (tijdelijk) met z'n drieën.

En dan de stap naar Bond Beter Leefmilieu?

"De jonge BBL was op zoek naar nieuwe verenigingen en zo werd de NAL lid van de milieukoepel. Leon Bergmans ging op voordracht van NAL in de raad van beheer van BBL zetelen, ik volgde hem drie jaar later op. 1982 was het toen. In die tijd was Herman Delaunoy nog

Over vroeger, vandaag en morgen

voorzitter, we vergaderden toen in Antwerpen – eerst in een café op de Meir, later op het CVN-secretariaat in de Ommeganckstraat.” Veel later, in 1995, werd Gust dan voorzitter van BBL.”

Al was dat toen ook niet echt je bedoeling.

Neen, helemaal niet.

Maar je bleef wel 9 jaar op post.

“Ja, het beviel mij inderdaad wel. Je mag ook niet vergeten dat een voorzitter toen nog veel tijd voor BBL moest over hebben, en dat je je ook overdag moest kunnen vrijmaken. De voorzitter zat toen nog persconferenties voor, en zorgde mee voor de vertegenwoordiging in onder andere de Minaraad. Ik behoorde toen ook een beetje tot de anciens, zoveel mogelijke voorzitters dienen er zich ook nooit aan hé – zoek vandaag maar eens iemand tussen de 25 en 35 die zich overdag én ’s avonds regelmatig kan vrijmaken.”

Wat waren je klemtonen tijdens je voorzitterschap?

“Ik heb altijd heel veel belang gehecht aan de ondersteuning van en de samenwerking met de eigen verenigingen overal te lande. En we hebben wat dat betreft ook iets gerealiseerd. Denk maar aan het voortdurend overleg, de talloze dossiers die we samen hebben behandeld, en natuurlijk het regionaal beraad (n.v.d.r.: de trimestriële samenkomst van alle regionale milieuverenigingen in Vlaanderen).

Heel positief vind ik ook de oprichting van de Minaraad. Want al kun je je opmerkingen daar niet altijd zo hard doordrukken, de afgezwakte standpunten komen in alle geval wél naar buiten. Je neemt daar snel en uitgebreid kennis van een dossier nog voor het een decreet is. Vroeger werd je ermee geconfronteerd als het al in het Belgisch Staatsblad stond.”

En maakt dat in de praktijk zo’n groot verschil?

“Misschien niet echt, maar op lange termijn gaat dat wél wegen. Je kunt nu eenmaal zelden zeggen: dit is het resultaat

van die actie, maar je krijgt op termijn wel een breder resultaat. Dat het Arab werd vervangen door de Vlarew-wetgeving is zowel een gevolg van de druk van de milieubeweging als van de nieuwe aanpak die door Europa werd gestimuleerd.”

Overleg is prima, maar moet je daar langs de andere kant ook niet een beetje van je onafhankelijkheid voor opgeven?

“Neen! Je moet natuurlijk een aantal dingen aanvaarden, natuur ligt ook niet bij iedereen in de bovenste schuif. Door overleg en hier en daar een toegeving kun je toch stappen vooruitzetten. Kijk maar naar het water, dat stinkt toch al veel minder dan vroeger.”

Maar het is nog lang niet zuiver ...

“Neen”

Welke evolutie heeft de milieubeweging ondergaan in de negen jaar dat jij aan het roer stond?

“Ten eerste heb je het ontstaan van het overlegmodel: Minaraad, Federale Raad Duurzame Ontwikkeling. En we worden ook geconfronteerd met de afbrokkeling van het vrijwilligerswerk aan de basis. Dat verontrust mij zeer: er zijn nog maar weinig mensen echt met dossiers bezig. Maar het blijft wel heel belangrijk en het zal de komende jaren weer sterker worden.”

Wie is er hier in Limburg nog met milieudossiers bezig?

“Ja, vooral de NAL, maar ook Isis en Orchis, en natuurlijk nog enkele lokale verenigingen, zoals Lente in Tessenderlo. Dat heeft te maken met de ingewikkeldheid van de materie. En de 15 à 20 professionelen waarover de Limburgse milieubeweging beschikt, volstaan niet voldoende om de nodige know-how op te bouwen en door te geven.”

Aan station van Alken, kom je daar soms?

“Neen, ik heb met die mensen weinig contacten (n.v.d.r.: daar zitten organisa-

ties als het Limburgs Sociaal Forum, het Kinderrechtenhuis, noord-zuid- en vluchtelingenorganisaties ...). Al situeren die organisaties zich natuurlijk wel in hetzelfde deel van het middenveld als wij.”

Staan we echt wel verder dan 10 jaar geleden?

“Jawel, we zitten in een opgaande beweging, ook internationaal. Je mag niet vergeten dat we van héél ver komen en tegen wie en wat we allemaal moeten opboksen. Als de milieubeweging in Europa ermee stopt, zal het nog lang duren voor er nog iets gebeurt!”

Europa, daar moeten we het van hebben.

“Ja, maar ook daar verwacht ik geldgebrek én te veel druk vanuit andere gebieden in Europa én in de rest van de wereld. De kleine landen zien dat milieubeleid als een te grote rem op hun economische vooruitgang. En als je het op korte termijn bekijkt is het ook zo, de stomiteiten krijgen we vandaag gratis, die betalen we pas later.” De onderhandelingen voor de Vlaamse regering bewijzen dat ook weer. Ik vrees een beetje dat leefmilieu en ruimtelijke ordening zeer ver in de schuif zitten. En dat het op politiek vlak de eerstkomende jaren huilen met de klak op wordt. Leefmilieu is niet meer in, ook politiek gezien niet. Maar het item blijft wel lopen en wordt ‘ooit’ wel weer héél actueel.”

Wat verwacht je van de nieuwe regering?

“Als men al realiseert wat er is beslist: integraal waterbeheer, bodemsanering ... staan we al ver. Het Structuurplan Vlaanderen uitvoeren natuurlijk ook, niet overhoop halen. Zoals met dat voorstel dat elke gemeente nog twee woonuitbreidingsgebieden mag aansnijden. Neen, je moet een grondbeleid voeren, dan pas los je de problemen op. Veel aangeduide woongebieden hebben nog heel wat onbebouwde kavels! Maar dat is België: een uitspraak op een verloren maandag maakt een heel beleid naar de knoppen ...”

**Hans Bruyninckx,
de nieuwe BBL-voorzitter
Wij zijn ongelooflijk hard nodig!**

De opvolger van Gust Feyen is de 40-jarige Hans Bruyninckx, politico-loog en hoogleraar in Leuven en Wageningen. Dat weten we alvast van hem. Maar waar wil de nieuwe BBL-voorzitter met de Vlaamse milieubeweging naartoe en welke rol moet Bond Beter Leefmilieu daarin spelen? Dat - en veel meer! - vroegen we hem op een vrijdagochtend in een Berchems café. Bij enkele dampende koffies, want buiten deed het druilerige weer dat zo typisch was voor de eerste helft van juli zijn opperste best ...

Hans studeerde politieke wetenschappen: de kandidaturen in Antwerpen ("Je mag me gerust tot de school van Herman Deleeck rekenen"), de licenties in Leuven. "En daarna deed ik nog ontwikkelingsstudies in Louvain-la-Neuve. Ik zit dus toch niet toevallig waar ik zit ..."

Je bent 40 en in de milieubeweging ben je nog relatief nieuw.

"Ik ben vroeger inderdaad nooit actief geweest in eender welke sociale beweging. Natuur en milieu hebben me wel altijd geïnteresseerd. En een breed maatschappelijk bewustzijn kreeg ik bij wijze van spreken al van kindsbeen af met de papfles mee. Ik kom uit een politiek heel bewust gezin. Het was ook een zeer ontzuilde familie ook, we waren lid van het onafhankelijk ziekenfonds. Luc Huyse was bij manier van spreken verplichte lectuur en nieuws en politiek debat waren dagelijkse kost. En dat heeft in mij zowel het aanvoelen van

het internationale als van het sociaal-economische gebeuren wakker gemaakt.

Mijn moeder was verpleegster, mijn vader chemisch ingenieur, maar hij ging de nieuwe thema's niet uit de weg, ook niet als het over bijvoorbeeld Tessengerlo Chemie of Bopal ging. Toen Agalev in 1979 voor het eerst in de politieke arena trad, vond hij dat een noodzakelijke partij."

Ook de interesse voor de natuur zat er al jong in.

"Dat heb ik vooral aan mijn scoutsverleden te danken: het in de natuur zijn, kamperen, stafkaart en kompas gebruiken ... Ik had ook het geluk vrienden te hebben die geïnteresseerd waren in rugzakkamperen. Wat me vooral interesseerde was de natuur, de open ruimte, de bergen, de grote impressies ... Dat is nu nog zo: niet de plantjes en de insectjes, ik heb weinig affiniteit met het kleine - en beschik over nog minder kennis van die dingen, dat raakt me niet zo."

Met milieubeleid kwam je pas in aanraking wanneer je professioneel aan de slag ging.

"Ik heb inderdaad het ongelooflijke geluk gehad in 1987 op het HIVA (Hoger Instituut van de Arbeid van de KUL) te kunnen gaan werken. Daar kon ik me verdiepen in het sociaal-economische, de werkgelegenheid. Ik bekijk het milieudebat vandaag nog steeds vanuit een sociaal-economische realiteit: een milieubeweging die daar niet middenin staat zet zich aan de rand van het maatschappelijk gebeuren. Die job bij het HIVA werd ook mijn eerste kennismaking met sociale bewegingen. Daar kreeg ik de smaak te pakken voor maatschappijrelevant wetenschappelijk onderzoek.

Vanuit het HIVA kreeg ik de kans te gaan doctoreren aan het departement Politieke Wetenschappen. Daar draaide het toen vooral rond veiligheid en conflict, de milieupoot (daarvan) werd toen nog niet bestudeerd, maar interesseerde me wel. Ik kende toen ook nog niet veel van milieu, en dus ben ik in 1991 aan de Universiteit Antwerpen milieukunde gaan studeren."

Een belangrijke episode was ook je doctoraat in de VS.

"Ja, dat was aan de Colorado State University, aan de voet van de Rocky

Mountains: de bergen en de woestijn, huilende coyotes, eenzaam in de canyons, dat heeft me diep geraakt. In 1996 ben ik nogal onverwacht teruggekomen. Ik ben dan teruggekeerd naar het HIVA. Daar heb ik me op de thema's milieu en duurzame ontwikkeling gegoooid. In 2002 werkten we al met 15 mensen op het thema duurzame ontwikkeling. Sommigen vonden dat daar wel een beetje vreemd: rond milieubeleid werken en dan meteen het mondiale erbij nemen. Maar noordzuidverhoudingen en duurzame ontwikkeling vormen voor mij per definitie een globaal concept."

In die periode moet je toch regelmatig het pad van de milieubeweging gekruist hebben?

"Ja, en dat was uiteraard nieuw. Ik kende al wel mensen uit het milieubeleidsveld, de Minaraad bijvoorbeeld. Zo heb ik onder andere het 'milieuconvenant' (nu de 'samenwerkingsovereenkomst') mee helpen evalueren. En dan contacteerde Dirk Van Regenmortel van Bond Beter Leefmilieu mij om de oprichting en uitbouw van Tandem te begeleiden. Zo kreeg ik plots heel veel contacten, en kwam er ook een wederzijds begrip. Ze begonnen te denken: dat is toch wel 'nen bruikbare typ'. Eerst vroeg Ingrid Pauwels van Ecolife me voor hun raad van beheer, en wat later kwam de vraag van BBL." Na overleg en goed nadenken zag ik een verder publiek en in die zin ook politiek engagement binnen de milieubeweging als een belangrijke uitdaging.

Na een professor menselijke ecologie en een man uit de basisbeweging als BBL-voorzitter ben jij opnieuw hoogleraar, maar met een sociaal-economische invalshoek. Is dat toeval?

"De milieubeweging is een deel van een maatschappelijk proces waarin sociale en economische veranderingen plaatsvinden, de dingen staan niet los van mekaar. Integendeel, deze hebben vaak een sterke band met thema's die we als milieubeweging prioritair vinden. Vandaar ook mijn absolute stokpaardje dat de 'tegenstelling' tussen economische performantie en milieubeleid geen tegenstelling is! In een beperkt aantal gevallen kan dat zo zijn, maar in globaal is dat zeker niet zo. Maar bedrijven hebben wel nood aan enige standvastigheid in beleid, handhaving

inclus. Dat stimuleert onder andere technologische innovatie. Zo werkt milieubeleid ondersteunend voor de economie. Milieubeleid vormt op zich ook geen bedreiging voor de werkgelegenheid. Dat zeggen ook rapporten van de OESO en de SERV. Die zeggen niet dat het veel werkgelegenheid oplevert - men spreekt van een lichtjes positief effect, + 0,25% werkgelegenheid - maar het kost er in elk geval geen."

En waar is onze plaats in dat middenveld dan?

"Ten eerste: wat is het middenveld? En bovendien: het middenveld kende de voorbije jaren grote verschuivingen. We moeten de milieubeweging positioneren binnen dat verschuivende middenveld. De zuilen zijn ook anders dan 20 jaar geleden. Bij de vakbonden ervaar je vb een grotere openheid om met de nieuwe sociale bewegingen te werken. De openheid van een organisatie als het ACW bewijst dat ook zij daar nood aan hebben. En je merkt ook steeds meer openingen bij de werkgevers - zij ondertekenen inmiddels mee onze charters.

Bovendien is de milieubeweging zelf in een nieuwe fase terechtgekomen: die van het overleg. Kijk maar naar de Minaraad en andere hoge raden. We zijn ook heel actief in de Staten-Generaal van het Middenveld. We zijn geëvolueerd van een 'tegen'beweging naar een beweging die voorstellen doet om problemen op te lossen. En we passen stilaan ook ons verhaal aan.

Wij zijn niet tégen een nieuwe snelweg, maar vòòr een beter alternatief. Het betweterige is er een beetje af ...

Niet meer preken tot het kerkkoor - dat is dé grote uitdaging voor de milieubeweging. We moeten uitbreken uit het enge beeld dat velen hebben van 'plagen' en het 'vogelkijken'. We moeten een open visie op andere bewegingen ontwikkelen. Je mag niet vergeten dat ons eigen bereik ideologisch en sociologisch redelijk afgelijnd is. Het milieuthema ruimer verspreiden zullen we dus samen met anderen moeten doen, en niet alleen door altijd leden voor onze beweging te willen 'winnen'. We kunnen niet iedereen binnenrijven in de milieubeweging."

En zijn we actief in de Staten-Generaal van het Middenveld. Meer nog: we hebben die mee opgericht. En we waren er sneller bij dan vb de noordzuidbeweging.

Milieu is een makkelijk thema, het staat dicht bij de mensen. Daardoor is

ons thema beter ingebed dan b.v. noord-zuidproblemen. Milieu gaat immers niet alleen over vlinders en planten, maar ook over productbeleid, mobiliteit, gezondheid.

Welke zijn je prioriteiten als voorzitter?

Ten eerste moeten we waken over de gunstige evolutie van de laatste jaren: de koepel als koepel goed laten werken. We moeten ook aandacht hebben voor de rol van de vrijwilligers en andere mensen die je kunt betrekken bij je beweging. En we moeten daarbij rekening houden met het veranderend engagement van mensen. Hoe je mensen bij je beweging betreft is een uitermate belangrijke vraag. We moeten binnen het middenveld ook zoeken naar nieuwe partners.

Ten tweede wordt de internationale dimensie steeds belangrijker. Lokaal is heel belangrijk, maar je moet ook dat meer en meer in een internationale dimensie plaatsen, via het Europees Milieubureau (EEB) bijvoorbeeld, waarin BBL zeer actief is b.v.

Ten derde wil ik graag ook de goede samenwerking tussen de Raad van Beheer en het secretariaat verder zetten. En tot slot wil ik heel graag de lokale en regionale 'clubs' beter leren kennen ...

Welke rol spelen we als milieubeweging nog? Is het meeste niet al gerealiseerd?

Of we nog alleen met de kleine dingen in de marge bezig zijn? Neen, integendeel! De makkelijkste delen van het milieubeleid zijn gerealiseerd, maar er staan ons nog gigantische problemen te wachten. Wij zijn dus ongelooflijk hard nodig!

De kwaliteit van het oppervlaktewater is op vele plaatsen nog steeds steeds erbarmelijk, de luchtkwaliteit in het stedelijk milieu is heel problematisch. Ook het behoud van de biodiversiteit is een absolute prioriteit. We moeten de schaarse ruimte die Vlaanderen nog rest verdelen. Ook ruimte voor natuur, die hebben we in Vlaanderen heel hard nodig. Natuur kan trouwens mee een draagvlak voor het milieubeleid creëren. Via natuur kun je een heel positief verhaal brengen. Kijk maar naar de afspraak die Natuurpunt recent maakte met de nationale jeugdraad.

Uiteindelijk gaat die over kinderen die nog ergens een stukje open ruimte of bossen hebben om in te spelen. Dat kan

je toch moeilijk een luxe noemen.

En natuurlijk is er het energievraagstuk en het klimaatprobleem. Het overschakelen op een ander energieregime is één van de grootste maatschappelijke uitdagingen. Weg van de 'carbon'! We moeten de creatie van welvaart meer en meer loskoppelen van de negatieve impact op mens en milieu. Want groei zal er komen, en dat is ook nodig. We kunnen toch niet verwachten dat een groot gedeelte van de wereld in armoede blijft leven? Onderwijs, gezondheid, infrastructuur ... Dat lukt alleen maar als de economie draait. Dus moeten we de welvaart efficiënter realiseren en verdelen. Want ondanks een 400-tal internationale milieuovereenkomsten gaat de milieukwaliteit er mondiaal verder op achteruit. Aan uitdagingen dus geen gebrek.

Yves Leterme probeert een nieuwe Vlaamse regering in de steigers te krijgen. Wat mogen wij verwachten?

Economisch zitten we in een niet zo makkelijke periode en bijgevolg is er budgettaire weinig ruimte. En dus leeft de mythe overal over de tegenstelling dat milieubeleid jobs kost en dat milieubeleid zwaar gaat wegen op de overheidssfinanciën. En dus is de ruimte klein ... Bovendien zijn er de voorbije jaren een aantal maatregelen geweest met zichtbaar negatieve (of als negatief ervaren) effecten. In de waterzuivering bijvoorbeeld. Door het onstandvastige beleid hebben bedrijven soms nutteloze investeringen gedaan. En dan is er de complexiteit van veel maatregelen: de subsidie voor energiezuinige woningen is daar een voorbeeld van. Probeer die subsidie maar eens te pakken te krijgen! Conclusie: het klimaat is niet echt gunstig. En dus zijn wij ook niet met een shoppinglijstje met nieuwe eisen naar Leterme getrokken. Maar we hebben wel een verdere implementatie van de aangegane engagementen gevraagd, zoals het uitvoeren van het ruimtelijk structuurplan, dat wordt trouwens ook door de SERV gevraagd. En natuurlijk ook dat (minstens) de Europese richtlijnen worden gehaald. Als dat allemaal zou gebeuren, zouden we al een goed milieubeleid hebben ...

Landelijk Limburg, waar natuur steeds meer een toeristische troef wordt

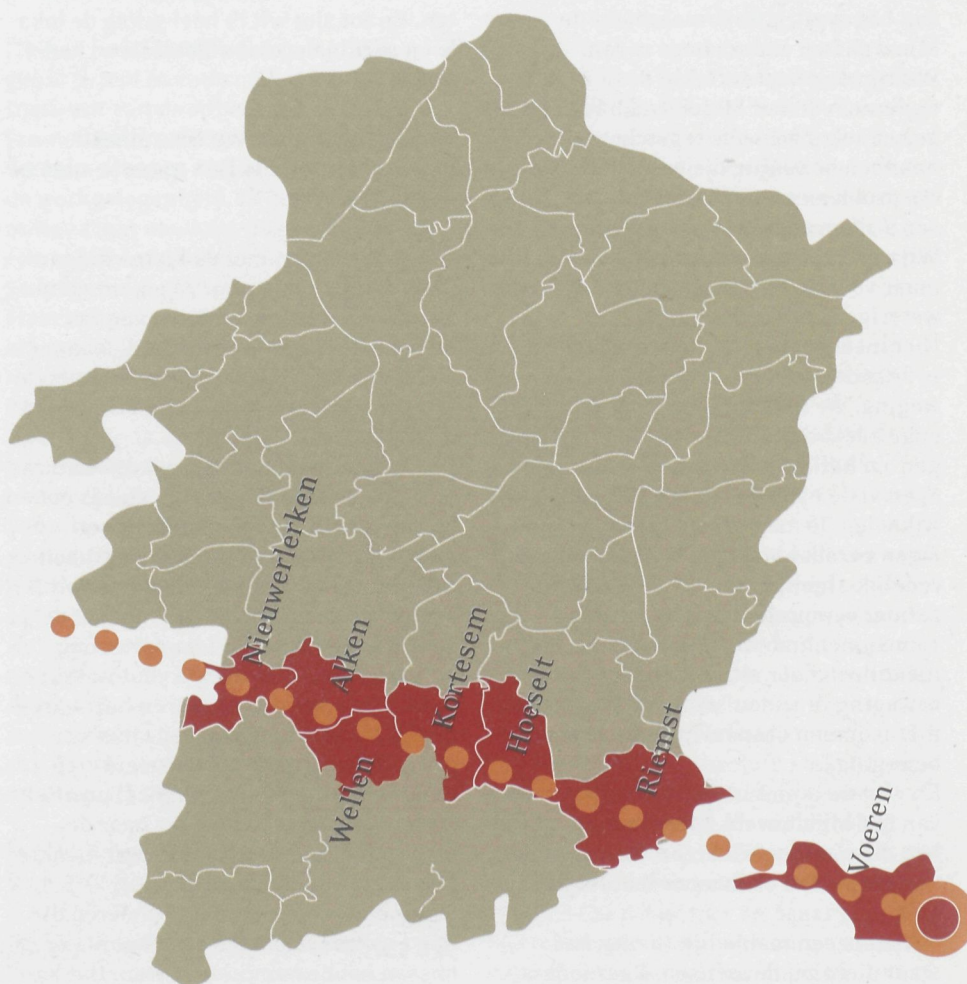
Onder het motto 'waar je gaat langs Vlaamse wegen, overal kom je milieuproblemen tegen' trok Milieurama een rechte lijn dwars door Vlaanderen - van het uiterste puntje van het Voerense Remersdaal tot de kerk van de Blankenbergse deelgemeente Uitkerke. Tijdens die tocht willen we 'het milieu' in beeld brengen: de plaatselijke milieubeschermers, de kleine probleempjes, de NIMBY's en de grote milieudossiers - allemaal komen we ze wel ergens tegen, allemaal raken we ze wel even aan.

De eerste provincie op onze tocht werd de meest oostelijke, en dus begon onze reportage in één van Vlaanderen mooiste maar tegelijk meest omstreden regio's: de Voerstreek. Om vervolgens via onder andere Riemst, Kortesseem, Wellen, Alken en Nieuwerkerken op de Vlaams-Brabantse grens te stoten.

Voeren: toerisme en mobiliteit

We spraken af in het hypermoderne VVV-kantoor in het hartje van 's Gravenvoeren en ontmoetten er Fred de Warrimont, de conservator van het door Natuurpunt in 1996 aangekochte natuurgebied Altenbroek.

Hij neemt ons mee naar zijn gebied en toont ons met gerechtvaardigde trots een aantal beheersresultaten. En hij heeft ook een beetje geluk vandaag, want aan het aantal bezoekers dat we tegenkomen kun je niet meteen zien welke volkstoeloop dit gebied met zich meebrengt. Overigens: op zich heeft uiteraard niemand wat tegen die bezoekers - ze zijn van harte welkom en doen bovendien het toerisme, op korte tijd

Fred de Warrimont

uitgegroeid tot een ontzettend belangrijke economische activiteit in deze Vlaamse 'uithoek', meer dan behoorlijk floreren. Maar ... die bezoekers komen allemaal wel met hun auto over de smalle Voerense wegen tot in het piepkleine hart van 's Gravenvoeren gereden.

"Ja", geeft Fred toe, "de toeristische ontwikkeling is vooral de laatste 6 à 7 jaren toegenomen, en dat heeft ongetwijfeld met Altenbroek te maken. Vooral het eendagstoerisme neemt een hoge vlucht. De VVV ziet die mobiliteitsproblematiek ook, en wil vooral het meerdaags toerisme promoten." En de gemeente? "Ja, die is daar ook mee bezig, maar echt schot zit er niet in. Ze plannen nu een grote parkeerplaats in 's Gravenvoeren." Of ze die niet beter in Moelingen - de poort tot de Voerstreek -

zouden aanleggen en de toeristen dan met fietsen en pendelbusjes naar 's Gravenvoeren laten komen? "Leuk idee," zegt Fred, "maar dat krijg je hier nooit verkocht. Het beleid doet hier overigens wel wat hoor: de provincie Limburg legt vb een fietspad aan van 's Gravenvoeren via Schoppem naar Sint-Martens-Voeren. "Het toerisme zorgt trouwens wel voor meer problemen", zegt Fred, en daarmee brengt hij ons terug naar de open ruimte. "Crossers, squads ... En jagers die reeën schieten ..."

Na nog een afsluitend pintje op het stemmige binnenplein van één van de vele plaatselijke herbergen verlieten we de Voerstreek - om er snel weer terug te komen, want wie die streek eenmaal leert kennen, laat ze nooit meer los.

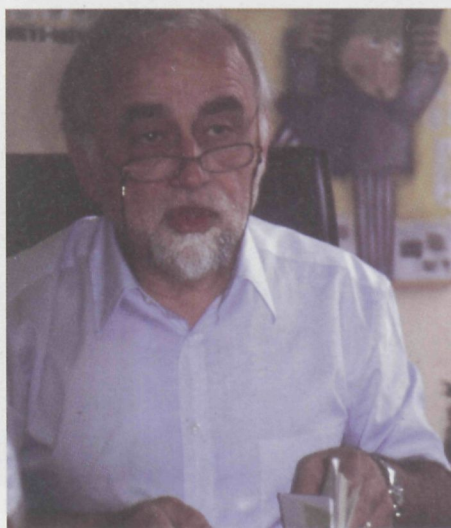
Nachtlawaai in Riemst?

De volgende halte ligt maar net over de Maas en het Albertkanaal, aan de andere voet van de Sint-Pietersberg. In hartje Riemst ontmoeten we op deze vrije vrijdag burgemeester Jan Peumans, die in de drukte van de verkiezingscampagne toch even tijd voor ons maakt. Al is 'even' in Limburg duidelijk een relatief begrip ...

Twee vliegvelden in de buurt - Beek en Bierset - en dus van twee kanten nachtlawaai? "Vroeger was dat inderdaad zo", zegt de NVA-burgemeester (die vurig hoopt dat Groen! in het parlement blijft). "Maar Beek is niet langer een probleem, dat is voorbij. Het vliegveld van Bierset (een deelgemeente van Grace-Hollogne) bezorgt ons nog wel nachtlawaai. Tussen 11 u 's avonds en 2 uur 's nacht zijn er hier 30 tot 40 vliegbewegingen. Het probleem is dat de aanvliegroete van Bierset richting Vlaanderen ligt. Neen, dat is geen spelletje Vlamingen pesten, dat is gewoon een gevolg van de ligging van het vliegveld."

30 tot 40 vliegbewegingen, waar komen die in godsnaam vandaan? "Aha, Zaventem heeft DHL, Bierset TNT. Vroeger zat de Europese hub van TNT in Keulen, nu in Bierset. En dat is één van de vier grote wereldspelers hé: UPS, Federal Express, DHL en TNT. "En de werkgelegenheid?" proberen wij voorzichtig. "Werkgelegenheid?" zegt Jan Peumans, "Slavenarbeid! Ze hebben daar een personeelsverloop van 30 tot 40%!"

burgemeester Jan Peumans

1250 bezwaarschriften

Alhoewel deze burgemeester niet vies is van een ludieke actie zoekt hij voor deze problematiek een oplossing via juridische weg. Beek hebben we ook voor de rechtbank gewonnen: we zijn daarmee naar de Raad van State in Den Haag getrokken. Men wil de startbaan verlengen om zwaardere toestellen te kunnen inzetten. We riepen de bevolking op om hiertegen te protesteren en dat leverde meteen 1250 bezwaarschriften op." Niet slecht op een inwoneraantal van 16 000 inwoners, zeker als je weet dat lang niet iedereen last heeft van het nachtlawaai. "Vooral in Valmeer klagen de mensen. En terecht." Over de samenwerking met de met Waalse actiecomités is burgemeester Peumans vol lof, maar over de samenwerking met de Waalse administraties is hij veel minder te spreken. "Dankzij (voormalig milieuminister) Vera Dua is er nu gelukkig wel een permanente geluidsmeetinstallatie."

Leem ...

"Men is hier blijkbaar ook van plan om met grootschalige leemontginning te starten?" polsen wij voorzichtig. "Inderdaad: er wordt gesproken over een zoekzone van 8 ha, waarvan 6 ha in Riemst. We hebben hier vier grote steenbakkerijen en de vraag is: waar moeten die hun grondstoffen halen? Die bedrijven moeten ook zekerheid hebben. En dus is zo'n leembank in Riemst-Bilzen-Lanaken een goede zaak. Natuurlijk moet dat kaderen in een bredere visie en ook kaderen in het delfstoffenplan. Maar die grond is ook niet verloren: hij wordt 2 à 3 meter afgegraven en in principe wordt die nadien gewoon aan de landbouw teruggegeven. Al zie ik er liever bos verschijnen. We hebben in Riemst extreem weinig bos - de bossen zijn massaal gekapt door de oud-kolonialen en natuurlijk heeft ook de ruilverkaveling voor een kaalslag gezorgd."

Net wanneer we over mergel en kalk willen beginnen, dingdongt de bel van het gemeentehuis. En daar komt de volgende gast: een jonge JNM-er die een film maakt over de ... ontmergeling. De burgemeester haast zich naar de hal en roept ons nog net achterna: "Je ziet het

Chris Castro en Geert Kempenaers

wel: ook met actievoeren kun je burge-meester worden!"

... en mergel!

Het behoud van het Plateau van Margraten is toch een grote overwinning en daar heb jij toch een heel belangrijke rol in gespeeld! "Dat Caestert inderdaad gered is, is fantastisch, maar dat is niet alleen mijn verdienste! En bovendien: helemaal veilig is de Sint-Pietersberg nog steeds niet. Men wil ten eerste de Observant (stortheuvel met laag leem erover: natuurgebied!) afgraven en bovendien wil men mergel diep onder de grond winnen: tot 80 meter onder de grondwaterspiegel. Met alle mogelijke gevolgen voor de Jekervallei, we riskeren daar een complete drooglegging." En dus zet Jan Peumans de strijd voort die hij halverwege de jaren zeventig van vorige eeuw mee opstartte.

"Wat doen we met groeve CBR?" vraagt Jan Peumans zich af. Maar het blijkt al snel een retorische vraag: Peumans weet maar al te goed waar hij met CBR heen wil. "De huidige vergunning loopt af in 2010 en ze vragen een nieuwe tot ... 2050. CBR wil nu ook op Vlaams grondgebied uitbreiden. Stoppen, blijf van de Sint-Pietersberg af! We zijn met JNM gaan betogen in Maastricht. Ze kunnen klinker gebruiken: CBR gaat nu een tweede gebied aansnijden, en daar hebben ze nog ruimte tot het jaar 3000!"

Zammelen: mét natuurgebied, zonder café!

Onooglijk zou je het haast durven noe-

men, dat piepkleine Zammelen even bezijden de weg naar Tongeren. Ware het natuurlijk niet dat de kleine dorpskern omgeven wordt door een landschap dat je zo uit een plaatsjesboek zou plukken. En het natuurgebied heet er net als het dorp én de hoofdstraat: Zammelen.

Een bezoek is zo'n gebied natuurlijk altijd waard, maar wij gingen er veeleer op zoek naar 'een probleem'. "Neen", zeggen Chris Castro en Geert Kempenaers, de twee schoonbroertjes die over dit stukje Limburgs groen waken, "een probleem is de ruilverkaveling niet echt." Want wat ons hier natuurlijk vooral intrigeerde is dat het natuurgebied Zammelen zo ongeveer op de grens van twee ruilverkavelingsgebieden ligt. Het natuurgebied ligt in de

lopende ruilverkaveling van Jesseren en ligt bovendien vlak in de buurt van de recent afgewerkte ruilverkaveling Kolmont. En de term ruilverkaveling doet, ondanks de vele hervormingen die dat instrument in het verleden al heeft ondergaan, in onze wat tegendraadse hersenen toch nog steeds een belletje rinkelen. Zo van: kale landschappen van hier tot ginder en zoveel bomenrijen, knotwilgen en holle wegen verdwenen ... "Ja," geven Chris en Geert toe, "de ruilverkaveling van Kolmont heeft wél heel wat meidoornhagen gekost, maar holle wegen zijn er niet verdwenen, en dat is al een grote vooruitgang tegenover vroegere ruilverkavelingen. En er zijn ook wel nieuwe mei- en sleedoornhagen aangelegd, al worden die dan weer niet goed onderhouden. Wat wél een probleem is: de landbouwers hebben in oppervlakte nu allemaal minder grond dan tevoren, en dat verhoogt natuurlijk de druk op het landschap. We zitten hier namelijk in een streek waar de boeren nog op grond zitten te wachten en dus zijn de grondprijzen hoog. En bijgevolg zijn grote uitbreidingen van het natuurgebied niet meteen mogelijk." Waarmee het Zammelse duo niet wil gezegd hebben dat de relaties met de landbouwers slecht zouden zijn. "Integendeel!"

De das, heer en meester in Zuid-Limburg

Het natuurgebied zelf heeft er dankzij

Natuurgebied Zammelen

de ruilverkaveling een halve hectare bij gekregen. "Niet veel toch," proberen wij. "Inderdaad," geven Kris en Geert toe. De Ondermeer het natuurgebied de Herkwinning in Tongeren heeft meer grond gekregen. En via de provincie komt er ook nog 4 ha uit de ruilverkaveling bij."

In oppervlakte al bij al behoorlijk pover. Maar de inspanningen die de Vlaamse Landmaatschappij en de Provincie Limburg zich voor de das getroosten kunnen ons wél bekoren. De VLM heeft het gebied via éénmalige inrichtingswerken ingericht voor de das, en de provincie heeft in dat kader nog eens

3 ha extra aangekocht.

En zit de das er dan ook? "Die zit overal in Zuid-Limburg!" Overal dassen dus, en dat is dan net als de fietsroutes die de twee regionale landschappen die de oostelijke provincie rijk is nogal gul over het fraaie landschap hebben heen-gestrooid. Ook hier in Zammelen. "Ja," zeggen Geert en Chris, "wandelaars en fietsers komen er hier de laatste jaren steeds meer." Toeristische mogelijkheden zat dus, en daarom breken wij ons nog slechts over één ding het hoofd: waarom is er hier in Zammelen in godsnaam niet één café?

Stef Boogaerts

Coördinator pers & communicatie en hoofd-redacteur Milieurama bij Bond Beter Leefmilieu

Bart Bruynseels

Laatstejaarsstudent communicatiebeheer-journalistiek aan de Erasmushogeschool, Brussel

Stagiair bij Bond Beter Leefmilieu-Milieurama

Sofie Van Hove

Laatstejaarsstudent communicatiebeheer-journalistiek aan de Arteveldehogeschool Gent

Stagiaire bij Bond Beter Leefmilieu-Milieurama

Voeren

Structuurplan: ja, sinds een half jaar

GNOP: neen, Vlamingen en Walen raakten het niet eens over wie er in de begeleidingscommissie mocht zetelen
Milieuvereniging: Miliegroep Voeren werd in november 2002 opgedoekt en Natuurpunt is in Voeren wel actief, maar heeft er geen afdeling

Beschermde natuurgebieden:

- **Vlaamse Gemeenschap afd. Natuur:** Kruisgraaf (7 ha), Het Dael (18 ha), Berwijn (12 ha), Wildberg (12 ha)

- **Vlaamse Gemeenschap**

afd. Bos en Groen: Alsbos (71 ha), Voerenberg (16 ha), Broekbos (16 ha), Dikkebos (11ha), Teuvenberg (48 ha), Lobosch (4 ha), Stroevenbos (32,5 ha), Laheydtbos (5 ha), Neuoperbempt (8,5 ha), Roodbos/Veursbos/Vossenaerden/Kerktoeren (163 ha), Rullenkezin (2,5 ha), Trichterbeeldje (1,75 ha), Schophemerheide (33 ha)

- **Natuurpunt:** Altenbroek e.a. in Sint-Martens- en 's Gravenvoeren (130 ha)

Belangrijkste milieuproblemen: erosie, toerisme met de bijhorende parkeer- en mobiliteitsproblemen, geen containerpark (maar komt eraan)

Riemst

Structuurplan: ja

GNOP: ja

Milieuvereniging: Riemst maakt samen met Bilzen, Hoeselt en Tongeren deel uit van Natuurpunt Zuidoost-Limburg

Beschermde natuurgebieden: Plateau van Caestert (33 ha), Tiendeberg (4 ha), Pitjesberg (2 ha), allen door Natuurpunt

Belangrijkste milieuproblemen: nachtlawaai vliegveld Bierset, ontgrondingen (mergel, leem, zand) ...

Hoeselt

Structuurplan: ja, maar werkt niet goed omdat samenwerking met buurgemeenten niet vlot loopt en belangengroepen moeilijk samenwerken

GNOP: grotendeels uitgevoerd

Milieuaanbenaar: wordt al vier jaar gezocht

Beschermde natuurgebieden:

Wijngaardbos (Natuurpunt)

Milieuvereniging: Hoeselt maakt samen met Bilzen, Riemst en Tongeren deel uit van Natuurpunt Zuidoost-Limburg

Belangrijkste milieuproblemen: die hebben ze in Hoeselt blijkbaar niet ...

Kortesseem

Structuurplan: Kortesseem heeft hier als één van de eerste gemeenten werk van gemaakt, maar het wordt weinig gebruikt

GNOP: is er, maar blijkbaar wordt het slecht in de praktijk gebracht

Beschermde natuurgebieden:

Zammelen en Netelbroeken (beiden Natuurpunt)

Milieuvereniging: Natuurpunt Kortesseem

Belangrijkste milieuproblemen: sluikstorten langs ruilverkavelingwegen

Wellen

Structuurplan: ligt voor bij de provincie ter goedkeuring, goed structuurplan, meer groene gebieden en meer verwevenheid dan oorspronkelijk voorzien

GNOP: is nog maar weinig mee gedaan, is nu wel uit de kast gehaald om het milieubeleidsplan op te stellen

Beschermde natuurgebieden:

Broekbeemd en Grote Beemd (36 ha) door 't Bokje en Stichting Limburgs Landschap

Milieuvereniging: Het Bokje (gelieerd

met Stichting Limburgs Landschap), Aulenteer (actief in Gingelom, Sint-Truiden, Wellen en gelieerd met Natuurpunt)

Belangrijkste milieuproblemen: te veel landbouw in groene gebieden

Alken

Structuurplan: is er en is 'goed voor het milieu', met veel aandacht voor open ruimte

GNOP: in de praktijk maar mondjesmaat toegepast, maar de laatste twee jaar komt het in een stroomversnelling

Beschermde natuurgebieden:

Mombeekvallei (17ha) door Natuurpunt

Milieuvereniging: Natuurpunt Alken

Belangrijkste milieuproblemen: blijkbaar zijn die er niet ...

Ook leuk:

- gemeente bouwt gebruik biociden af, stopt met gebruik tegen 2014
- oprichting van een ecoteam
- werkgroep gaat na hoe milieubewust gemeentediensten werken (papier, energie ...)

Nieuwerkerken

Structuurplan: openbaar onderzoek loopt

GNOP: goedgekeurd in '96, sommige acties reeds uitgevoerd, andere zoals randbegroeiing beken (nog) niet

Beschermde natuurgebieden:

Muggenbos (2ha) door Natuurpunt

Milieuvereniging: Natuurpunt

Nieuwerkerken

Belangrijkste milieuproblemen: te weinig middelen voor een degelijk milieubeleid (kleine gemeente, 6 500 inwoners), weinig bossen eigendom gemeente, valleigebieden en het behoud van kleine natuurgebieden verdienen meer aandacht

Beter voorkomen dan gene effecten van schadelijke stoffen

Op een warme zomerdag in Mexico City kun je niet voorspellen wat voor weer het gaat worden. De stad gaat dan immers gehuld in een dichte smog van uitlaatgassen. In veel Europese steden is het niet zoveel beter. Het is dus erg gesteld met de kwaliteit van de buitenlucht, met alle gevolgen voor onze gezondheid. En het huidige Belgische beleid zal daar maar weinig aan veranderen.

Dan maar beter binnenblijven? Tja, dat doen we inderdaad al 85% van onze tijd. Maar of dat allemaal zoveel veiliger is?

Want wat veel mensen niet weten en waar media en overheid weinig aandacht aan besteden, is het belang van een goede binnenlucht voor de gezondheid. En uit een Brussels onderzoek

blijkt dat de binnenhuislucht vaak zelfs zwaarder verontreinigd is dan de buitenlucht: het percentage aan chemische stoffen in de binnenlucht ligt hoger dan in de van uitlaatgassen verzadigde bui-

tenlucht. Peter Thoelen van het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (VIBE) kaart de problematiek aan en geeft uitleg over de oorzaken van de verontreiniging en de gevolgen

Tabaksrook: de schadelijkste stof in huis

nezen: offen in huis

voor de gezondheid.

Vervuilers

“De allergrootste vervuiler van het binnenmilieu is tabaksrook. Ook verbrandingsgassen die vrijkomen bij het koken op gas of bij de open haard kunnen de gezondheid schaden. Maar ook in bouw- en inrichtingsmaterialen, schoonmaak- en bestrijdingsmiddelen zitten heel wat schadelijke stoffen”, stelt Peter Thoelen.

In de samenstelling van verschillende bouwmaterialen worden meer dan 60.000 synthetische substanties

gebruikt, die meestal overbodig zijn.

Hout wordt al te vaak chemisch behandeld en meubelen bevatten onnodig lijmp producten die het schadelijke formaldehyde afgeven.

Verf is één van de belangrijkste boosdoeners. “De meeste synthetische verven bevatten solventen, wat bij langdurige blootstelling tot aantasting van de hersenen (de schildersziekte OPS: organisch psychosyndroom) kan leiden.

In Nederland is het intussen verboden voor professionele schilders om solventgedragen verf te gebruiken”, licht Peter Thoelen toe, “maar ook synthetische watergedragen verven blijken niet

onschadelijk en zeker niet milieuvriendelijk te zijn. Natuurverf op waterbasis is hét beste alternatief, omdat die voor het overgrote deel bestaat uit plantaardige of minerale grondstoffen.”

“Ook het gebruik van schoonmaakproducten kan schade toebrengen”, zegt Peter Thoelen: “Onafhankelijk naast elkaar voldoen vele huishoud- en bouwproducten wel aan bepaalde normen, maar doordat ze in een woning samen voorkomen ontstaat er een mix van verscheidene chemische stoffen, die tot gezondheidsklachten kunnen leiden. Zo bestaat er intussen een nieuwe medische term: multiple chemical sen-

Houtbeschermingsmiddelen bevatten gevaarlijke chemische bestanddelen.

Alledaagse huishoudmiddelen kunnen zeer schadelijk zijn voor de gezondheid.

sitivity (MCS), wat betekent dat bepaalde mensen met een ziektebeeld reageren op het samen voorkomen van synthetische stoffen.”

Gevolgen

Onderzoek naar de gevolgen van de schadelijke stoffen in huis is enorm complex omdat verschillende factoren een invloed hebben op de kwaliteit van het binnenmilieu: de aanwezigheid van chemische, fysische en biologische agentia als het gedrag van de bewoners zelf spelen een belangrijke rol. Het European Indoor Air Monitoring and Exposure Assessment Project (AIR-MEX), een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie, gaat op zoek naar de link tussen gezondheid en schadelijke stoffen in huis. Het onderzoek concludeert dat binnenhuisverontreiniging bijdraagt tot het vertonen van het Sick Building

Syndrome. De chemische vervuilers stoten vluchtige organische stoffen (VOS) uit, zoals formaldehyde. Een hoge concentratie aan VOS kan chronische gezondheidsproblemen opleveren, van bronchitis tot zware longaandoeningen. Irritatie van ogen, neus en keel komt reeds voor bij een lagere hoeveelheid VOS in de woonkamer. De biologische vervuilers zoals pollen, bacteriën, virussen en schimmels leiden tot koorts, hoestbuien, een verhoogde druk op de borst en allergische reacties.

Ambulance Vert

Als een Waalse of een Brusselse arts dit ziektebeeld vaststelt zonder een fysische oorzaak te kunnen aantonen, zal hij een interieuranalyse door de ‘Groene ziekenwagen’ aanvragen. Deze dienst analyseert de biologische en chemische binnenhuisvervuiling en stelt oplossingen voor aan de bewoners.

Een sociaal verpleegster legt de bewoners een vragenlijst voor, met vragen naar de levenswijze van de bewoners – poetsgedrag, verluchting, gebruik van bouwmaterialen en meubilair ... Zo komen ze tot een beschrijving van de mogelijke vervuilingbronnen. “De resultaten van de analyses zijn verbluffend: in niet minder dan 60% van de gevallen waren schimmelplekken aanwezig en in 78% van de woningen vonden men huisstofmijten. Helemaal verbijsterend waren de resultaten inzake chemische binnenhuisvervuiling. In 83% van de gevallen werd een belasting met chemische stoffen aangetoond”, aldus Peter Thoelen.

Zes maanden na de analyse krijgen de bewoners en de arts een nieuwe vragenlijst om na te gaan of zij een verbetering van de toestand waarnemen. Peter Thoelen: “Meer dan 40% van de bewoners vindt dat de toestand merkbaar verbeterd is en nog eens 42% ziet een lichte verbetering in hun situatie.” Hoewel de huisartsen iets kritischer zijn – 27% spreekt van een duidelijke verbetering en 32% van een lichte vooruitgang – betekent dit project een stap in de goede richting.

Ook langs Vlaamse kant ziet men het nut in van dergelijke dienstverlening. Het decreet van voormalig Vlaams parlementsleden Johan Malcorps (Groen!) betreffende de oprichting van de Vlaamse tegenpool van de ‘Ambulance Vert’ werd nog net voor het einde van de legislatuur goedgekeurd door de Vlaamse regering. Al wil VIBE nog veel verder gaan ...

Etikettering

Volgens Peter Thoelen zijn er immers heel wat maatregelen die de schadelijke stoffen in huis drastisch kunnen doen verminderen. ‘Voorkomen is beter dan genezen’ is daarbij het motto. Vooral wat betreft chemische bestanddelen pleit VIBE voor voorzichtigheid. Het grote probleem daarbij is dat zelfs de meest kritische consument niet kan achterhalen welke chemische bestanddelen in een bepaald product voorkomen. Volgens VIBE is het dan ook de hoogste tijd om werk te maken van een duidelijke etikettering, zodat de consument meteen weet welke ‘ingrediënten’ een bepaald product bevat. “Ik merkte het

nog onlangs tijdens één van de consumentenpanels die Netwerk Bewust Verbruiken in samenwerking met Velt en VIBE organiseert. Wanneer op een product het etiket 'milieuvriendelijk' kleeft, nemen mensen aan dat dat ook daadwerkelijk zo is, zonder zich daar verder vragen bij te stellen", verklaart Peter Thoelen.

Natureplus

Daarom pleit Vibe meteen voor de uitgebreide en strenge lijst eisen waaraan producten moeten voldoen om in aanmerking te komen voor het splinternieuwe Naturepluslabel. Natureplus is een label voor ecologische bouwmaterialen dat verschillende andere labels, die gebruikt werden in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, vervangt. Natureplus wordt toegekend door een internationale organisatie met dezelfde naam, waarvan Peter Thoelen in de beheerraad zetelt.

Het label, dat je misschien nog wel het best kan vergelijken met het Biogarantielabel voor voedingswaren, test bouwmaterialen op drie functies: de gebruikersgeschiktheid, de veiligheid ervan voor de menselijke gezondheid en voor het milieu.

Criteria

Daartoe werden verschillende criteria ontwikkeld. Eerst en vooral wordt het product getoetst op een aantal basiscriteria die voor alle producten gelden. Zo moet het aandeel nagroeibare en/of minerale grondstoffen minstens 85% van de materiaalinhoud bedragen. Synthetische materialen komen op die manier dus niet in aanmerking voor het

Naturepluslabel, het wordt enkel uitgeleend aan materialen en producten uit hoofdzakelijk plantaardige of dierlijke grondstoffen en oppervlaktedelfstoffen. Daarnaast zijn een hele reeks gevaarlijke stoffen verboden of mogen ze slechts beperkt aanwezig zijn. Ook criteria in verband met het productieproces en de verpakking - zeg maar de hele levenscyclusanalyse - worden in rekening genomen.

Vervolgens onderzoekt men algemene criteria die eigen zijn aan een productgroep. Dat wil zeggen dat de producten vergelijkbaar zijn wat betreft samenstelling of functie (bijvoorbeeld: dakpannen). Ten derde moet het product voldoen aan een aantal productspecifieke criteria (b.v. dakpannen uit klei). Wanneer het product door deze selectie komt, wordt het bekroond met het Naturepluslabel, het meest veeleisende label binnen de sector. Dat onderscheidt Natureplus volgens Peter Thoelen van de bekendere Europese Milieukeur. Toch zijn die twee labels geen concurrenten. "Natureplus en de Europese Milieukeur vullen elkaar perfect aan. Natureplus bekroont enkel die producten die aan de strengste normen voldoen, terwijl het Europese Milieukeurlabel de lat net iets lager legt en bedoeld is om de klassieke sector tot meer milieuvriendelijke productie aan te zetten", aldus Thoelen.

Doelstelling

Tegen eind 2006 hoopt de vereniging die het Naturepluslabel beheert - waarvan VIBE de Belgische vertegenwoordiger is - het label aan 100 producten toegekend te hebben. Een twintigtal van die producten zijn nu reeds bij ons verkrijgbaar in de bio-ecologische handel. Intussen doorlopen ook de eerste Belgische producten de procedure. Het Waalse Pan-Terre Acoustix uit Herstal tekende voor die primeur. "Tijdens Batibouw kwam ik in contact met VIBE. Ze overtuigden mij van de meerwaarde van het Naturepluslabel, dat overigens zeer strenge eisen stelt. Het verkrijgen van het label moet ons in staat stellen te concurreren op de Duitse markt, waar het streven naar natuurlijke bouwmaterialen al meer is doorgesijpeld", zegt Bruno Devocht van Pan-Terre Acoustix, marktleider in geluidsisolatie in België. Dat andere bouwbedrijven weinig in-

teresse tonen voor het label, verklaart hij als volgt: "In België hebben de grote bouwfirma's het voor het zeggen. Om het label binnen te halen, zouden ze hun producten moeten aanpassen en verkleint hun winstmarge door de kosten die veranderingen meebrengen. Ze kunnen zich niet verzoenen met de eis duurzame, ecologische producten te leveren want ze streven naar een maximale winst op korte termijn."

VIBE ziet Natureplus als een beginpunt. Tegen het einde van dit jaar hoopt het haar eigen VIBE-label te kunnen uitreiken aan architecten, handelaars, aannemers ... die bewezen hebben dat ze bouwen en verbouwen op een bio-ecologische manier. VIBE ontwikkelde daartoe een systeem met sterren, gaande van één ster tot en met drie, die aanduiden in welke mate een handelaar bijvoorbeeld producten aanbiedt die in overeenstemming zijn met de criteria van VIBE. De basis daarvoor zijn de criteria die ook Natureplus stelt.

Om een even groot belang te hebben als bijvoorbeeld het biogarantielabel moeten het Natureplus- en het VIBE-label nog een hele weg afleggen, maar de eerste stappen in de goede richting worden alvast gezet ...

Bart Bruynseels

Laatstejaarsstudent communicatiebeheer-journalistiek, stagiair bij Bond Beter Leefmilieu-Milieurama

Van biodiversiteit tot dierenwelzijn

De voordelen van biologische landbouw voor dier en milieu

Bio is te duur. En is bio wel bio? En is het wel beter voor onze gezondheid? En voor het milieu? Allemaal vragen - zeg maar vooroordelen - waartegen de biologische landbouwsector voortdurend moet blijven vechten. Ja natuurlijk is bio bio, daar zorgt het garantielabel toch voor. "En natuurlijk is bio beter voor het milieu", zegt Geert Gommers. "Zelfs de meest uitgesproken tegenstanders van de biologische landbouw kunnen de positieve gevolgen van deze teeltwijze voor het milieu toch niet ontkennen." En dus geeft de stafmedewerker van de Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt) tekst en uitleg bij de voordelen die de biologische teeltmethode voor het milieu heeft.

Het respect voor dier en natuur verzeilt na de Tweede Wereldoorlog naar de achtergrond. Met de intensivering van de conventionele landbouw ligt de nadruk vooral op een sterke productieverhoging. Economische factoren krijgen dus voorrang, respect voor natuur en dierenwelzijn behoren niet tot de prioriteiten. Begin jaren '60 komt daar reactie tegen. Een nieuwe stroming kant zich tegen de externe 'input' van pesticiden, antibiotica en kunstmest in het productiesysteem en streeft het principe van een gesloten kringloop na. "Zo ontstaat wat we vandaag 'biologische landbouw' noemen", licht Geert Gommers toe.

Bemesting

In dit biologisch systeem gebruiken landbouwers organische mest, terwijl de klassieke landbouwer mineralen toevoegt - kunstmest - om zijn gewassen te verrijken. Bioboeren gaan uit van de vruchtbaarheid van de bodem, wat toevoeging van kunstmest uitsluit. "Dit is een heel sterk punt van de biolandbouw en heeft ontegensprekelijk positieve gevolgen voor het milieu", zegt Geert Gommers. Het rapport 'The environmental impacts of organic farming in Europe', gemaakt in opdracht van de Europese Commissie, brengt niet minder dan 293 bestaande publicaties samen en komt tot dezelfde conclusie. Kunstmest is verboden en het aantal dieren dat je als bioboer mag houden, hangt wettelijk af van de oppervlakte

die je als boer bezit om de mest van die dieren kwijt te raken. Dit geldt enkel bij biologische landbouw. De norm is gelijk aan de minimale Europese nitraatnorm van 170 g stikstof per hectare, waardoor je uitspoeling van nitraat voorkomt en het grondwater onbezoedeld blijft. "Moesten alle landbouwers, ook de klassieke, voldoen aan deze norm, dan zou de hele discussie rond het mestactieplan overbodig zijn, dan was er van een mestactieplan gewoon geen sprake!", zegt Geert Gommers.

De grond van de zaak, is de zaak van de grond!

Het EU-rapport staat uitvoerig stil bij dit onderwerp, want te hoge nitraatgehalten leiden tot eutrofiëring (verhoging van de voedselrijkdom) en verstikking van de oppervlaktewaters. De onderzoeken tonen aan dat de nitraatuitspoeling per hectare beduidend lager ligt bij biologische bedrijfsvoering dan bij de gangbare bedrijfsvoering. Het verbod op snel opneembare meststoffen en het vermijden van overbemesting spelen daarbij een grote rol, terwijl bij de gangbare landbouw bemesting juist in het teken staat van een maximale opbrengst. De bioboer gebruikt ook compost en groenbemesters om de vruchtbaarheid van de grond op peil te houden. Een groenbemester is een gewas dat niet tot doel heeft geoogst te worden, maar er o.a. voor zorgt dat voedingsstoffen zoals stikstof en kalium niet verloren gaan. Deze plant neemt die voedingsstoffen op

tijdens het groeiproces. Bij de klassieke landbouw blijft de akker na het oogsten vaak braak liggen, met uitspoeling van voedingsstoffen als gevolg.

"De grond van de zaak, is de zaak van de grond!", vat Geert Gommers samen. "Hoe beter de bodemvruchtbaarheid, hoe beter de plant zich zal ontwikkelen".

Gewasbescherming

Biolandbouw maakt ook in grote mate gebruik van de eigenschappen van stabiele ecosystemen. "Zo zorgt Fruchtwechsel, waarbij de bioboer een perceel elk jaar met een ander gewas bebouwt, ervoor dat de bodem niet uitgeput raakt." Ook 'intercropping', het tussen elkaar telen van verschillende gewassen, draagt op een natuurlijke manier bij tot een stabiel ecosysteem. Je maakt ook optimaal gebruik van het veld door een tweede gewas in te zaaien terwijl het eerste nog moet geoogst worden. Daardoor tref je op een biologisch bedrijf gemiddeld een grotere diversiteit van verschillende teelten aan. Stimuleren van de natuurlijke vijanden van plagen is een ander voorbeeld. De boer tracht een habitat te creëren op en rond zijn akkers om zo de natuurlijke vijanden van bijvoorbeeld bladluizen aan te trekken.

"Het is een zeer arbeidsintensief proces omdat machinale verwerking onmogelijk is. Maar het heeft ook een belangrijk voordeel: het zorgt voor een hogere opbrengst per hectare, wat sociaal-economisch toch niet onbelangrijk is." zegt

Geert Gommers. “En dat geldt niet alleen voor de Belgische boer, maar ook voor de arme boer uit het Zuiden”, vult Gert Engelen van Vredeseilanden aan.

Natuurlijke bestrijdingsmiddelen

Al deze maatregelen hebben onder andere tot doel het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te voorkomen. In de gangbare landbouw gebruikt men synthetische bestrijdingsmiddelen, waarvan sommige een zware milieubelasting veroorzaken. De productie van deze synthetische pesticiden is energieverslindend, en draagt daarmee bovendien bij tot het broeikaseffect. Modelberekeningen tonen aan dat de uitstoot van koolstofdioxide (CO²) bij biologische systemen van 13 tot 57% lager ligt dan bij gangbare systemen. Een recent rapport van ‘The Food and Agriculture Organisation’ (FAO) gaat zelfs verder en stelt dat de CO²-emissie per hectare 48 tot 66% lager ligt.

“Koolstofdioxide verontreinigt de lucht en is één van de broeikasgassen die het klimaat beïnvloeden en die klimaatverandering is een van de grootste hedendaagse milieuproblemen”, duidt Geert Gommers.

Bij biologische landbouw is het gebruik van synthetische bestrijdingsmiddelen verboden. Wel maakt de sector gebruik van gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong (G.N.O.’s). In tegenstelling tot sommige synthetische pesticiden die zeer persistent zijn, worden natuurlijke pesticiden wel afgebroken en laten geen sporen achter. “Er bestaat inderdaad een lijst, beschreven in de wetgeving bio, met natuurlijke bestrijdingsmiddelen die in uitzonderlijke omstandigheden mogen ingezet worden. Natuurlijk pyrethrum bijvoorbeeld wordt gewonnen uit de bloemen van een chrysant en mag toegevoegd worden wanneer een plotse plaag de oogst in gevaar brengt. De controleorganisaties Blik en Ecocert moeten wel

eerst de toelating geven om over te gaan tot besproeiing van het gewas”, verklaart Geert Gommers.

Biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid

De ‘Soil Association’, de organisatie voor biologische landbouw in Groot-Brittannië, ging in haar onderzoek naar ‘The Biodiversity Benefits of Organic Farming’ (2000) de effecten van biolandbouw op het ecosysteem na. Daaruit kwam naar voor dat biologisch telen geen manier is om in kwetsbare gebieden aan natuurbeheer te doen, maar wel dat in gebieden met agrarische activiteit het biologische systeem het minst belastend is voor de natuur. In de directe omgeving en op de akkers troffen de onderzoekers vijf maal zoveel wilde planten aan en tot 57% meer verschillende soorten. Gewasrotatie speelt daarbij een belangrijke rol, maar ook het verbod op synthetische pesticiden.

Bemesting zorgt voor te hoge nitraatgehaltes in de grond, wat leidt tot een verhoging van de voedselrijkdom en verstikking van de oppervlaktewateren.

Het Zwitserse 'DOC-Trial'-onderzoek is het langstlopende project, waarbij gedurende 21 jaar drie landbouwsystemen - de biologisch-dynamische, de biologische en de klassieke methode - naast elkaar werden gelegd en vergeleken. De research focuste zich op bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit. "Ze ontdekten dat er naast meer gewassen, ook meer insecten en vogels voorkwamen in de buurt van de biologische percelen", vertelt Geert Gommers. De betere omstandigheden voor de voortplanting, de grotere aanwezigheid van voedsel voor de vogels en de grotere oppervlakte aan niet-gecultiveerde gebieden, trekken meer kleine vogels en insecten aan. Ook het bodemleven op biologische percelen is aanzienlijk rijker en voorzien van een grotere diversiteit.

Veeteelt

Het Nederlandse Rathenau Instituut publiceerde in 2003 het boek 'In het belang van het dier: over het welzijn van de dieren in een veehouderij'. De mate van aanwezigheid van chronische stresssymptomen en de mate van het vertonen van soorteigen natuurlijk gedrag, vormen de criteria bij het beoordelen van de graad van welbehagen van de dieren. Stress uit zich in een verhoogde ziektegevoeligheid, in het vertonen van gestoord gedrag en in een verlaagde reproductie. De mogelijkheid om

natuurlijk gedrag te vertonen hangt dan weer nauw samen met de aanwezigheid van een uitloop. "Zich vrij buiten kunnen bewegen is zeer belangrijk. Zo vermijd je stress onder de dieren en geef je ze de kans een sociale status en orde te creëren. Dieren die dicht opeen moeten samenleven, zullen ook minder productief zijn", verklaart Geert Gommers. Uit de vergelijkende studie blijkt dat de ruimte die de dieren in een biologisch bedrijf krijgen groter is dan die in een gangbaar bedrijf. Een uitloop - de mogelijkheid voor de dieren om zich buiten te begeven - is de grootste troef van de biologische veeteelt en is ook wettelijk verplicht. Ook het systematisch kappen van de snavel bij kippen en het afsnijden van de staart van biggen is verboden. Bij de biologische veeteelt is het verboden preventief antibiotica toe te voegen aan het voer, dat overigens min. 80% biologische ingrediënten moet bevatten.

De markt

De biologische landbouw is vandaag in bijna elk land vertegenwoordigd en het percentage aan bioland neemt wereldwijd nog jaarlijks toe. Australië is de absolute koploper met 15,8 miljoen hectare land dat biologisch bewerkt wordt. Europa neemt een sterke tweede plaats in met zo'n 3,8 miljoen hectare bioland, verdeeld over 130.000 bedrijven. Latijns-Amerika volgt Europa met zijn

3,2 miljoen hectare op de voet. In België kende de sector tussen 1998 en 2001 een spectaculaire groei. Maar sindsdien heeft de bedrijfstak af te rekenen met een stagnatie en zelfs een lichte achteruitgang. Slechts 0,54% van de landbouwgronden werd in 2003 in Vlaanderen biologisch bewerkt. Dat komt omdat er heel wat Vlaamse boeren zo intensief geëvolueerd zijn dat er voor hen geen weg terug is. In een moderne legbatterij huizen tienduizenden kippen. Een omschakeling naar biologische veeteelt is gewoon onmogelijk door de eisen - vrije uitloop - die daaraan verbonden zijn. "Daar heeft de gangbare boer gewoon de oppervlakte niet voor!", stelt Geert Gommers.

Specialiseren en diversifiëren

Als tweede drempel duidt Geert Gommers het intensieve karakter en het lagere rendement van biologische landbouw aan. "Er heerst een onzeker economisch klimaat in heel de landbouwsector. Heel wat boeren hebben het financieel moeilijk, waardoor de sprong naar biologisch telen gewoon te ver is." Daarnaast loopt het ook structureel niet van een leien dakje. Het vinden van de afzetkanalen is vaak heel moeilijk waardoor de boeren vrezen dat hun product de consument nooit zal bereiken. "De toetreding van tien nieuwe Europese lidstaten, waaronder land-

bouwreus Polen, moet op zich geen reden zijn voor doemscenario's bij de Vlaamse boeren", zegt Geert Gommers. "De nieuwe lidstaten zien in biologische landbouw zeker kansen op succes: voor de kleinere, minder intensieve familiebedrijven zal de omschakeling makkelijker verlopen. Voor bulkproducten, zoals graan, die massaal verscheept worden, kunnen ze zeker de concurrentie aangaan met de Vlaamse boeren door de lagere loonkost. De Vlaamse boer moet zich dan maar gaan specialiseren in gewassen waarvan de versheid een belangrijke rol speelt, zoals bv sla. Die meerwaarde valt niet te evenaren door die producten in te voeren."

Toekomst

Het aantal bioboeren stagneert en dat is een groot probleem. Omdat landbouw een regionale materie is, is de Vlaamse regering verantwoordelijk voor het beleid. Geert Gommers kijkt met een verdeeld gevoel terug op de voorbije regeerperiode. "Ik vind het de verdienste van de opeenvolgende Vlaamse Groen!-ministers Vera Dua, Ludo Sannen en Jef Tavernier om voor het eerst een geïntegreerd Vlaams actieplan voor de biologische landbouw op poten te zetten. Dit was zeer belangrijk. Maar als je bekijkt hoeveel onze buurlanden investeren in de ontwikkeling en promotie van biolandbouw, dan hinken we

hopeloos achterop. Om het streefdoel van 10% biolandbouw tegen 2010 te halen, moet je ook durven 10% van de middelen voor landbouw te investeren in bio, terwijl dit in 2003 beperkt bleef tot 800.000 euro".

Een must voor de toekomst is volgens Geert Gommers de betere samenwerking tussen de verschillende ministeries. "Alle initiatief komt nu van het ministerie van landbouw, terwijl het logisch is dat b.v. door het ministerie van onderwijs projecten ondersteund worden rond bio op scholen. Ook die andere departementen moeten middelen vrijmaken."

Een positieve evolutie is dat de klassieke landbouw meer en meer gaat aanleunen bij de biologische teeltwijze. Zo zaaien steeds meer gangbare boeren groenbemesters in om erosie tegen te gaan, nu de overheid een subsidie geeft aan al wie dit gaat toepassen. De voortrekkersrol van de biologische landbouw wordt zo regelmatig bevestigd. Zo wordt de landbouw van de toekomst stilaan ook de toekomst van de landbouw.

Ook in het Zuiden

Biologische landbouw biedt overigens niet alleen op het vlak van milieu, maar ook op sociaal-economisch vlak perspectieven. "Het gros van de boeren in het Zuiden kan de dure extra inputs als kunstmest, gewoon niet betalen. 70%

van de allerarmsten leeft op het platteland en in het systeem van biologische landbouw kunnen zij dus met dezelfde wapens beter concurreren met het Noorden", zegt Gert Engelen van Vredeseilanden. De visie van Oxfam-Wereldwinkels is wat genuanceerder. Zij zien ook nadelen verbonden aan de biologische landbouw voor de boer in het Zuiden. "Ons aanbod aan voedingswaren bestaat voor een kwart uit biologische producten. En eigenlijk zijn het er nog veel meer!", stelt Wereldwinkel-woordvoerder Ben Schokkaert. "Niet alle biologisch geteelde producten uit het Zuiden zijn immers voorzien van een biogarantielabel, omdat de controleinstanties in dat land gewoon ontbreken of de kosten van controles onbetaalbaar zijn. De armste boeren blijven dus in de kou staan en daar willen wij iets aan doen."

Bart Bruynseels

Laatstejaarsstudent communicatiebeheer-journalistiek, stagiair bij Bond Beter Leefmilieu-Milieurama

Bedrijventerreinen kunnen duur

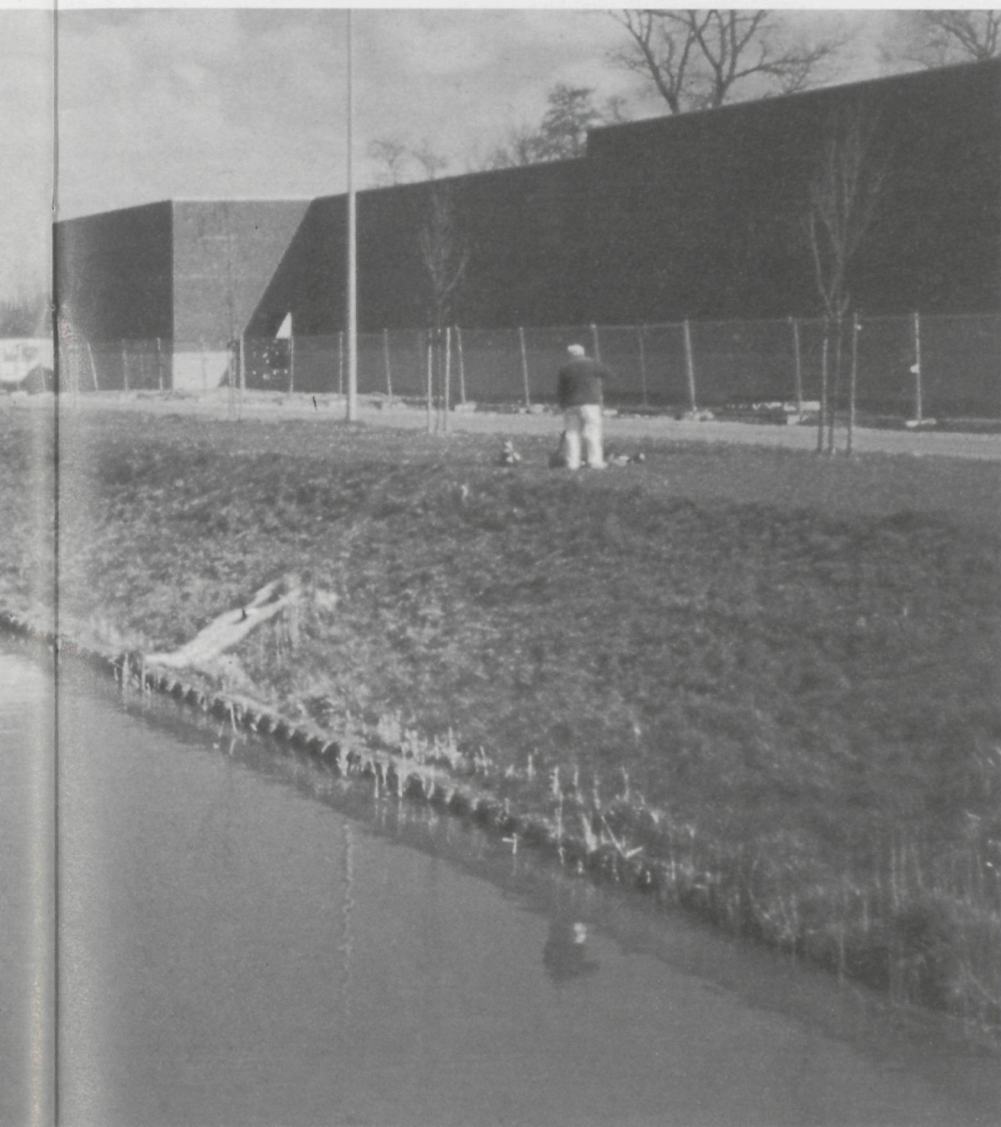
Vrije bedrijfspercelen niet beschikbaar

Voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat ze perfect mogelijk zijn, maar in Vlaanderen zijn duurzame bedrijventerreinen heel zeldzaam. Of beter: ze zijn onbestaande.

Grosso modo is het overal huilen met de pet op: kwistige omgang met ruimte, geen of weinig voorzieningen inzake openbaar vervoer ...

Wij fietsten even rond op het industrieterrein Nieuwland in Aarschot (bar slecht), wandelden een toertje in het West-Vlaamse Zwevegem (beter) en gingen in Brugge meedromen met de mensen van het Hanzestadproject (schitterend) - zie blz. 44-47. Tussendoor voelden we ook een bedrijfsleider aan de tand: Luc Vanderauwera van Ecobouw is in Aarschot behoorlijk creatief geweest om op een 'verloren' stukje grond een heuse bedrijfsruimte neer te poten.

uurzaam maar zijn het niet

Duurzame bedrijven maken gebruik van gemeenschappelijke voorzieningen zoals dit gemeenschappelijk waterbekken.

te van 47 hectare wordt ook effectief 47 hectare bedrijfsvloeroppervlakte gebruikt. Dat betekent dat er 25 hectare bedrijventerrein méér benut wordt dan op een gemiddeld Nederlands (én Vlaams) bedrijventerrein. Het intensief ruimtegebruik wordt gerealiseerd door op een stedelijke manier te bouwen met aaneengesloten bebouwing.” Dat wil echter niet zeggen dat bestaande bedrijventerreinen niet kunnen worden verbeterd. Met enige creativiteit kan nog heel wat potentiële ruimte voor nieuwe bedrijven gevonden worden. Dat kan onder meer door de activiteiten op bedrijfskavels beter te concentreren, door ongebruikte spoorwegen of kanaalarmen opnieuw te gebruiken, allerhande voorzieningen gemeenschappelijk uit te bouwen ... Dergelijke herstructurering kan tegelijkertijd zorgen voor een gevoelige kwaliteitsverbetering, zeker bij verouderde bedrijvenzones. Bovendien kan het een oplossing bieden voor de uitbreidingsnood waarmee heel wat industrieterreinen kampen. Het ecologisch bouwbedrijf Ecobouw uit Aarschot is een mooi voorbeeld van hoe zoiets in de praktijk kan gebeuren (zie kader).

Speculatie

Zo'n specifieke uitbreiding op een bestaande kavel is één zaak, daarnaast liggen er op heel wat bestaande bedrijventerreinen nog volledige kavels open. Heel wat van die bedrijfsgronden zijn in handen van bedrijven die ze laten liggen voor toekomstige uitbreiding of van speculanten. Die gronden worden niet gebruikt, maar ook niet verkocht. De druk om nieuwe bedrijventerreinen aan te leggen neemt alleen maar verder toe. Het is moeilijk te achterhalen hoe groot de oppervlakte van die niet gebruikte gronden precies bedraagt. Voor zover bekend bestaan hiervan geen algemene Vlaamse cijfers. Wel zijn er een aantal partiële cijfers. Zo blijkt bij

Hoe het niet moet ...

Maar wat houdt zo'n duurzaam industrieterrein nu precies in? De meeste mensen denken bij duurzame industrieterreinen meteen aan rationeel energiegebruik, de aanwending van zonneboilers, regenwaterrecuperatie ... Allemaal prima maatregelen, maar er is veel meer. Een fietstocht door een gemiddeld Vlaams industrieterrein maakt meteen duidelijk hoeveel ruimte er verspild wordt. De meeste bedrijven zijn vrijstaand gebouwd, bestaan uit één bouwlaag en zijn voorzien van een afzonderlijke parkeergelegenheid voor bezoekers en werknemers. Vaak worden rond het

bedrijf aanzienlijke stukken grond vrijgelaten voor eventuele uitbreidingen. Dit leidt ertoe dat de meeste Vlaamse bedrijven niet eens de helft van hun kavel gebruiken voor de eigenlijke bedrijfsactiviteiten.

Hoe het ook kan ...

Het kan ook anders. Erik Grietens, beleidsmedewerker Integraal ruimtebeheer van Bond Beter Leefmilieu, haalt het voorbeeld van de Bedrijvenstad Fortuna in het Nederlandse Sittard aan: “Men is er daar in geslaagd om evenveel bedrijfsruimte te creëren als er grond voorhanden is. Op een totale oppervlak-

voorbeeld uit een inventarisatie in het kader van het structuurplan van de stad Gent, dat er op Gentse industrieterreinen (buiten de haven) maar liefst 240 ha leegstaande bedrijfspercelen voorkomen, samen ongeveer 1 200 ha.

Wij keken even rond op het industrieterrein van Aarschot en vonden daar inderdaad nog heel wat open, zeg maar verloren, ruimte. Nochtans wordt ter plaatse al jarenlang een strijd gevoerd - stadsbestuur tegen milieubeschermers - om het industrieterrein uit te breiden in de Demervallei - in overstromingsgebied dus, en bovendien in de uitermate kwetsbare zone die nu als buffer dient tussen de industriezone en het Vordonkbroek, een natuurreservaat van Europees belang.

Bovendien is het NMBS-station aan drie zijden geflankeerd door een immense parkeervoorziening. Zet die auto's op mekaar of stop ze onder de grond en je hebt meteen voldoende ruimte voor een duurzaam en geïntegreerd bedrijvencomplex.

Heffing

Erik Grietens pleit dan ook voor een heffing op leegstaande bedrijfspercelen. Een financiële heffing op de niet gebruikte gronden kan er volgens hem voor zorgen dat ze sneller verkocht en gebruikt worden, waardoor de behoefte

aan nieuw te ontwikkelen industrieterreinen afneemt.

Niet alleen de inplanting van de bedrijven, maar ook de locatie van een bedrijventerrein is een belangrijke voorwaarde om een duurzaam bedrijventerrein te kunnen zijn. De laatste jaren is er een trend om nieuwe bedrijventerreinen en kantoorgebouwen aan te leggen langs op- en afritten van autosnelwegen of op andere zuivere autolocaties. Een écht duurzaam bedrijventerrein is dan ook ingericht op een locatie die ook met het openbaar vervoer bereikbaar is.

De stationsbuurten in steden als Brugge, Gent en Hasselt zijn om deze reden uitermate geschikt als locatie voor een kantorenzone. Een mobiliteitsplan, gecombineerd met een planning waarbij ervoor gezorgd wordt dat de werkuren in bedrijven en kantoren op een terrein op eenzelfde moment beginnen en eindigen, kan het aantal automobilisten drastisch terugdringen.

Centraal en collectief

Maar er is meer. Duurzame bedrijventerreinen maken gebruik van centrale voorzieningen. Ze gebruiken bijvoorbeeld collectieve laad- en loszones, hebben gezamenlijke parkeerplaatsen, groenvoorziening, waterzuivering of wateropslag. Door die gemeenschappelijke voorzieningen kan de ruimte op een bedrijfs-

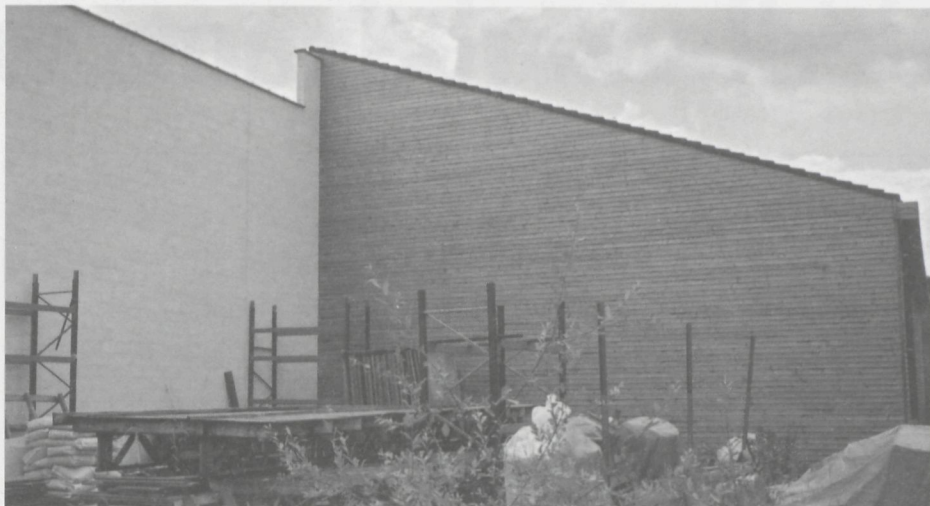
kavel volledig gebruikt worden voor de eigenlijke bedrijfsactiviteiten, waardoor aaneengesloten of gekoppelde bebouwing mogelijk wordt. Als de gemeenschappelijke parkeerplaatsen dan ook nog onder de grond, op het dak of in verdiepingen worden gerealiseerd, kan nog meer ruimte worden bespaard. Naast parkeerplaatsen kunnen bovendien ook verschillende andere voorzieningen ondergronds worden uitgebouwd.

Vrouw Fortune

Erik Grietens verwijst opnieuw naar Bedrijvenstad Fortuna: "Er wordt gezorgd voor een collectieve ondergrondse parkeergarage waarboven zich een centrale groenpartij en een gemeenschappelijk waterbekken bevindt. Dat waterbekken wordt gevuld met regenwater dat na zuivering gebruikt kan worden als bluswater, proceswater voor de bedrijven en waterspoeling voor de toiletten. Op die manier wordt niet alleen gezorgd voor een zuinig ruimtegebruik, maar wordt ook rekening gehouden met de invloed van het project op het leefmilieu, door minder gebruik van drinkwater en hergebruik van regenwater."

Zet auto's op elkaar of stop ze onder de grond en je hebt meteen ruimte voor een duurzaam en geïntegreerd bedrijvencomplex.

Ecobouw Aarschot

Want een duurzaam bedrijventerrein kenmerkt zich niet enkel door een goed ruimtelijk beleid. Ook andere milieu-aspecten, zoals regenwaterrecuperatie en rationeel energiegebruik, nemen een belangrijke plaats in.

De praktijk in Vlaanderen

Vlaanderen is zeker en vast geen koploper op het gebied van duurzame bedrijventerreinen. Toch begint ook bij de intercommunales stilaan het besef te groeien dat de huidige manier waarop wordt omgesprongen met de beschikbare ruimte voor industrie ook anders (en beter) kan.

Een voorbeeld daarvan is de intercommunale Leiedal die twaalf gemeenten uit het arrondissement Kortrijk omvat. De West-Vlaamse bedrijvensector is vragende partij voor bijkomende ruimte. Het ruimtelijk structuurplan West-Vlaanderen schat de ruimtebehoefte voor nieuwe bedrijventerreinen tussen 1994 en 2007 op 2037 ha. De open ruimte wordt echter schaarser en ook andere sectoren zoals huisvesting, recreatie en natuur willen ruimte bij. Om de ruimtelijke impact van bedrijventerreinen te verminderen, moet er dan ook dringend meer geïnvesteerd worden in duurzame bedrijventerreinen.

In het kader van de Week van de Ruimtelijke Ordening brachten we een bezoek aan het nieuwe industrieterrein van Zwevegem, gelegen naast het onderzoekscentrum van Bekaert. De intercommunale noemt het liever een kwaliteitsvol bedrijventerrein. Van een écht

duurzaam bedrijventerrein is dan ook geen sprake. Het terrein ligt bijvoorbeeld op een zuivere autolocatatie en de gebouwen zijn opgetrokken in één enkele bouwlaag. Toch zijn er ook een aantal elementen die in de goede richting gaan. Zo wordt er bijvoorbeeld gebruik gemaakt van een gezamenlijke regenwateropslagplaats. Daarnaast worden de kavels beter benut dan op een standaard Vlaams bedrijventerrein en heeft men extra aandacht gehad voor het esthetische uitzicht, met eenzelfde rooilijn voor alle bedrijven, parkeerplaatsen aan de zijkant in plaats van aan de straatkant en aandacht voor de architectuur.

Eerste stapje

Met dit project toont de intercommunale alvast aan dat ze zeker niet afkerig staat tegenover de duurzaamheidsgedachte. Dat bewijst bovendien ook hun Duurzaamheidsbarometer, een toekomstvisie op de regio Kortrijk waarbij vanuit het duurzaamheidsperspectief wordt gestreefd naar een overkoepelende visie op de toekomstige ontwikkeling van de regio.

Duurzaamheidsbarometer Leiedal:
www.leiedal.be/duurzaamheidsbarometer/

Tijs Vrolix

Laatstejaarsstudent communicatiebeheer, stagiair bij Milieurama- oBond Beter Leefmilieu

Ecobouw in Aarschot

Van een bedrijf dat gespecialiseerd is in ecologische bouwmaterialen en isolatie mag je op milieuvlak natuurlijk wel wat verwachten. En zo dacht ook bedrijfsleider Luc Vanderauwera er over. In Zemst barstte het bedrijf uit zijn voegen en na een lange zoektocht naar een geschikt terrein ("Er is nog veel ruimte op bedrijventerreinen, maar er komen geen kavels vrij.") kwam hij bij de Beschermd Werkplaats terecht, een bedrijf dat tot de Interleuven-groep behoort, de intercommunale die toevallig ook het Aarschotse industrieterrein beheert en inricht.

Met de Beschermd Werkplaats bleek een vergelijk mogelijk. Zij hadden nog wel wat restruimte en bovendien was er een bedrijfshal gepland waar ze uiteindelijk niet echt nog een bestemming voor hadden.

Dus nam Luc die bedrijfshal over en bouwde hij er een fraaie bedrijfsruimte voor. "Wordt het eerste passiefbedrijf in Vlaanderen," zegt Luc, "maar we zijn er nog niet mee klaar.

De kavel waarop Ecobouw zit is 21 meter breed en 120 meter lang. Op het eerste gezicht niet erg bruikbaar dus. Zeker niet wanneer je weet dat je zowel links als recht een brandgang moet laten die even breed is als de dakgoothoogte van het gebouw – zes meter in dit geval. Dus: hoe hoger je gebouw, hoe smaller het wordt ... "Er schiet dus niet veel meer over wanneer je groot wil gaan ..."

"Voor de loods hoefde die ruimte niet, die maakt(e) deel uit van het bestaande gebouw van de aanpalende beschermde werkplaats en werd dus tegen het bestaande bedrijf aangebouwd. "We hebben daar natuurlijk wel de brandoverslag van 1 meter gerespecteerd, dat is een Duitse norm en volstaat ruimschoots. In dat geval kun je dus tegen mekaar gaan bouwen." (SB)

Nog veel werk voor Vlaams woo

Een aangename stad essentieel voor een evenwichtig ruimtelijk beleid

Het structuurplan Vlaanderen voorziet dat er opnieuw meer mensen in de stad moeten wonen. Dat kan, maar dan moeten de leefomstandigheden in de stad natuurlijk een minstens behoorlijk niveau halen. En dan zie je dat, op een moment dat men op de problemen van de grootsteden stilaan een antwoord vindt, de kwaliteit van de provinciesteden achteruitboert. Schuld van het beleid? Ja, maar niet van de lokale bestuurders. Want zolang baanwinkels alle kansen krijgen en groene verkavelingen de kapitaalkrachten uit de stad weglukken, heeft de stad geen enkel antwoord.

Groene verkavelingen

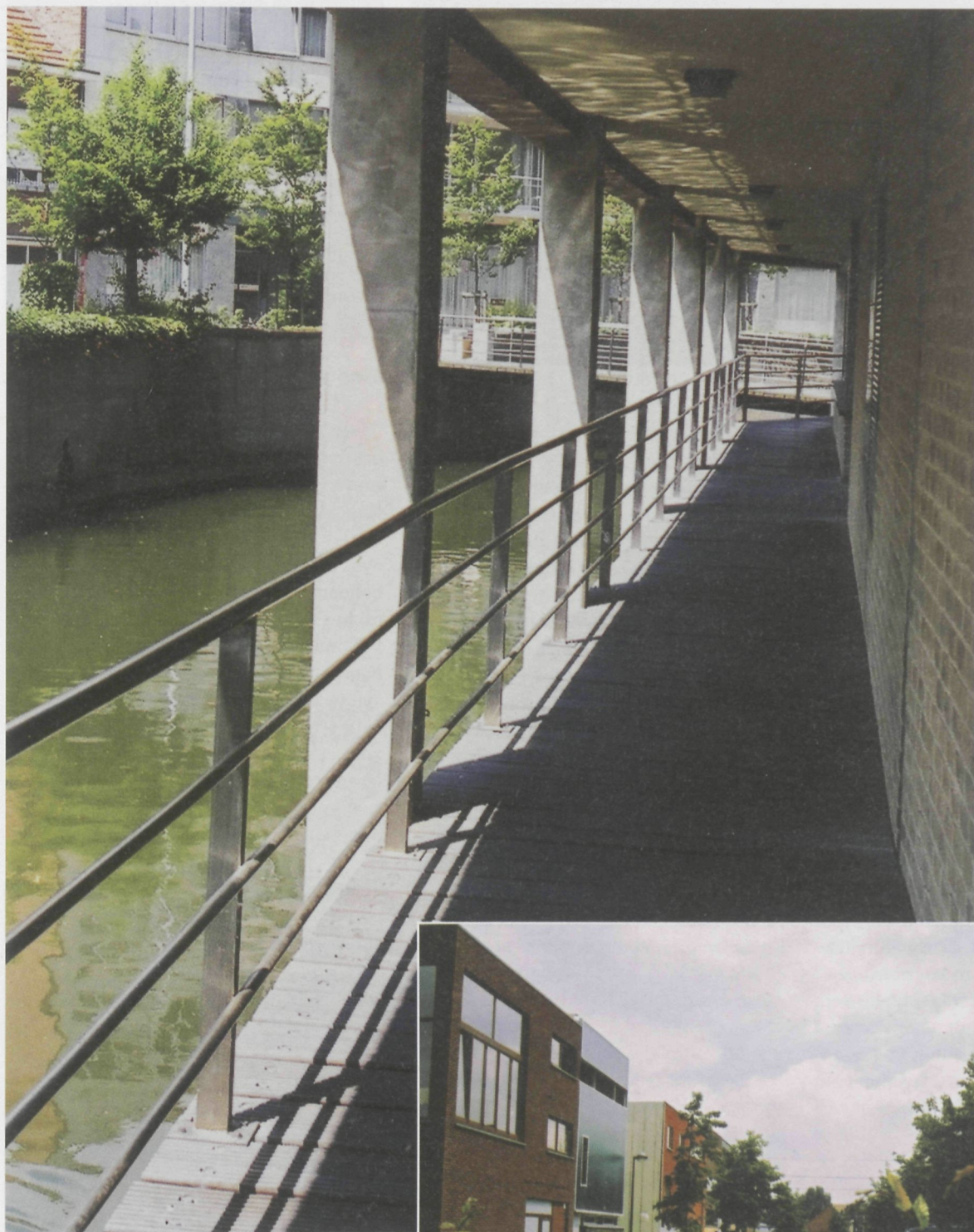
De provincie Vlaams-Brabant staat, meer nog dan de rest van Vlaanderen, onder een sterke ruimtelijke druk. Een krachtig en creatief ruimtelijk beleid is noodzakelijk voor het behoud en de ontwikkeling van de laatste open ruimtes, kwalitatieve woon- en leefgebieden, de resterende biodiversiteit en de herkenbaarheid van cultuurhisto-

risch waardevolle landschappen. Om de open ruimte zoveel mogelijk te beschermen is het aangewezen om de ruimte die nog voorhanden is in de steden te gebruiken voor inbreidingsprojecten en verloederde buurten opnieuw aantrekkelijk te maken.

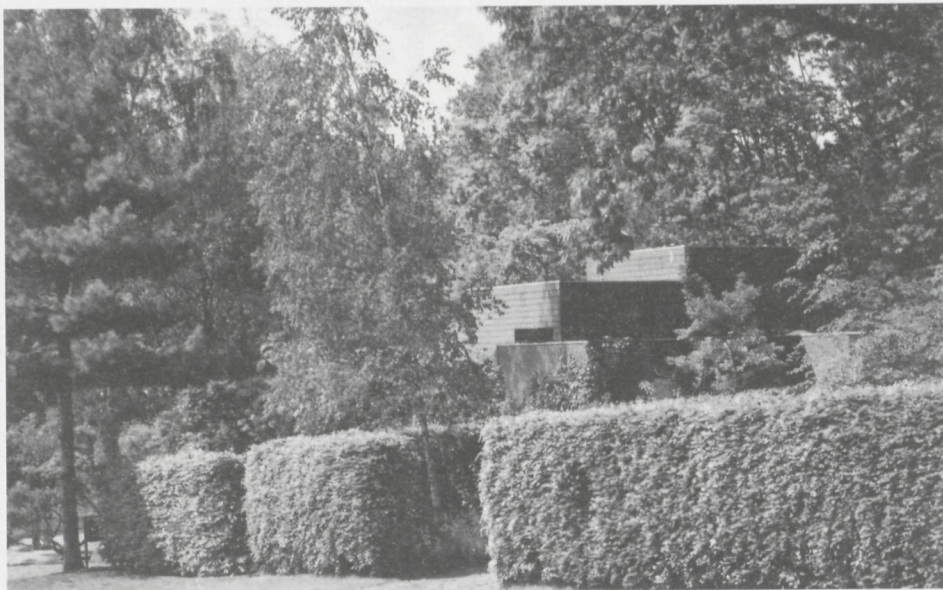
Niet iedereen ziet dat zo en dus namen we eerst een kijkje in een zogenaamde groene verkaveling. Linden, een deelgemeente van het landelijke Lubbeek maar

zelf in de schaduw van het uitdeinende Leuven, kan daarvan meespreken. In dertig jaar veranderde het dorp van een landelijk boerendorp in een residentiële gemeenschap waar managers van de bedrijven in de regio en hoogleraren van de KUL verzamelen hebben geblazen. En wanneer de beleidsmakers hun zin krijgen, wordt die evolutie nog niet meteen gestopt. Integendeel.

oon- en stedenbeleid

*Stadsvernieuwing in Leuven;
een symbiose met bestaande elementen.*

Villa's Linden

Stedelijke regio Leuven

Want in Leuven gaat de discussie niet rechtstreeks over die villaverkavelingen, maar wel over de afbakening van het stedelijk gebied. En dan heeft een goede verstaander het meteen door, dan wordt het een strijd tussen veel kleine percelen, of weinig grote en groene villapercelen.

En in Linden zitten ze op geen van beiden te wachten. En wanneer je Linden opneemt in het stedelijk gebied Leuven, zeggen ze in Linden bijgevolg: laat ons gerust.

Lang geleden, toen begin jaren zeventig de gewestplannen vorm moesten krijgen, zei de toenmalige milieugroep Leefbaar Linden dat ook al. En toen kregen ze nog gelijk ook: Linden werd niet door Leuven ingelijfd, het bleef 'platteland'. Platteland weliswaar voor wie er geld voor heeft, want de villa's die de bossen op de Lindense Diestiaanheuvels hebben verdreven passen niet zomaar in eender welke geldbeugel ...

Hou Linden Leefbaar

Leefbaar Linden is intussen gefuseerd met de afdeling Lubbeek van Natuurpunt, maar de bezorgdheid van de oud-strijders van Leefbaar Linden blijft onveranderd. We zochten daarover Paul Van Oyenbrugge op, toen (en nu nog steeds ...) één van de boegbeelden van de actie.

Paul Van Oyenbrugge: "We hebben

Leefbaar Linden opgericht in 1973. En de doelstelling van onze vereniging was inderdaad duidelijk: de verstedelijking vanuit Leuven tegenhouden. Linden was groen, met veel open ruimte en het is gunstig gelegen, dus was het aantrekkelijk. Bovendien heeft Linden een liberale traditie - de PVV-burgemeester en kasteelheer de Beaufort waren dus ook geen vreemden voor mekaar. En we hadden nog meer tegen: tegenover Raychem aan de Diestsesteenweg werd een nieuwe KMO-zone gepland en in het parkgebied van de Beaufort zou de administratieve zetel van PBE komen. Bovendien zaten toen al een aantal landbouwers zonder opvolger en die gronden waren - juist - ook eigendom van de kasteelheer. En die wou zijn domein maar al te graag

te gelde maken. Toen de dreiging van PBE was geweken, doken de plannen op om in het park de Vlaamse Toontuinen onder te brengen. Maar die vonden, na aanhoudend protest, uiteindelijk onderdak in het Kapittelpark in Hoegaarden." We zijn nu 31 jaar later, maar het standpunt van Paul is nog net hetzelfde als dat bij de oprichting van Leefbaar Linden. "Linden heeft al voldoende offers gebracht. 9 grote verkavelingsprojecten hebben de voorbije decennia 800 nieuwe kavels opgeleverd. Het inwonersaantal verdriedubbelde sinds 1945. Er is dus al veel groen en open ruimte verloren gegaan, en de woonreserves zijn uitgeput.

Stop van de fles?

"Nee, het is genoeg," zegt Paul zeer beslist. Linden moet een buffer blijven tussen de stad Leuven en het landelijke Hageland. Wanneer je hier de stop van de fles haalt, verspreidt de inhoud zich over het hele Hageland. En Linden behoort niet tot Leuven, Linden hoort bij het Hageland! Gelukkig heeft de Vlaamse Gemeenschap de laatste jaren heel wat inspanningen gedaan om bossen te kopen en te bewaren. Een woonbehoefte studie bewijst dat Linden vol zit, Leuven moet zijn problemen zelf leren oplossen. Er moet nu een tijd van rust komen," zegt de gëpensioneerde onderwijzer met veel vuur.

Tienen, een stad in de problemen

"Er wordt nogal eens beweerd dat het

Laatste open ruimte abdij Vlierbeek

Paul Van Oyenbrugge

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) enkel tot doel heeft om iedereen in de stad te laten wonen en niemand meer op den buiten" zegt Erik Grietens van Bond Beter Leefmilieu. Dat is volgens hem echter niet waar. "Het doel van het RSV is om de open ruimte, die in Vlaanderen toch al vrij beperkt is, zoveel mogelijk te beschermen".

Toch zien we het wel zitten: meer mensen die in de stad wonen. Maar wonen in de stad is niet altijd zo vanzelfsprekend. Voor jonge gezinnen met kinderen is het al helemaal een probleem. Kinderen hebben ruimte nodig om te spelen, in het groen, en liefst in een verkeersarme buurt. Stilaan beginnen de beleidsmakers te beseffen dat er ook voor die jonge gezinnen een plaats moet zijn in de stad. In Tienen zie je daarvan nog niet meteen resultaat. Het straatbeeld geeft daar een vreselijk troosteloze indruk, leegstaande winkelpanden beheersen het beeld van de straten waar 10 jaar geleden nog een bloeiende lokale economie floreerde. En wanneer de winkels uit de stad verdwijnen, neemt ook de horeca stilaan de benen. Winkels en horeca weg? Dan vertrekt ook iedereen die geld heeft om buiten de stad te wonen. En dan kom je in een vicieuze cirkel terecht waar je op eigen kracht nog nauwelijks uitkomt.

De schuldige? Kijk maar even op de grote invalswegen naar Tienen. Baanwinkels in alle soorten, kleuren en groottes. En op een steenworp vind je het zogenaamde Gouden Kruispunt, de concentratie van baanwinkels die

midden in het Hageland werd gedropt. We wensen de stad Tienen dus heel veel succes in haar pogingen om de stad er weer bovenop te krijgen en verwachten van de Vlaamse overheid de nodige steun daarvoor.

Leuven, op de goede weg

Leuven is natuurlijk van een andere orde. Een beter beleid? Wellicht wel ja, maar Leuven is ook een stad met veel meer middelen en mogelijkheden. En als hoofdstad van de nieuwe provincie Vlaams-Brabant zuigt Leuven natuurlijk allerlei activiteiten aan die van Leuven een bloeiende, bruisende en aangename stad maken.

De Stad Leuven voert naar Vlaamse normen bovendien een vrij vooruitstrevend stedelijk beleid met tal van inbreidingsprojecten, verbetering van de woon- en leefkwaliteit in de stedelijke omgeving, stimulansen voor 'bovenwinkelwonen', gemengde kantoorlocaties in de stationsomgeving ...

Penitentienestraat

Een belangrijk en interessant project loopt in de benedenstad waar geleidelijk verlaten en vervallen industriële sites (Vel, La vignette, Artois ... in de buurt van de Penitentienestraat) werden omgetoverd naar stedenbouwkundig en architecturaal waardevolle woonbuurten. Dat gedeelte van de Leuvense binnenstad lag er in het begin van de jaren '90 verloederd bij. Het was een troosteloze buurt die zich kenmerkte door een vermenging van functies als wonen, handel, industrie, opslag ... In 1997 besloot de stad in het kader van het Sociaal Impulsfonds de buurt op te waarderen, met als doel het kwalitatief wonen in de binnenstad terug te winnen. Midden in het hart van Leuven werd een mengeling gerealiseerd van in totaal 70 sociale woningen en particuliere éénsgezinswoningen, in een verkeersluwe buurt met voldoende ruimte voor groenvoorziening, sport- en speelterreinen.

De 22 sociale koopwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappij Sociale Bouw- en Kredietmaatschappij voor het arrondissement Leuven (SBK) maken een belangrijk deel uit van het woonproject. Het toont aan dat sociale huis-

vesting steeds meer de motor is van stadsvernieuwing en dat sociale woningen bovendien ook op een eigentijdse en ruimtelijk verantwoorde manier kunnen worden gebouwd.

Privaat en publiek

Voor Anne-Leen Opdebeeck van Natuurpunt is het duidelijk: "Projecten als deze zorgen ervoor dat ruimtelijke ordening op een positieve manier in de kijker staat. Door, al dan niet bewuste, verspreiding van negatieve informatie zijn er heel wat misverstanden en vooroordelen ontstaan."

De herwaardering van de buurt heeft een positief effect op het privé-initiatief in de buurt. Getuige daarvan zijn de diverse renovatiewerken aan bestaande woningen in de Fonteinstraat, de restauratie van het silogebouw aan de Fonteinstraat dat een herbestemming gekregen heeft als café op het gelijkvloers en kantoren op de verdiepingen en verder een gepland privé-woningbouwproject in de Mechelsestraat. Het is voor jonge gezinnen een volwaardig alternatief voor wonen in de rand rond Leuven en zorgt er enerzijds voor dat die rand rond de stad niet steeds verder uitdeint en anderzijds dat er voldoende leven in de stad blijft.

Bij de ontwikkeling van het Leuvense project was er een belangrijke plaats voor inspraak van de buurtbewoners. Er werden infoavonden georganiseerd en bij de start van de eerste werf was er een buurtfeest. In overleg met de bewoners werden bepaalde plannen bijgestuurd. Daarnaast was er een enquête over het globale project en een evaluatie van de heraanleg van de Penitentienestraat. Opvallend is dat de buurt het erg goed doet op het vlak van het samenleven van verschillende culturen, leeftijden en sociale klassen.

Zo mag het in andere buurten en steden ook wel zijn zeker?

Tijs Vrolix

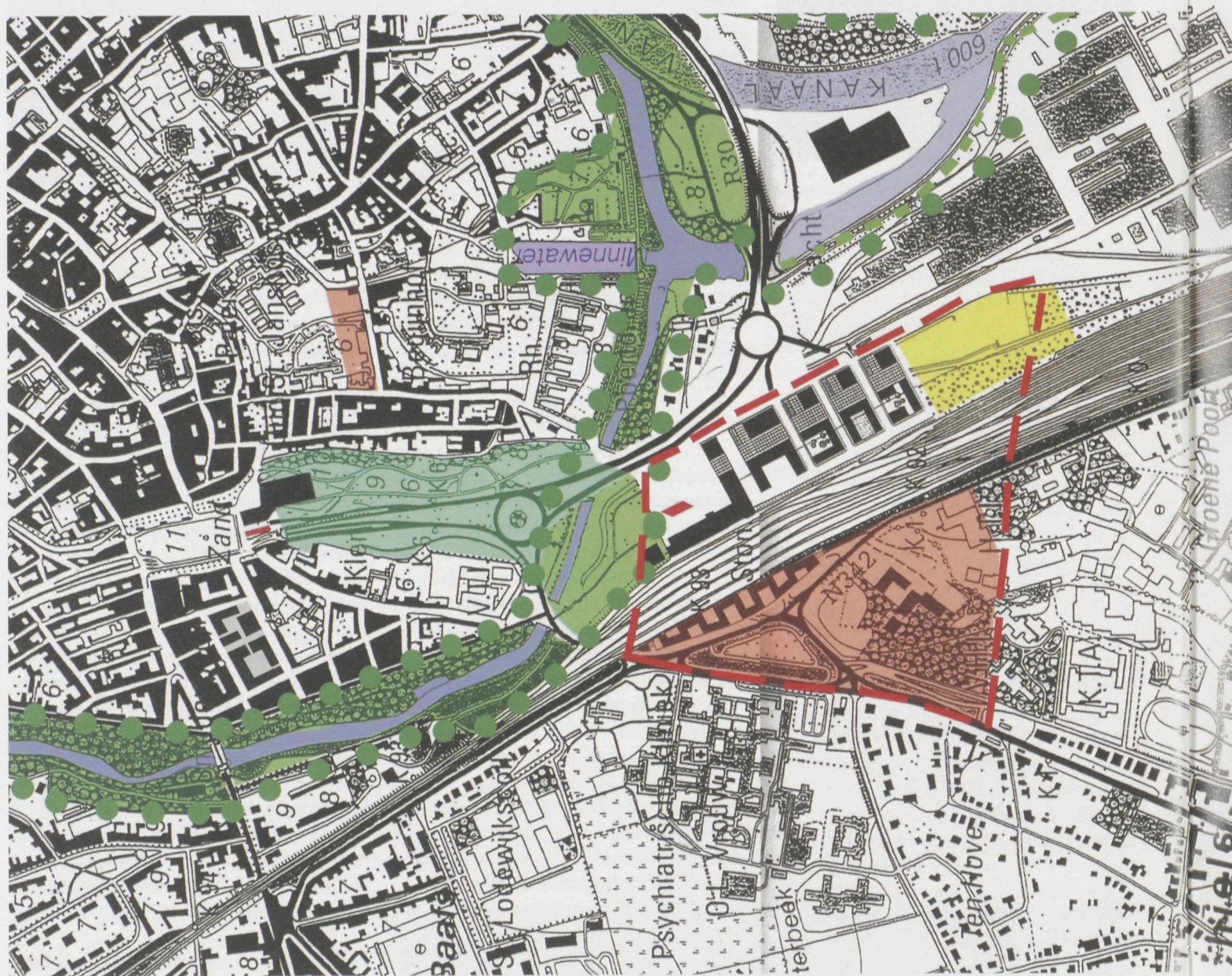
Laatstejaarsstudent communicatiebeheer, stagiair bij Milieurama- oBond Beter Leefmilieu

Stef Boogaerts

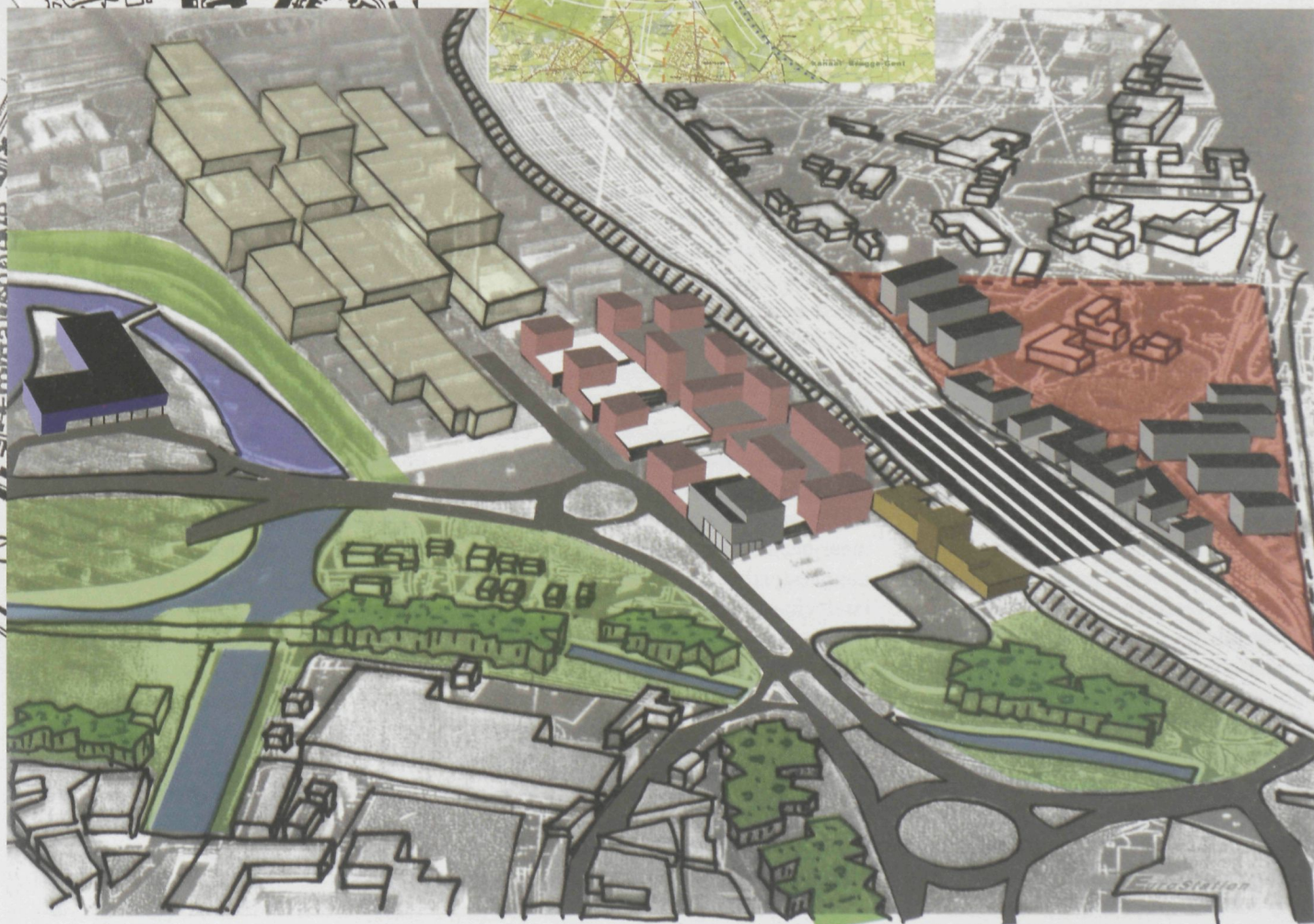
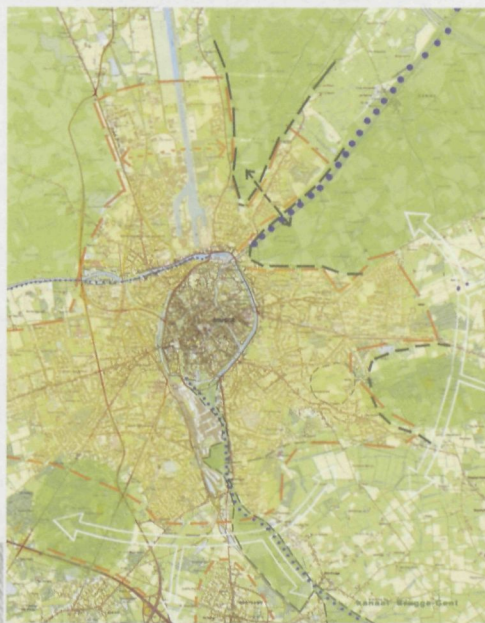
Coördinator pers & communicatie en hoofdredacteur Milieurama bij Bond Beter Leefmilieu

Een positief alternatief voor het aanvreten van de groen

Het Hanzestadproject, een wissel op een duurzame toekomst

ene gordel rond Brugge

Van de 13e tot de 15e eeuw was Brugge een centrum van economische dynamiek; luxe en macht. Het was een belangrijk centrum in het Hanzenetwerk, de Wereldhandelsorganisatie van die tijd. De pracht en praal uit die tijd maakt van het grotendeels intact gebleven stadje vandaag een toeristisch centrum van wereldformaat - Japanners en Amerikanen kijken er de ogen uit hun oogkassen. Het levert Brugge echter evengoed - en niet volkomen ten onrechte - het idioom op van een wat slaperig museum zonder hedendaagse dynamiek.

Met Brugge cultuurstad en het ter gelegenheid van dat evenement gebouwde concertgebouw leverde de stad al een stevig tegenargument. En met het feit dat het stadsbestuur ook ruimte voor bedrijven en dus lokale werkgelegenheid wil maken, is op zich niets mis. Integendeel.

Alleen doet men dat beter niet in de groene gordel rond de historische stad - remember de strijd voor het Lappersfortbos en het Chartreusegebied. Hoeft ook niet, want met het Hanzestadproject heeft het Groene Gordel Front een duurzaam alternatief klaar. Dat combineert werkgelegenheid, leefbaarheid en duurzaamheid en kan van Brugge een droomstad maken voor bewoners, toeristen, investeerders én ondernemingen.

Het 'Groene Gordel Front' (GGF) is een netwerk voor duurzaamheid en participatie van 103 aangesloten verenigingen en een beschermcomité van een 300-tal mensen 'met gezag'. Samen streven ze naar het behoud van de groene gordel rond 'Brugge en ommeland'. Het Groene Gordel Front is naar eigen zeggen een 'beschermende cirkel' rond de bedreigde natuurgebieden Lappersfort en Chartreuse en werd opgericht toen bleek dat deze belangrijke stukken van de groene gordel voor bedrijventerreinen en kantoorachtigen dreigden te worden opgeofferd. Maar omdat ook volgens het GGF de werkgelegenheid in het Brugse moet kunnen bloeien, kwamen ze in januari 2004 op de proppen met een uniek 'think globally, act locally'-project dat de groene gordel spaart en toch voor massa's werk- en woongelegenheden kan zorgen: het Hanzestadproject.

'Club van Brugge' op zoek naar Hanzetopia ...

Een duurzame toekomst voor een stad is enkel mogelijk wanneer je de stad als één geheel beschouwt. Maar ook voorzichtig omspringen met grondstoffen, de vervuiler doen betalen en participatie integreren in het beleid zijn belangrijke kenmerken van een duurzaam beleid. Net zoals een evenwicht zoeken tussen sociaal-culturele waarden, ecologie en economie. Om dit allemaal te verwezenlijken is niet één project nodig, maar een compleet proces. En voor Brugge kan dat het Hanzestadproces zijn. Het Hanzestadproces is immers een compilatie van deelprojecten die zich elk richten op een andere doelgroep: bewoners, toeristen, investeerders, ondernemingen ... Via een bipolair model geeft het GGF zowel de Brugse economie als de groene gordel rond de stad nieuwe kansen. Het hart van Brugge wordt een economische groeipool en de groene gordel rondom Brugge wordt een zachte groeipool voor de natuur. En de twee groeipolen komen met elkaar in contact via de kanalen die de natuur als groene vingers tot in de stad brengen. Volgens de 4 P-logica van duurzame ontwikkeling - people, planet, participation en profit - zorgt het Hanzestadproces ook voor een democratische en sociale groeipool. Het Hanzestadproces is immers een co-productie van diverse mede-krachten die samenwerken aan een warme, multiculturele en dierbare stad waar het goed om leven is.

Handen af van de Groene Gordel

Voor het GGF begon alles met de strijd om industrieterreinen en/of kantoorachtigen uit de groene gordel te houden, meer bepaald uit het 'beruchte' Lappersfortbos en uit de Chartreuse, het landschappelijk en ecologisch belangrijk open ruimtegebied waarop het stadsbestuur niet toevallig (het is een 15 jaar oude droom) zijn oog liet vallen als compensatie voor het intussen veel te heet geworden Lappersfortdossier. Het stadsbestuur, onder leiding van CD&V-burgemeester Patrick Moenaert, wou in het Lappersfortbos immers een bussenstelplaats, een ambachtelijke zone, een KMO-zone en de nieuwe zuidelijke ringweg aanleggen. Toen de vreed-

zame bosbezitters in ware Gestapo-stijl uit het bos werden gedreven, keerde de publieke opinie zich steeds meer tegen het beleid en onder druk van de Vlaamse regering moest het Brugse bestuur zijn plannen voor het Lappersfortbos staken. En dus heeft het zijn aandacht al snel verlegd naar de zuidelijke Chartreuse, de groene inrijpoort van Brugge. Het Lappersfortbos moest voor de milieuactivisten dus een zoethoudertje worden. Voor de burgemeester was het de gedroomde joker waarvoor hij ook bij een deel van de Vlaamse overheid bondgenoten vond. En zo dacht het bestuur lustig zijn gang te kunnen gaan in het Chartreusegebied.

Nochtans is er in en aansluitend bij het stedelijk weefsel nog ruimte zat voor economische en stedenbouwkundige ontwikkelingen. En hoewel met het Hanzestadproject een alternatief op tafel ligt dat daar concreet invulling aan geeft, is de dreiging voor de waardevolle bos- en natuurlandschappen van Lappersfort en Chartreuse nog steeds niet voorbij.

Een groene gordel en twee stedelijke assen

Het Hanzestadproject biedt nochtans een duurzaam alternatief, niet alleen voor het bekendste zonevrije bos van Vlaanderen, maar tevens voor de hele bedreigde groene gordel. Het GGF wil die groene gordel overigens niet alleen 'behouden'. De groene gordel rond Brugge speelt een belangrijke rol in de hele Hanzestadvisie en moet voor alle Bruggelingen - zowel de sedentaire als de tijdelijke - een bron van ontspanning en inspiratie worden. Zo worden er in het Lappersfortbos bijvoorbeeld educatieve poelen gepland. Het kanaal kan een fietsknooppunt vormen, bossen kunnen worden uitgebreid en natuurontwikkelingsprojecten kunnen worden opgestart. Ook de NMBS-site kan een attractiepool worden door de oude trein-site te restaureren en er een museum onder te brengen.

Beurshal-Concertgebouw-Oud Sint-Jan is een andere groeias. Het Concertgebouw, als symbool voor de stadsvernieuwing, moet het gezicht van het Hanzestadproject worden. Het kan de uitvalsbasis voor het projectteam worden en ook als ontvangstcentrum die-

nen. Het Oud Sint-Jan daarentegen kan potentieel een belangrijke economische rol spelen als hoofdkwartierzone en dus voor werkgelegenheid zorgen. Daarnaast moet er natuurlijk ook plaats zijn voor duurzaam wonen in de stad. Zo is de beurshal dringend aan vervanging én aan een nieuwe locatie toe. Op deze plaats, zo dicht bij Het Zand, kan bijvoorbeeld een stadspark komen, of de eerste duurzame woonwijk in Vlaanderen ... Onze Hollandse bovenburen hebben hier een voorbeeldfunctie met projecten als de ecowijk op de GWL-terreinen in Amsterdam en Oikos in Enschede.

Ook de laatste as - station-kanaaleiland - biedt een grote uitdaging voor een stad als Brugge. Het kanaaleiland, dat nu enkel gebruikt wordt als toeristenbus-parkeerplaats, zou een extra functie als beurshal kunnen krijgen. In de plannen van het Hanzestadproject rijst dit gebouw als een paalwoning uit het water en wordt het multifunctioneel ingericht. Het gebouw kan ook dienen als dubocentrum en het duurzaam bouwen promoten en er zou een uitbreiding van de jachthaven kunnen komen. Ondertussen is nog een nieuwe potentiële groeias aangeduid in de omgeving van het Brugse St.-Pietersstation ...

'Klein Groen Brugge'

Ook mobiliteit staat centraal in het Hanzestadproject. Makkelijk met het openbaar vervoer tot in de stad raken is een belangrijke prioriteit, en daar speelt de stationsbuurt een belangrijke rol in. De omgeving rond het station heeft nog enorm veel potentieel voor 'kantoor-achtigen'. Er is nog een zee aan ruimte die er nu hopeloos verlaten bijligt. Omdat het station zo'n belangrijke rol zal vervullen, is het cruciaal dat alle actoren, Bruggelingen en stadsbestuur, achter het plan staan. Een combinatie van de drie volgende scenario's kan een complete heropleving van de stations-omgeving teweegbrengen.

Het eerste scenario voorziet 'een klein Groen Brugge' met kantoren aan de voorkant van het station. Tussen het station en BN Bombardier ligt momenteel een immense miskleun van een nooit afgewerkt parkeergebouw en een groot, braakliggend terrein. Het is zeker niet de bedoeling om Bombardier in te

sluiten. Volgens het project zouden slechts 4 kavels overgenomen worden en zou de resterende spie ingericht worden als busstelselplaats. In een tweede scenario wordt 'het klein Groen Brugge' uitgebreid met een extra zone. De ring zou dan ondertunneld worden en er bovenop komt een nieuw complex. Een cinema, een kleine winkelgalerij of meer kantoren behoren tot de mogelijkheden en kunnen het station en het hart van Brugge met elkaar in verbinding brengen. Ook hier is een goed uitgewerkt mobiliteitsplan nodig met wandel- en fietsboulevards en vrije busbanen die zonder hinder passagiers naar de binnenstad brengen. Het unieke uitzicht op de mooie Brugse torens mag hierdoor echter niet gehinderd worden.

Achter het station

Ook aan de achterkant van het station zijn mogelijkheden zat. In een beperkt scenario komt er enkel een gebouw dat alle administraties gebundeld kan huisvesten. Een eerste uitbreiding kan er komen door de verhuis van het KHBO. Het schoolgebouw is quasi afgeschreven, en qua brandveiligheid haalt het nog nauwelijks de wettelijke voorschriften. Op die plaats kan een nieuw kantoorgebouw komen. In een ingrijpender scenario kunnen ook de Belgacom-gebouwen platgelegd worden en samen met de KHBO-site één groot kantoren-complex vormen. Die Belgacom-gebouwen werden nog geen 15 jaar geleden gebouwd in een hedendaagse art-nouveau stijl en kregen toen nogal wat aandacht als een architectonisch hoogstandje. Maar vandaag blijkt er met het gebouw heel wat mis, naast het lekken-de dak zorgen de hoge plafonds en de slechte isolatie voor een torenhoge energiefactuur. Bovendien hypothekeert het gebouw de omliggende omgeving en kan er bovengronds makkelijk tot 10 à 15 verdiepingen hoog gebouwd worden, en onder de grond is er dan nog ruimte voor honderden parkeerplaatsen.

De stationssite is trouwens één van de grote peilers in het proces. De volledige uitwerking ervan kan de toekomst van de stad waarborgen en leefbaar zijn voor zowel ondernemingen als bewoners. Maar zoals eerder gezegd: het gaat om een proces dat tijd nodig heeft om samen met de verschillende actoren te

groeien. Nu kunnen we enkel nog hopen dat het Brugse stadsbestuur en de nieuwe Vlaamse Regering ook achter een leefbaar en duurzaam Brugge staan. Met als motto 'verbeelding in de hoofdrol' hoopt het Groene Gordel Front veel in beweging gezet te hebben ...

Het Groene Gordel Front op het wereldwijde web:

www.ggf.be/GGF/Hanzestad/index.htm

Het LAPPERSFORTMUSEUM online:

www.regiobrugge.be/groenegordelfront

Sofie Van Hove

Laatstejaarsstudente communicatiebeheer-journalistiek aan de Arteveldehogeschool in Gent en stagiaire bij Milieurama-Bond Beter Leefmilieu.

Stef Boogaerts

Coördinator pers & communicatie en hoofd-redacteur Milieurama bij Bond Beter Leefmilieu

29 mei - 30 september

Biozomer 2004

Bio dicht bij huis

DeMorgen
KRANTENBLAD VAN NAGELAN

Administratie
Land- en Tuinbouw

PROVINCIE
VLAAMS-BRABANT

Provincie
Oost-Vlaanderen

Een organisatie van het
Vlaams Platform voor de
Biologische Landbouw

www.bio10op10.be

